

Motion till riksdagen 2016/17:3350

av **Anna Kinberg Batra m.fl. (M)**

Plan för ett starkare Sverige – Moderaternas budgetmotion 2017

Innehållsförteckning

Innehållsförteckning	1
Förslag till riksdagsbeslut	4
Sverige behöver en ny reformagenda	4
1. Utsikter för svensk ekonomi	6
a. Långsam internationell återhämtning	6
b. Strukturella obalanser gör att utanförskapet biter sig fast i Sverige	9
c. Risk för svagare utveckling än regeringens prognos	12
2. Regeringens riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken	13
a. Risker för svensk ekonomi och statsfinanser	14
b. Ekonomisk politik som minskar sysselsättning och arbetsutbud	17
c. Politik som slår mot svensk konkurrenskraft	20
3. Alliansens riktlinjer för den ekonomiska politiken	23
a. Risk för ett växande utanförskap kräver ny ekonomisk politik	23
b. Ansvar för svensk ekonomi och hållbara offentliga finanser	25
c. Fler i arbete genom stärkta drivkrafter och sänkta trösklar in på arbetsmarknaden	29
d. Goda förutsättningar för fler och växande företag	30
e. En hållbar utveckling för framtiden	33
f. En trygg och tillgänglig välfärd	34
4. Moderaternas inriktning på budgetpolitiken	35
a. Sverige är på väg åt fel håll	36
b. Plan för ett starkare Sverige	38
c. Tabell över föreslagna reformer	43
d. Effekter av Moderaternas politik	46

5.	Ansvar för ekonomin med minskade bidragskostnader	48
a.	Stora utgiftsökningar i bidrags- och transfereringssystemen	48
b.	Tillbaka till överskott	49
c.	Ett kostnadseffektivt flyktingmottagande	50
d.	Bidrag och ersättningar vid jobb eller permanent bosättning	51
e.	En sjukförsäkring som stödjer återgång i arbete	52
f.	Socialförsäkringssystem som stödjer återgång i arbete.....	56
g.	Bekämpa skattefusk och bidragsfusk	57
6.	Nolltolerans mot dåliga skolor	60
a.	Fortsatta utmaningar för skolan.....	60
b.	Fler ska kunna lära sig mer i den svenska skolan	61
c.	Nolltolerans mot dåliga skolor	62
d.	Fler och skickligare lärare	63
e.	En mer tillgänglig förskola.....	66
f.	En gymnasieskola för jobben och den högre utbildningen	67
e.	Högre utbildning för bildning och konkurrenskraft	68
7.	Arbete och ansträngning ska alltid löna sig	69
a.	Utmaningar på svensk arbetsmarknad.....	69
b.	Tydliga krav på att göra sig anställningsbar för det första jobbet.....	72
c.	Sänk trösklarna för att få det första jobbet	73
d.	Det ska löna sig att ta det första jobbet	76
e.	Bättre etablering med fokus på jobben.....	79
f.	Bättre förutsättningar för omställning och ett längre arbetsliv	81
h.	Ett jämställt arbetsliv.....	83
8.	Tillväxt i hela Sverige	84
a.	Svensk konkurrenskraft utmanas	85
b.	Fler bostäder och en effektivare bostadsmarknad	85
c.	Infrastruktur som binder ihop Sverige	89
d.	Trygg energiförsörjning	91
e.	Bättre villkor för entreprenörskap och företagande	92
f.	Stärkt forskning och innovation	93
g.	Stärk exportnäringen	94
h.	Utnyttja kraften i delningsekonomi och digitalisering	95
i.	Goda villkor för landsbygden.....	96
j.	Skydda miljö och klimat med effektiva insatser	97
9.	Trygghet att lita på	100
a.	Tryggheten utmanas	100
b.	En starkare och effektivare polis	101

c.	Bekämpa terrorismen	103
d.	Skärpta straff för allvarliga brott	104
e.	Ett starkt försvar i en orolig omvärld	105
10.	En ansvarsfull migrationspolitik	107
a.	En långsiktigt hållbar migrationspolitik	108
b.	Ett effektivt återvändande	109
11.	En trygg välfärd och bättre sammanhållning	110
a.	Stärk välfärdens finansiering	110
b.	En hälso- och sjukvård av hög kvalitet i rätt tid	112
c.	En trygg ålderdom och äldreomsorg av hög kvalitet	115
d.	En trygg social omsorg som sätter barnens uppväxtvillkor först	116
e.	Tillgänglig kultur för alla	117
12.	Övrig finansiering och budgetförstärkningar	119
	Bilaga A	122
	Bilaga B	123
	Bilaga C	124
	Bilaga D	126
	Bilaga E	128

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen godkänner de riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken som föreslås i motionen.
2. Riksdagen fastställer utgiftstaket för staten inklusive ålderspensionssystemet vid sidan av statens budget 2017–2020 enligt förslaget i figur 14 i motionen.
3. Riksdagen beslutar om fördelning av utgifter på utgiftsområden för 2017 enligt förslaget i bilaga A i motionen.
4. Riksdagen godkänner den preliminära fördelningen av utgifter på utgiftsområden för 2018–2020 enligt förslaget i bilaga B som riktlinje för regeringens budgetarbete.
5. Riksdagen godkänner beräkningen av inkomsterna i statens budget för 2017 enligt förslaget i bilaga C i motionen och tillkännager för regeringen som sin mening att regeringen ska återkomma med lagförslag i överensstämmelse med denna beräkning.
6. Riksdagen godkänner den preliminära beräkningen av inkomster i statens budget för 2018–2020 enligt förslaget i bilaga D i motionen som riktlinje för regeringens budgetarbete.
7. Riksdagen avslår regeringens förslag om begränsad uppräknings av skiktgränserna för statlig inkomstskatt, vilket beskrivs i kapitel 6.2 i budgetpropositionen.
8. Riksdagen avslår regeringens förslag om växa-stöd, vilket beskrivs i kapitel 6.6 i budgetpropositionen.
9. Riksdagen avslår regeringens förslag om ändrade regler för uppskov med kapitalvinst vid avyttring av privatbostad, vilket beskrivs i kapitel 6.8 i budgetpropositionen.
10. Riksdagen avslår regeringens förslag om sänkt mervärdesskatt på vissa reparationer, vilket beskrivs i kapitel 6.25 i budgetpropositionen.

Sverige behöver en ny reformagenda

Sverige står inför en period med stora reformbehov. En ökad tudelning av arbetsmarknaden stänger svaga grupper ute. Främst utrikes födda och personer utan gymnasieutbildning har i dag mycket svårt att få ett första jobb, och i många fall leder de höga trösklarna in på arbetsmarknaden till ett långvarigt utanförskap. En utbredd bostadsbrist runtom i landet försvårar för människor att flytta till jobben och företagens möjlighet att rekrytera. Skolresultaten och kunskapsnivån i den svenska skolan är fortsatt otillräckliga. Många bostadsområden runtom i Sverige präglas i dag av segregation, otrygghet och utanförskap. Samtidigt behöver stora grupper nyanlända etableras i Sverige och på den svenska arbetsmarknaden. Reformbehovet är påtagligt. Det ställer krav på politiskt ledarskap. Det krävs kraftfulla jobb- och integrationsinsatser, ökat bostadsbyggande och reformer för att stärka Sveriges konkurrenskraft under kommande år.

Sveriges nuvarande regering saknar det politiska ledarskap och den handlingskraft som krävs för att ta sig an Sveriges utmaningar. Avsaknaden av konkreta reformer för jobb och integration samt en ovilja att se problemen med utanförskap och för få vägar till arbetsmarknaden präglar regeringens politik. Vallöften har brutits, olika besked om regeringens inriktning har getts och en stor osäkerhet har skapats på en rad områden.

Samtliga av regeringens egna expertmyndigheter gör bedömningen att regeringens politik har en obefintlig eller negativ effekt på sysselsättningen. Sverige är på väg åt fel håll.

Sverige klarade finanskrisen bättre än de flesta andra länder. Mer än 300 000 nya jobb skapades under alliansregeringen. Nya företag kunde startas. Människor fick behålla mer av sin egen lön. Skolan började fokusera på kunskap igen. Valfärden stärktes med mer än 100 miljarder kronor i fasta priser, samtidigt som de egna möjligheterna att välja och påverka ökade. Sveriges miljö- och klimatarbete stärktes.

Samtidigt är det tydligt att reformerna som genomfördes mellan 2006 och 2014 inte räcker för att klara de nya utmaningar vi står inför. Alltför många står utanför arbetsmarknaden, och ofta är det personer med bristande utbildning eller utrikes födda. En stor andel elever lämnar grundskolan utan fullständiga betyg. Det finns fortsatt brister i sjukvård och omsorg. Migrations- och integrationsutmaningen växer. Miljö- och klimatutmaningarna kräver kraftfulla och effektiva svar. För att vända utvecklingen behövs en ny vision för vad Sverige ska vara och nya och kraftfulla förslag för att nå dit. Sverige behöver en ny reformagenda.

Alliansen sätter människan i centrum. Vår politik syftar till att bygga ett samhälle som tar tillvara varje människas förmåga och som skapar möjlighet för människor att själva bestämma över sitt liv och sin vardag, där alla får förutsättningar att växa och skapa, och där vi gemensamt skapar trygghet och sammanhållning. Det är kärnan i Alliansens politik.

Alliansen har en gemensam väg framåt för Sverige. Den är grunden för de nya förslag allianspartierna presenterar och den reformagenda som vi kommer lägga fram inför nästa val. Vi tar ansvar för den ekonomiska politiken och hållbarheten i de offentliga finanserna. Vi lägger förslag för att fler jobb ska växa fram och integrationen ska fungera bättre. Fler jobb är grunden för en stark ekonomi och för att vi fortsatt ska ha en hög kvalitet i välfärden. Vi kommer prioritera viktiga investeringar för att stärka svensk konkurrenskraft, med mer kunskap i skolan och bättre och utbyggd infrastruktur för att knyta ihop hela vårt land och minska miljö- och klimatpåverkan. Och vi kommer värna och utveckla välfärdens kärnverksamheter för att möta de krav på kvalitet, tillgänglighet och valfrihet som alla svenskar kan förvänta sig av skolan, vården och omsorgen.

Med de alliansgemensamma riktlinjerna för den ekonomiska politiken som grund, bygger vi Moderaternas prioriteringar inför budgetåret 2017. För att möta framtiden behövs en plan för ett starkare Sverige. Moderaternas plan för ett starkare Sverige har som mål att alla, oavsett vilka de är eller var de kommer ifrån, ska kunna växa och komma till sin rätt. Men vår plan ställer också krav på att alla bidrar efter bästa förmåga, på att vi gör rätt för oss och vill bygga samhället starkt, tillsammans. Vår plan utgår från Sveriges styrkor och tar vara på våra möjligheter. Men den blundar inte heller för våra utmaningar. Vår plan bygger på samarbete med varandra och med andra omkring oss. Bara genom öppenhet och samarbete kan vi forma en plan för framtiden.

Moderaternas mål är att öka välbefindandet, tillväxten och tryggheten för alla medborgare i Sverige. De reformförslag vi presenterar är fokuserade på hur jobben ska bli fler och skolan bli bättre. Vi vill bryta utanförskapet och stärka incitamenten för att arbeta genom att stå upp för rimliga skattenivåer, stärka investeringar i utbildning och infrastruktur och värna företagsklimatet. Fler i arbete är avgörande för att få mer kunskap i skolan, högre kvalitet i välfärden och ett starkare Sverige. Vi nöjer oss inte. Sverige kan mer.

1. Utsikter för svensk ekonomi

Sverige befinner sig i en ur flera aspekter ovanlig konjunkturuppgång. Efter sju år av ihållande lågkonjunktur bedöms Sveriges ekonomi gå in i en högkonjunktur 2016. Men samtidigt präglas arbetsmarknaden av en tudelning där en allt större andel arbetslösa står allt längre från arbetsmarknaden. Dessutom ska många nyanlända etableras i Sverige, vilket riskerar att förstärka tudelningen. Trots högkonjunktur och en påtaglig arbetskraftsbrist är arbetslösheten fortsatt hög i många grupper och förväntas som helhet vända upp redan om ett eller två år. Samtidigt dämpas BNP-tillväxten på grund av den ökande arbetskraftsbristen.

Den internationella efterfrågan på svenska exportmarknader är också svag jämfört med tidigare konjunkturuppgångar. Återhämtningen i omvärlden går långsamt, och riskerna för en svagare utveckling dominerar. För att stärka tillväxtutsikterna globalt krävs att både avancerade ekonomier och tillväxtekonomier genomför strukturreformer som stärker produktiviteten och tillväxten på medellång sikt. Samtidigt är det viktigt att EU-länderna tillsammans med Storbritannien reducerar de politiska och ekonomiska riskerna som följer av förhandlingarna om Storbritanniens utträde ur EU.

För Sveriges del krävs att strukturreformer genomförs med syfte att dels öka arbetsutbudet och stärka matchning och integration, dels främja investeringar och hushållens konsumtion.

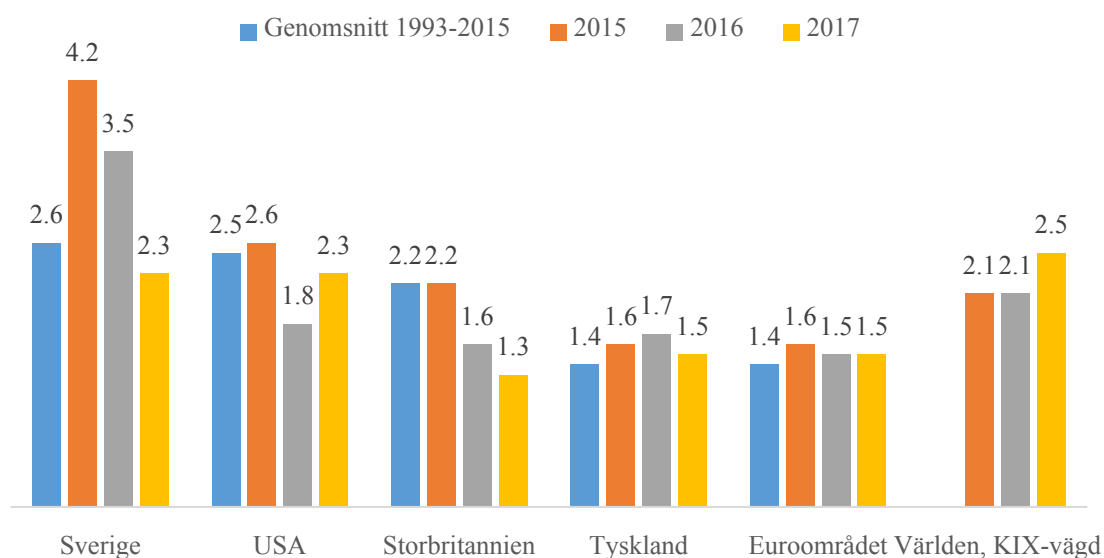
a. Långsam internationell återhämtning

Efter finanskrisen och den efterföljande globala lågkonjunkturen har den internationella återhämtningen präglats av stor osäkerhet och en förhållandevis långsam konjunkturuppgång. Sammantaget blev både 2015 och det första halvåret 2016 en svag period för såväl handel som industriproduktion. Den globala BNP-tillväxten noterade för 2015 sin långsammaste utveckling sedan 2009 och stod klart under det historiska genomsnittet. Under kommande år bedöms konjunkturuppgången fortsätta i långsam takt, om än med en något starkare utveckling. Tack vare ökade investeringar och en relativt stabil tillväxttakt i avancerade ekonomier samt en gradvis stabilisering i tillväxtekonomierna bedöms den globala tillväxttakten öka. Men återhämtningstakten är troligtvis fortsatt långsam och riskerna för en svagare internationell konjunkturutveckling än i huvudscenariot dominerar. För en liten exportberoende ekonomi som Sverige är det därmed sannolikt att exportmarknaderna inte heller fortsättningsvis kommer att bidra till återhämtningen i samma utsträckning som de gjort under tidigare konjunkturuppgångar.

Sommarens folkomröstning och beslut i Storbritannien om att lämna EU (brexit) ökar den politiska, ekonomiska och institutionella osäkerheten i Europa. Brexit överraskade marknaderna, med kraftigt fallande börser och räntor som följd. De sammantagna effekterna är fortfarande svåra att överblicka, i synnerhet som Storbritanniens framtida förhållande till EU förblir oklart. Konjunkturinstitutet bedömer att effekten på kort sikt främst påverkar Storbritannien genom minskade investeringar, medan euroområdet tillväxt minskar med ett par tiondels procentenheter. Effekten utanför Europa bedöms bli liten. På längre sikt är effekterna än mer osäkra – de är avhängiga hur eventuella förhandlingar om utträde fortgår och de politiska, ekonomiska och institutionella konsekvenser som följer utav det.

Konjunkturåterhämtningen i de avancerade ekonomierna driver fortsatt den globala utvecklingen, men återhämtningen går långsamt. Trots resultatet i folkomröstningen i Storbritannien ligger de flesta förtroendeindikatorer i OECD-länderna något över det historiska genomsnittet. Investeringar och konsumtion ökar i både USA och euroområdet, men uppgången i tillväxten drivs fortfarande främst av den amerikanska ekonomin. Trots att utvecklingen går åt rätt håll är återhämtningen sammantaget trög och enligt Konjunkturinstitutets prognos normaliseras resursutnyttjandet först 2019 i OECD som helhet. Återhämtningen bedöms av till exempel IMF som alltför långsam och organisationen efterlyser bland annat kraftfulla strukturreformer för att komma till rätta med den långsamma tillväxten i många OECD-länder.

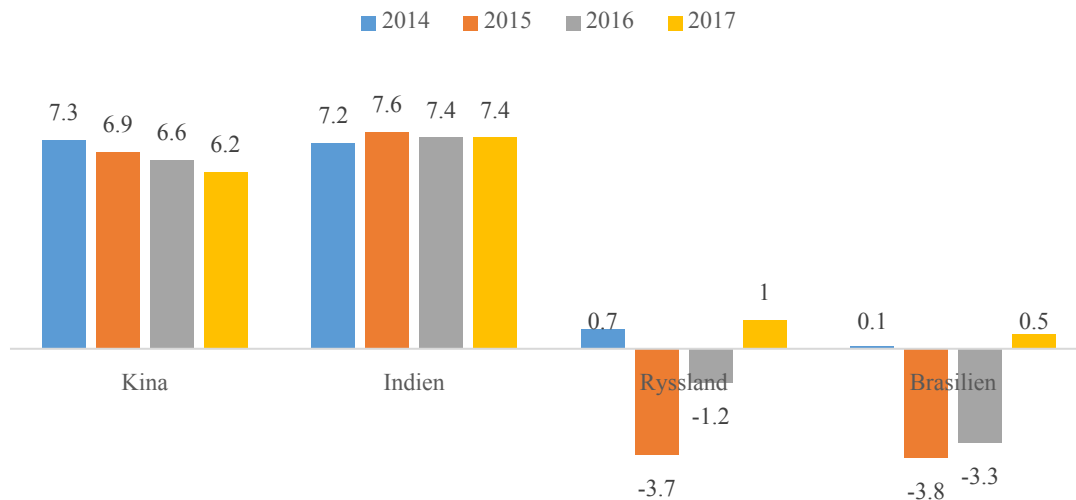
Figur 1: BNP-tillväxt i avancerade ekonomier, prognos 2016 och 2017. Årlig tillväxttakt i procent (ej kalenderkorrigerad).

Källa: Budgetpropositionen 2017.

Till skillnad från de avancerade ekonomierna har flera av de stora tillväxtekonomierna under de senaste åren präglats av inbromsning. Detta påverkar svenska tillväxtmarknader med särskild tyngdvikt på industriproduktion och råvaror. Vissa tecken på ljusning finns, men osäkerheten är stor. Kina befinner sig i en känslig omvandling från en investeringsdriven till en konsumtionsdriven ekonomi, vilket dämpar landets tillväxttakt. Efter oro på de kinesiska finansmarknaderna vid årsskiftet och osäkerhet kring om landets inbromsning resulterar i en hårdlandning finns nu tecken på att tillväxttakten närmar sig mer uthålliga nivåer. Ryssland och Brasilien har drabbats hårt av minskad efterfrågan på råvaror och recessionen fortsätter under 2016. Först 2017 bedöms lågkonjunkturen botten ur och ekonomierna börja växa igen. Indien är ett undantag bland de större tillväxtekonomierna. Landet har klarat att upprätthålla en tillväxttakt på drygt sju procent, i linje med den historiska tillväxttakten.

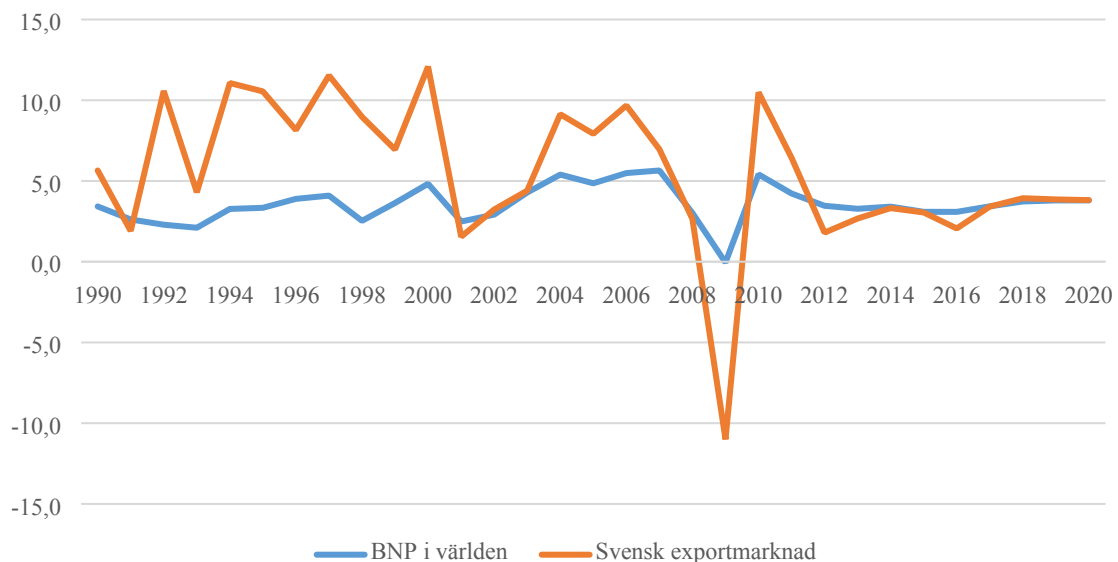
Figur 2: BNP-tillväxt i tillväxtekonomier, prognos 2016 och 2017. Årlig tillväxttakt i procent.

Källa: IMF World Economic Outlook, juli 2016.

Världsmarknadsefterfrågan på svensk export bedöms växa långsammare än sitt historiska genomsnitt under kommande år, vilket är i linje med den globala inbromsningen av handelsutvecklingen. Konjunkturinstitutet förväntar sig att den svenska exportmarknaden växer med i genomsnitt 3,4 procent per år 2016–2020. Det är en lägre ökningstakt än genomsnittet 1995–2015 som uppgår till 5,7 procent per år.

Figur 3: BNP i världen och svensk exportmarknad (procentuell förändring)

Källa: Diagram 83 Konjunkturinstitutets prognos, augusti 2016

Sammanfattningsvis präglas den internationella återhämtningen fortsatt av både tröghet och osäkerhet. För att stärka tillväxtutsikterna krävs att både avancerade ekonomier och tillväxtekonomier genomför strukturreformer som stärker produktiviteten och tillväxten på medellång sikt. Samtidigt är det viktigt att EU-länderna tillsammans med Storbritannien reducerar de ökande politiska och ekonomiska riskerna som följer av Storbritanniens utträde ur EU. För Sveriges del är det av största vikt att, givet en långsam global återhämtning och en global trend mot svagare handelsutveckling,

genomföra reformer med syfte att stärka svensk konkurrenskraft och öka svenska exportmarknadsandelar.

b. Strukturella obalanser gör att utanförskapet biter sig fast i Sverige

Sverige befinner sig i en ovanlig konjunkturuppgång. Efterfrågan i svensk ekonomi har stärkts och BNP-tillväxten bedöms uppgå till 3,2 procent 2016 och 2,5 procent 2017.

Det som skiljer denna konjunkturåterhämtning från andra är att Sverige samtidigt präglas av strukturella obalanser på arbetsmarknaden och bostadsmarknaden.

Arbetsmarknaden präglas av en tudelning där en allt större andel arbetslösa, till övervägande del bestående av utrikes födda och personer utan gymnasieutbildning, står allt längre från arbetsmarknaden. Bostadsmarknaden präglas av bostadsbrist som skapar stora svårigheter att få en bostad där jobben finns. Obalanserna innebär att arbetslösheten vänder upp och utanförskapet biter sig fast trots att Sverige befinner sig i en högkonjunktur. Dessutom ser vi att BNP-tillväxten hålls tillbaka eftersom matchningen mellan arbetslösa och arbetsgivare fungerar dåligt. Behovet av reformer är stort. Konjunkturinstitutet och Finanspolitiska rådets utvärderingar visar att regeringens politik oroväckande nog saknar effekt eller till och med förstärker problemen.

Utsikterna för svensk ekonomi stärktes under 2015 och BNP-tillväxten i Sverige uppgick till 3,9 procent jämfört med föregående år. Investeringarna har ökat i Sverige sedan 2014 och varit en viktig drivkraft för tillväxten. Bostadsinvesteringar och näringslivets övriga investeringar har ökat snabbt. Samtidigt är hushållens efterfrågan fortsatt en central del i återhämtningen. Många år av ökande disponibel inkomst, bland annat till följd av jobbskatteavdragen, samt låga räntor och en hög befolkningstillväxt leder till ökad efterfrågan hos hushållen och offentlig sektor.

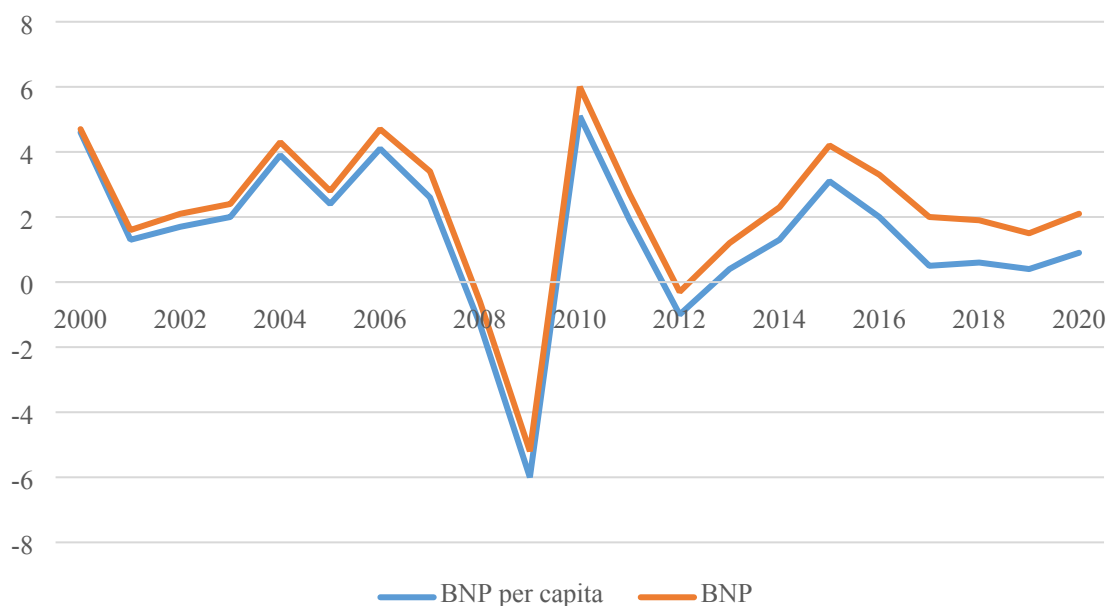
Under kommande år finns dock flera tecken på att utvecklingen dämpas. Under första halvåret 2016 har tillväxten mattats av. I takt med att resursutnyttjandet stiger begränsas de lediga resurserna i ekonomin och tillväxten hålls tillbaka. Också investeringstakten mattas av då Sverige befinner sig längre fram i konjunkturcykeln. Det finns också tecken på att hushållens konsumtion hålls tillbaka av det låga förtroendet för svensk ekonomi som har bitit sig fast allt sedan regeringen tillträdde. Hushållens syn på den svenska ekonomin har varit pessimistisk allt sedan valet 2014. Samtidigt har sparkvoten legat på historiskt höga nivåer trots återhämtningen. Konjunkturinstitutet bedömer att den höga tillväxten fortsätter under 2016 men minskar betydligt 2017. Samtidigt faller tillväxttakten i BNP per capita kraftigt. De kommande åren väntas BNP per capita växa med under en procent per år.

Tillväxten i svensk ekonomi har drivits av flera samverkande faktorer. För det första har den, tack vare alliansregeringens strukturreformer och väl avvägda stabiliseringspolitik i samverkan med en i huvudsak expansiv penningpolitik, klarat den utdragna lågkonjunkturen bättre än många jämförbara länder. Arbetskraftsdeltagandet har upprätthållits och ökade jämfört med högkonjunkturåren 2001 och 2007. Hushållens disponibla inkomst har också ökat betydligt, med upprätthållen inhemsk konsumtion som följd. Sveriges goda utgångsläge har därmed skapat förutsättningar för en stark och bred återhämtning. För det andra har svensk penningpolitik gradvis blivit mer expansiv under de senaste åren. Denna expansiva penningpolitik, med låga eller negativa räntenivåer, förväntas ligga fast kommande år, vilket gör att kronan förblir svag och att efterfrågan stärks. Den expansiva inriktningen ligger fast trots att Sverige går in i en

högkonjunktur och den konjunkturella arbetslösheten minskar. För det tredje har nu också finanspolitiken förskjutits i expansiv riktning till följd av regeringens ökade och ofinansierade utgifter. Med nuvarande högkonjunktur finns inga skäl att föra finanspolitiken i expansiv riktning. Regeringens politik med ökande strukturella underskott är ur både ett stabiliseringspolitiskt och budgetpolitiskt perspektiv helt felaktig. Den är procyklisk och förstärker konjunktursvängningarna framöver, samtidigt som avståndet till balans och överskott ökar.

För att understödja tillväxten framöver bör finanspolitiken i stället användas dels för att vidta åtgärder som frigör ytterligare produktionsresurser i ekonomin och därmed ökar potentiell BNP och potentiell sysselsättning. Dels bör finanspolitiken bedrivas på ett sätt som stärker hushållens förtroende för ekonomin, och därmed medför att hushållens konsumtion ökar. Sedan 2014 ser vi hur ökningen i arbetskraftsdeltagandet planat ut och under kommande år förväntas minska. Samtidigt har hushållens förtroende för både Sveriges och deras egen ekonomi minskat, vilket dämpar konsumtionen. För att vända utvecklingen krävs att de strukturella reformer som genomfördes under alliansregeringen nu följs upp med nya åtgärder för att främja arbetskraftsdeltagande, investeringar och konsumtion.

Figur 4: Historisk och prognostiserad tillväxt i BNP och BNP per capita i Sverige. Årlig tillväxttakt i procent, fasta priser.

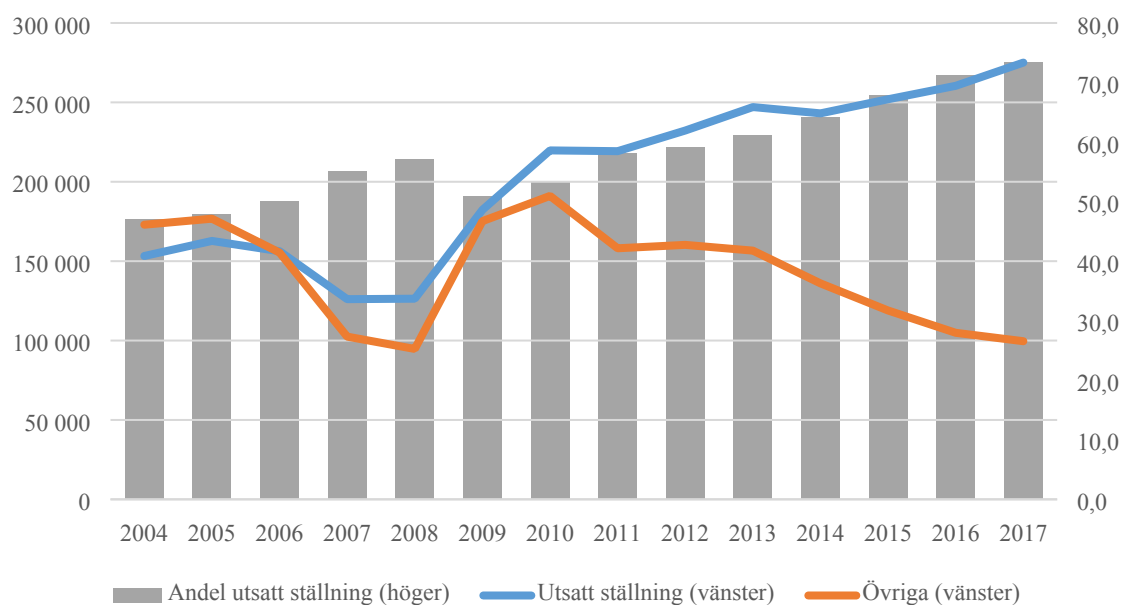
Källa: Konjunkturinstitutet

Som beskrivs i inledningen följer utvecklingen på arbetsmarknaden inte med trots goda utsikter för svensk tillväxt. Enligt Ekonomistyrningsverkets prognos faller både sysselsättningsgraden och arbetslösheten tillbaka redan 2018, med en negativ trend under hela prognosperioden. Regeringens arbetslöshetsmål uppnås inte.

Utvecklingen på arbetsmarknaden är delvis en direkt effekt av att antalet nyanlända i Sverige ökar. Under hösten 2015 ökade antalet asylsökande som kom till Sverige, och för helåret uppgick det till över 160 000 personer. Många av dessa har blivit eller kommer bli beviljade asyl. Att en stor grupp nyanlända på kort sikt ökar antalet som står till arbetsmarknadens förfogande behöver i sig inte vara ett problem. Om dessa personer står nära arbetsmarknaden bör de på något års sikt hitta en sysselsättning.

Problemet i Sverige är dock att strukturella obalanser på både arbetsmarknaden och bostadsmarknaden håller både nyanlända och andra utsatta grupper utanför arbetsmarknaden mer permanent. En stor och ökande andel av de arbetslösa utgörs av särskilt utsatta grupper: utomeuropeiskt födda, personer med högst förgymnasial utbildning, äldre och funktionsnedsatta. Dessa grupper har svårt att ta sig in på arbetsmarknaden på grund av höga trösklar orsakade av låg flexibilitet på arbetsmarknaden, växande kompetenskrav och få enkla jobb samt dålig tillgång på bostäder. Ett tydligt tecken på de nuvarande obalanserna är att matchningen mellan lediga jobb och arbetslösa försämras. Allt fler arbetslösa står allt längre från arbetsmarknaden och arbetsgivarnas behov. Nettoökningen av antalet personer i utsatta grupper inskrivna hos Arbetsförmedlingen sedan finanskrisen beror till stor del på att fler utomeuropeiskt födda tillkommit. Med ett stort antal nyanlända som behöver ta sig in på arbetsmarknaden riskerar dessa strukturella obalanser att förstärkas ytterligare. Enligt riksdagens utredningstjänst är det bara en fjärdedel av de nyanlända som har helårsanställning efter åtta år i Sverige.

Figur 5: Arbetslösa inskrivna hos Arbetsförmedlingen, utsatta grupper, och övriga. Antal och andel i procent.

Källa: Arbetsförmedlingen

Oroväckande nog förväntas regeringens åtgärder förstärka problemen; kombinationen av höjd skatt på arbete och ändrad inriktning på arbetsmarknadspolitiken och bidragssystemen bedöms enligt Konjunkturinstitutet försvaga återhämtningen på arbetsmarknaden. Konjunkturinstitutet har bedömt att förändringar inom a- kassan, omläggningar inom arbetsmarknadspolitiken samt högre anställningskostnader för unga och äldre gör att färre står till arbetsmarknadens förfogande och minskar sysselsättningen. En utveckling i denna riktning, med försämringar av förutsättningarna för jobb och ekonomisk tillväxt, är fel väg för Sverige.

c. Risk för svagare utveckling än regeringens prognos

Riskerna för en sämre utveckling av ekonomin dominerar både internationellt och i Sverige. Globala risker finns bland annat kopplade till tillväxtekonomierna. Flera tillväxtmarknader, främst Kina, Brasilien och Ryssland, har sett en snabbt inbromsande tillväxt. Osäkerheten kring vart Kinas ekonomi är på väg är fortsatt stor, vilket bland annat tagit sig uttryck i stora rörelser på den kinesiska börsen. De spridningseffekter som skett till finansiella marknader i omvärlden visar också på vilken betydelse utvecklingen i Kina tillmäts. En allvarlig risk är att överkapaciteten i den kinesiska företagssektorn och på fastighetsmarknaden leder till en hastig korrigerande av de högt uppdrivna investeringarna i landet. En sådan utveckling skulle kunna bromsa den globala konjunkturåterhämtningen, särskilt om det leder till utdragen turbulens på de internationella finansmarknaderna. En annan global risk är att den mycket expansiva penningpolitiken som bedrivs av centralbanker runtom i världen kan leda till en ökad efterfrågan på, och övervärdering av, riskfyllda tillgångar mer generellt. Det gör i sin tur det finansiella systemet känsligt för störningar.

Det ökade terrorhotet, det stora antalet människor på flykt och ökade nationalistiska strömningar gör den politiska och ekonomiska utvecklingen i Europa mycket osäker och försämrar förutsättningarna för samarbete. EU-länderna har ännu inte fullt ut lyckats implementera en gemensam lösning för att klara flyktingmottagandet.

Schengensamarbetet anses av många bedömare vara hotat. Kuppöversöket i Turkiet ökar osäkerheten, bland annat på grund av EU:s flyktinguppgörelse med landet. Resultaten av förhandlingarna om brexit kan få betydande ekonomiska konsekvenser för relationen mellan Storbritannien och EU och även påverka förtroendet för EU-samarbetet i stort.

Ett antal risker är också förknippade med utvecklingen av inhemska förhållanden. Hushållens konsumtion står för en större del av BNP-tillväxten jämfört med tidigare konjunkturuppgångar. Regeringens skattehöjningar på jobb och arbetsinkomster samt osäkerheten kring viktiga politiska beslut gör att hushållens optimism riskerar att dämpas. Sådana tecken finns i Konjunkturinstitutets konjunkturbarometer. Hushållens förväntningar på tolv månaders sikt för den svenska ekonomin är betydligt mer pessimistiska sedan regeringen tillträdde 2014. Det kan leda till en högre sparkvot och lägre konsumtion än vad regeringen prognostiserar.

Figur 6: Hushållens makroindex. Historiskt medelvärde = 100.

Källa: Konjunkturinstitutet

På medellång sikt utgör bostadsprisernas utveckling och hushållens jämförelsevis höga skuldsättning en risk. Bostadspriserna och hushållens skuldsättning har ökat kraftigt sedan mitten av 1990-talet, bland annat som en konsekvens av ett för lågt utbud av bostäder. De är nu på mycket höga nivåer i både ett historiskt och ett internationellt perspektiv. Vid ett kraftigt prisfall kan hushållen tvingas amortera på sina lån i snabbare takt, med negativa konsekvenser för konsumtion, tillväxt och sysselsättning som följd.

2. Regeringens riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken

Trots konjunkturuppgången bedömer både Konjunkturinstitutet och Ekonomistyrningsverket att arbetslösheten ökar och sysselsättningsgraden minskar under kommande år, och andelen arbetslösa som står långt från arbetsmarknaden växer. Samtidigt kommer de offentliga finanserna dras med fortsatta underskott under hela mandatperioden. Detta följer dels av ökade utgifter i transfereringssystemen, dels av att regeringen för en procyklisk finanspolitik och väljer att låna till nya utgiftsdrivande förslag i stället för att finansiera dessa krona-för-krona. Med betydande obalanser på arbetsmarknaden och bostadsmarknaden och ökande strukturella underskott i offentliga finanser är behovet av reformer påtagligt.

Det är mot denna bakgrund anmärkningsvärt att regeringen står utan en jobbpolitik och förefaller sakna ambitioner när det gäller att presentera en samlad strategi som kan leda till en varaktig höjning av sysselsättningen. Inte heller ger regeringen besked om hur de offentliga finanserna på kort sikt ska föras tillbaka till överskott, utan väljer i stället att öka underskotten och låna till nya utgifter under 2017. Regeringen står tomhänt och handfallen när det gäller att hantera Sveriges långsiktiga problem.

a. Risker för svensk ekonomi och statsfinanser

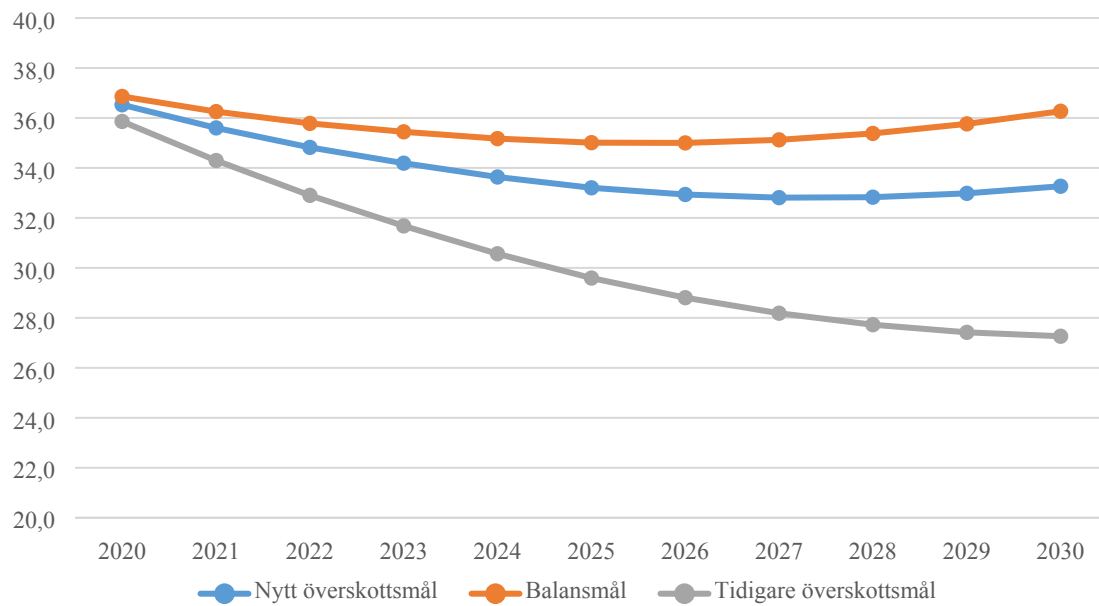
En stark offentlig ekonomi och en stabil makroekonomisk miljö är viktiga förutsättningar för att skapa tillväxt och välbefinnande. Det gör att människor och företag vågar konsumera och investera samt att banker och andra länder vågar låna ut pengar till Sverige till goda villkor. Det skapar också utrymme för viktiga satsningar på till exempel välfärd, jobbskapande och integration, i stället för att offentliga medel ska gå till räntor och amorteringar.

Sverige har under många år haft en bred politisk samsyn kring de finanspolitiska spelregler som ska gälla för den ekonomiska politiken. Denna samsyn grundar sig i erfarenheterna från den finanskris som slog till på 1990-talet, då Sveriges ekonomi saknade motståndskraft. Eftersom ekonomiska säkerhetsmarginaler saknades när krisen slog till tvingades både den borgerliga och därefter den socialdemokratiska regeringen att svara med åtstramningar, krispaket och budgetsaneringar. Det finanspolitiska ramverket med överskottsmål, utgiftstak, kommunalt balanskrav och en sammanhållen budgetprocess infördes efter krisen för att säkerställa att finanspolitiken framöver skulle vara långsiktigt hållbar. I och med 2008 års finanskris kom det finanspolitiska ramverkets effektivitet att prövas. Det visar sig ha tjänat Sverige väl. Under krisåren ökade skuldnivåerna för jämförbara EU-länder i genomsnitt med cirka 30 procent av BNP. I Sverige var skuldnivån närmast oförändrad. De höga skuldnivåerna i andra länder medför att dessa nu i det närmaste har uttömt sina möjligheter att stimulera ekonomin när nästa kris slår till, medan Sverige fortfarande står starkt.

Att regeringen ensidigt försökte avskaffa överskottsmålet bara sex månader efter valet och därmed äventyrade den politiska samsynen kring det finanspolitiska ramverket var därför dåligt för Sverige. Att se över ramverket kräver både djup analys och bred enighet. För att stoppa regeringens ensidiga agerande fattade riksdagen på Alliansens initiativ beslut om att en brett parlamentariskt förankrad utredning skulle föregå ett beslut om revidering av det finanspolitiska ramverket.

Alliansen välkomnar nu drygt ett år senare den överenskommelse som slutits mellan sju partier i riksdagen om ett nytt finanspolitiskt ramverk. Överenskommelsen innebär att Alliansens strama linje med fortsatt fokus på ansvar för offentliga finanser och beredskap för nya kriser har fått gehör. Principen om överskott i de offentliga finanserna ligger fast, och kompletteras med ett nytt skuldankare och en tydligare, mer transparent budgetprocess. Med det nya finanspolitiska ramverket säkerställs dels att sparandet över en konjunkturcykel är positivt, dels att den totala skuldnivån är så pass låg att tillräckliga marginaler finns för att understödja ekonomin när nästa kris slår till. På så sätt säkras hållbara offentliga finanser på både kort och lång sikt.

Figur 7: Utveckling av Maastrichtskulden med det nya överskottsmålet. Procent av BNP

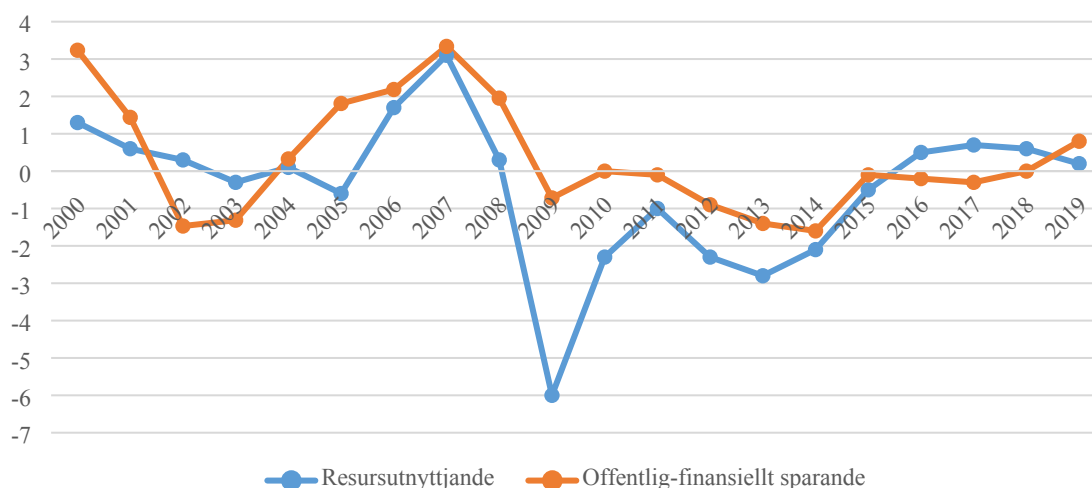
Källa: Konjunkturläget augusti 2016 (Konjunkturinstitutet)

Enligt flertalet ekonomiska bedömare går svensk ekonomi in i en högkonjunktur under 2016 och resursutnyttjandet beräknas vara positivt under kommande år. I normalläget bör då statsfinanserna stärkas. Dels kan det ske automatiskt tack vare växande och konjunktur känsliga skatteintäkter och minskande offentliga utgifter i transfereringssystemen, dels kan det krävas aktiv politik för att stärka det offentligfinansiella sparandet. Att de offentliga finanserna stärks i goda tider är den bärande principen för både det nya och det gamla överskottsmålet, för att skapa säkerhetsmarginaler inför framtida kriser.

Men i förhållande till 2015 förväntas det finansiella sparandet försämrats både 2016 och 2017 och regeringen når inte överskott under hela mandatperioden. Skälet till de ökande underskotten är dels ökade offentliga utgifter för flyktingmottagande, sjukförsäkring och assistansersättning, dels att regeringen lånar för att finansiera nya utgiftsåtgärder. Finanspolitiken är därmed procyklisk och stimulerar efterfrågan trots att det saknas tillgängliga resurser i ekonomin.

Med rådande ekonomiskt läge finns skäl att strama åt budgetpolitiken. Det är därför uppseendeväckande att regeringen i stället för att stärka sparandet ökar underskotten genom ofinansierade reformer. Konjunkturinstitutet skriver följande i sin prognos från augusti: ”Sett till konjunkturen och behovet av en successiv återgång till den nya överenskomna nivån på överskottsmålet hade det varit mer ändamålsenligt med en stramare finanspolitik 2017 och därigenom minska behovet av åtstramning 2018 och framåt då konjunkturutvecklingen av naturliga skäl är mer osäker.”

Figur 8: Finansiellt sparande och resursutnyttjande 2000–2017. Procent av BNP respektive procent av potentiell BNP

Källor: Budgetpropositionen 2017, Konjunkturinstitutet augusti 2017, SCB

I stället för att stärka det finansiella sparandet väljer regeringen att på flera sätt elda på det redan höga utgiftstrycket. För det första har regeringen i budgetpropositionen för 2017 övergett finansiering krona-för-krona och börjat låna till nya reformer. Därmed riskerar regeringen att tappa kontrollen över de offentliga utgifterna och får än svårare att komma tillbaka till balans och överskott. Om regeringen fortsätter låta statens finanser gå med underskott och inte ökar sparandet under högkonjunktur kommer säkerhetsmarginalerna saknas när nästa kris slår till. Om konjunkturen viker ned redan om ett par år kommer resurserna för att understödja ekonomin vara otillräckliga och utsikterna att nå överskottsmålet under överskådlig tid därmed vara mycket små. I stället riskerar regeringen att få svara med åtstramningar och budgetsaneringar, som ofta slår hårdast mot de som står längst från arbetsmarknaden och de som är i störst behov av samhällets stöd.

För det andra finns betydande frågetecken om hållbarheten i regeringens budget. De skatteförslag som regeringen gått fram med riskerar att leda till betydligt lägre eller till och med obefintliga inkomstförstärkningar jämfört med vad som budgeteras. Konjunkturinstitutet skriver att Finansdepartementet ”överskattar förstärkningen av de offentliga finanserna på grund av avtrappat jobbskatteavdrag och begränsad uppräknings av skiktgränsen för statlig inkomstskatt. Detta eftersom regelförändringarna kan ge upphov till lägre beskattningsbara arbetsinkomster än vid oförändrade regler”. Flood (2015) skriver att en nedtrappning av jobbskatteavdraget inte ger några effekter på skatteintäkterna när hänsyn tas till förväntade beteendeffekter i form av ett minskat arbetsutbud. Sammantaget är risken överhängande att effekterna av de skatthöjningar regeringen genomför överskattas och att intäkterna blir lägre än väntat. Detta medför att de utgiftsökningar som skulle finansieras via skatteförslagen underfinansieras och att statens finanser försvagas.

Sammanfattningsvis visar regeringens hantering av finans- och budgetpolitiken på stora brister som riskerar att långsiktigt försvaga Sverige. Att regeringen inte är beredd att leva upp till de finanspolitiska krav som det nya överskottsmålet enligt oberoende bedömare ställer vittnar om både ansvarslöshet och principlöshet. Det försvagar också det nya ramverkets trovärdighet när ledande politiska partier väljer att bortse från dess principer. I ljuset av att Sverige i år går in i en högkonjunktur och att läget i de

offentliga finanserna fortsatt är ansträngt bör regeringen snarast presentera en trovärdig väg tillbaka till balans och överskott. Det är grundläggande för att värna både jobben, konkurrenskraften och förtroendet för svensk ekonomi och finanspolitik.

b. Ekonomisk politik som minskar sysselsättning och arbetsutbud

Trots att Sverige går in i en högkonjunktur vänder sysselsättningen ned 2018 och jämviktsarbetslösheten stiger. Behovet av reformer är påtagligt. Oroväckande nog bedömer både Konjunkturinstitutet och Finanspolitiska rådet att regeringens åtgärder förstärker problemen i stället för att åtgärda dem.

Strukturella problem på den svenska arbetsmarknaden gör att grupper som står långt från arbetsmarknaden, bland annat äldre, utrikes födda, personer utan gymnasieutbildning och personer med en funktionsnedsättning, fortsatt har stora svårigheter att få ett jobb. Gruppen utgör en växande andel av de arbetslösa och förväntas 2017 uppgå till mer än 70 procent av de inskrivna hos Arbetsförmedlingen. När gruppen arbetslösas sammansättning skiftar ser vi samtidigt hur matchningen fungerar allt sämre och företagen får svårare att hitta rätt kompetens. Det bromsar både jobbtillväxten och BNP-tillväxten. Därtill finns ett fortsatt behov av att förlänga arbetslivet för fler genom både tidigare inträde på, och senare utträde från, arbetsmarknaden. Viktiga strukturella reformer krävs för att få till stånd en positiv utveckling.

I skenet av de utmaningar som finns på arbetsmarknaden och det behov av åtgärder som därmed föreligger är regeringens politiska prioriteringar felaktiga. Regeringens politik riskerar i flera avseenden att förstärka problemen. I ett läge då fler reformer behövs för att stärka sysselsättningen och minska utanförskapet går regeringen åt motsatt håll och försvårar och fördyrar jobbskapande. Regeringen höjer skatter med drygt 39 miljarder kronor 2017, och på sikt mer än 40 miljarder kronor. Cirka 70 till 90 procent av dessa slår direkt mot jobb och tillväxt. De satsningar regeringen gör på näringspolitik är försumbara jämfört med de höjda skatterna. För varje krona som regeringen satsar på näringslivet höjer man skatten på jobb och tillväxt med 10 kronor.

Regeringen har höjt inkomstskatten för över en miljon löntagare. Under 2016 har regeringen höjt marginalskatterna genom att jobbskatteavdraget trappas av och skiktgränsen för statlig inkomstskatt räknas upp långsammare än tidigare. Sverige har därmed västvärldens högsta marginalskatter. Höjda skatter påverkar motivationen att arbeta och höjer trösklarna in på arbetsmarknaden. Detta är särskilt allvarligt då de kombineras med utbyggda transfererings- och bidragssystem som minskar incitamentet att gå från bidragsförsörjning till förvärvsarbete. Enligt Konjunkturinstitutet leder regeringens sammantagna förslag till att arbetskraftsdeltagandet minskar med minst 15 000 personer.

Regeringen försvårar också för företagande och jobbskapande genom att öka kostnaderna för att anställa. Under regeringens två första år har en särskild löneskatt för dem som är över 65 år och jobbar införts och arbetsgivaravgiften för unga har tredubblats. De höjda kostnaderna för att anställa försvårar både inträdet på, och tidigarelägger utträdet från, arbetsmarknaden. Det är särskilt problematiskt i ljuset av det stora samhällsekonomiska behov som finns av att förlänga yrkeslivet. Utöver att höja direkta anställningskostnader har regeringen också valt att försämra de ekonomiska

förutsättningarna för ROT- och RUT-tjänster. Detta görs trots att finansministern beskriver RUT-reformen som en kostnadseffektiv åtgärd för att skapa jobb till de grupper som har en relativt svagare anknytning till arbetsmarknaden. Sammantaget kommer regeringens åtgärder strama åt inhemsk efterfrågan samtidigt som de försämrar förutsättningarna för de arbetsgivare som anställer och vill anställa de grupper som har svårast att komma in på arbetsmarknaden.

Vad gäller de förslag som utgör grunden i regeringens jobbpolitik, arbetsmarknadspolitiska åtgärder och utbildningssatsningar, finns flera invändningar. Särskilt allvarligt är att dessa åtgärder riskerar att få en begränsad effekt på de grupper som bör prioriteras mest. Det gäller de mest utsatta grupperna som står längst ifrån arbetsmarknaden och som för närvarande ökar som andel av arbetslösheten.

Arbetslösheten i Sverige ligger på 7,0 procent. Konjunkturinstitutet bedömer att den arbetslöshet som är förenlig med prisstabilitet, jämviktsarbetslösheten, uppgår till 6,7 procent i dag och ökar till 6,8 procent under åren framöver. Det grundläggande arbetsmarknadsproblemet är alltså inte att arbetslösheten temporärt är hög på grund av en svag inhemsk efterfrågan, det som kallas konjunkturell arbetslöshet, utan att jämviktsarbetslösheten är för hög och att stora grupper har mycket svag anknytning till arbetsmarknaden.

Att under konjunkturedgångar, när den konjunkturella arbetslösheten är hög, bygga ut arbetsmarknadspolitiska program är en rimlig åtgärd för att jämna ut effekter av konjunkturcykeln på arbetslöshet, sysselsättning och inkomster. Men regeringen använder nu samma politik under en konjunkturuppgång, med mycket osäkra resultat. Erfarenheter från både Sverige och andra länder påvisar komplikationen av att snabbt bygga ut arbetsmarknadspolitiska program när den konjunkturella arbetslösheten är liten. För det första är det tydligt att regeringen har stora problem med att bygga ut de program man sätter igång. Endast ett hundratal av de 30 000 utlovade traineeplatserna har tillsatts. För det andra riskerar åtgärderna att ha betydande undanträngningseffekter när de byggs ut under en högkonjunktur. En orsak är att deltagande i åtgärder ofta minskar sökbenägenheten bland de arbetslösa.

Extratjänsterna och en stor del av traineejobben, som är centrala delar av regeringens arbetsmarknadspolitiska program, är inriktade mot den offentliga sektorn. Erfarenheter från tidigare program visar att tillfälliga platser inom den offentliga sektorn har särskilt stora undanträngningseffekter eftersom det finns en möjlighet att temporärt ersätta vikarier med personal från dessa program. Om platserna är villkorade, och endast ska omfatta arbetsuppgifter som i dag inte utförs, minskar risken för undanträngning. Men då är risken stor att det kommer att handla om förhållandevis okvalificerade uppgifter som endast i liten utsträckning ger ökade yrkeskunskaper. Platserna kommer därmed att ha liten effekt på deltagarnas anställningsbarhet, och sannolikheten att deltagarna får ett reguljärt arbete efter att programtiden avslutats är därför låg.

De reguljära utbildningsinsatser som regeringen föreslår, och som till stor del bygger vidare på satsningar som alliansregeringen gjorde, kan förstärka matchningen på arbetsmarknaden genom att ge arbetssökande den kompetens som efterfrågas. Men även här riskerar åtgärderna att vara verkningslösa för de grupper som har den allra svagaste anknytningen till arbetsmarknaden, och som växer som andel av arbetslösheten. Åtgärder för att skapa vägar in på arbetsmarknaden för denna grupp, ofta personer utan gymnasieutbildning och utomeuropeiskt födda, är centrala för att bekämpa arbetslösheten i Sverige, och bör därför särskilt prioriteras. Exempelvis hade 50 procent av de nyanlända som deltar i Arbetsförmedlingens etableringsuppdrag 2014 endast en

grundskoleutbildning eller mindre. För äldre deltagare i denna grupp kan stora kompetenshöjningar vara svåra att uppnå, och andra åtgärder för att öppna vägar till arbete måste till. Utbildningssatsningar är en nödvändig del i de åtgärder som krävs för att minska arbetslösheten, men kommer inte ensamt räcka för att bryta utanförskapet i de växande grupper som står allra längst från arbetsmarknaden. För att utbildningssatsningarna ska kunna ge en signifikant och positiv påverkan på arbetsmarknadens funktionssätt krävs också reformer som gör arbetsmarknaden mer flexibel.

Regeringen har, till skillnad från Alliansen, än så länge inte redovisat några sysselsättningseffekter av sin politik. Att inte redovisa presenterade åtgärders inverkan på sysselsättning och arbetsutbud minskar transparensen, försvårar för medborgarna att granska regeringens politik och har kritiserats av Finanspolitiska rådet, den myndighet som har i uppgift att granska regeringens politik. I avsaknad av bedömningar från Finansdepartementet har regeringens egna expertmyndigheter dock granskat de förslag som lagts.

Sysselsättningseffekterna av regeringens politik är, i skenet av de utmaningar som finns på svensk arbetsmarknad, mycket nedslående. Skatte- och bidragshöjningar försämrar arbetsmarknadens funktionssätt och de utbildningssatsningar som görs har begränsad effekt. De arbetsmarknadspolitiska åtgärderna har mycket begränsad effekt och utbyggnaden är kraftigt försenad; endast ett hundratal traineetjänster har tillsatts. Konjunkturinstitutet bedömer att regeringens politik minskar den varaktiga sysselsättningen med 15 000–20 000 personer. Samtidigt leder åtgärderna till att arbetsutbudet minskar med minst 15 000 personer. Finanspolitiska rådet skriver i sin årliga granskning av regeringens politik ”sammantaget menar rådet att de åtgärder som regeringen har presenterat [för att minska arbetslösheten] hittills sannolikt inte kommer att ha mer än ganska små effekter på arbetslösheten”, och pekar dessutom på att regeringens förändringar av arbetslöshetsförsäkringen och höjda socialavgifter för unga bedöms verka i motsatt riktning och varaktigt minska antalet sysselsatta med 33 000–37 000 personer.

En lång rad remissinstanser har också pekat på negativa effekter av regeringens enskilda förslag. Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering, TCO, Svenskt Näringsliv och Pensionsmyndigheten är ytterligare exempel på myndigheter och organisationer som är kritiska till vilka effekter regeringens skattehöjningar får för jobben. Flera instanser är också kritiska till förändringarna av skattereduktionen för RUT- och ROT-tjänster. Arbetsförmedlingen anser att regeringen underskattar de negativa sysselsättningseffekter som förändringen av ROT-avdraget leder till, och att förändringarna i RUT-avdraget bör vägas mot att personer som står långt från arbetsmarknaden riskerar att hamna i långtidsarbetslöshet. Ekobrottsmyndigheten avstyrker båda förslagen då myndigheten bedömer att det finns risk för att svartarbete och ekonomisk brottslighet kommer att öka väsentligt.

Figur 9: Långsiktiga effekter av den ekonomiska politiken aviserad i vårpropositionen 2015. Storleken på effekten i procent av potentiell sysselsättning och arbetskraft.

	Potentiell arbetskraft	Jämvikts- arbetslöshet	Potentiell sysselsättning
Slopad nedsättning av socialavgifter för unga	- 0,1	+ 0,1	- 0,2
Höjda ersättningsnivåer i arbetslöshetsförsäkringen	*	+ 0,2	- 0,2
Åtgärder inom arbetsmarknadspolitiken	*	- 0,2	+ 0,2
Förändringar inom sjukförsäkringen	- 0,3	- 0,2	- 0,1
Särskild löneskatt för äldre	- 0,0	*	- 0,0
SUMMA	- 0,4	- 0,1	- 0,3

Källa: Konjunkturinstitutet, Konjunkturläget juni 2015.

De jobb som slås ut kommer sannolikt i stället att ersättas av platser i arbetsmarknadspolitiska åtgärder och tillfälliga utbildningsinsatser. Breddade ersättningssystem väntas samtidigt minska arbetskraftsutbudet när drivkrafterna till arbete minskar. Detta innebär en nedmontering av arbetslinjen som riskerar att låsa ute många ur arbetskraften samtidigt som trösklarna in till arbetsmarknaden höjs. Utöver sysselsättningseffekter slår skatthöjningarna samt begränsningarna i RUT- och ROT-avdragen också direkt på hushållens ekonomi. Regeringens inkomstskatthöjningar slår mot över en miljon löntagare. Skatthöjningarna slår brett: Fyra av tio barnmorskor och poliser berörs av den minskade uppräkningsen av statlig inkomstskatt. ROT-avdraget används av över en miljon svenskar varje år, som med de nya reglerna får ökade kostnader på i genomsnitt 9 600 kronor per familj, enligt riksdagens utredningstjänst.

c. Politik som slår mot svensk konkurrenskraft

Svensk konkurrenskraft har under en lång tid varit i internationell toppklass. Sveriges relativa försprång minskar dock i takt med att andra länder, däribland framväxande ekonomier, utvecklas allt snabbare. När omställningstrycket hårdnar på svensk ekonomi behöver det mötas med fortsatta reformer. Bland annat behöver kompetensförsörjningen stärkas på kort och lång sikt, bostadsbyggandet öka och infrastrukturen moderniseras.

Regeringens politik för ökad konkurrenskraft är enligt Alliansens bedömning otillräcklig och motverkas särskilt av regeringens politik på skatteområdet. Skatthöjningarna på jobb och företagande har under de rödgröna regeringsåren varit tio gånger högre än satsningarna på näringspolitik. Det finns starka indikationer på att regeringens politik genom att försämra förutsättningarna för företagande också har minskat drivkrafterna för entreprenörskap. Skatteverkets statistik visar att antalet RUT- och ROT-företag har minskat med 14 procent respektive 17 procent på ett år. Enligt Global Entrepreneurship Monitor 2015 har den entreprenöriella aktiviteten, mätt som andelen svenskar som varit involverade i att starta en ny verksamhet, fallit från 8,2 till 6,7 procent på bara ett år. Därmed bryts den uppåtgående trend som startade när alliansregeringen tillträdde 2006 och ledde till att Sverige mer än fördubblade sin entreprenöriella aktivitet fram till och med 2013. Särskilt anmärkningsvärd är minskningen av kvinnors entreprenörskap som fallit från 6,2 procent till 3,8 procent.

Figur 10: Regeringens nettoskattehöjningar. Miljarder kronor

	2017	2018	2019	2020
Inkomstskatter och socialavgifter på arbete	25 275	26 430	26 300	26 300
ROT och RUT	4 710	4 710	4 710	4 710
Miljö och energi	5 948	7 839	8 980	8 495
Övrigt	3 920	2 914	2 874	2 864
SUMMA	39 852	41 892	42 864	42 369

Källa: Budgetpropositionen 2016, vårpropositionen 2016, vårpropositionen 2015, egna beräkningar.

Den växande arbetskraftsbristen i Sverige och företagens problem med kompetensförsörjning riskerar att få stora konsekvenser för svensk konkurrenskraft. Om utbildad arbetskraft och bostäder inte finns tillgängliga riskerar företag att förlägga sin verksamhet i andra länder. Regeringens passivitet vad gäller både arbetsutbudsfrämjande åtgärder, utbildningspolitiken och bostadspolitiken är oroande i ett läge då företagens behov av kvalificerad arbetskraft kommer fortsätta att växa på både kort och lång sikt.

Under alliansregeringen ökade arbetskraftsdeltagandet kraftigt, men sedan 2014 har utvecklingen stått still och arbetskraftsdeltagandet bedöms till och med sjunka under prognosperioden. Skälen till utvecklingen är flera. För det första bedöms regeringens höjning av socialavgifterna för äldre och borttagandet av bortre tidsgränsen i sjukförsäkringen minska arbetskraftsdeltagandet då det blir mindre attraktivt att arbeta och anställa. För det andra kommer arbetskraftens sammansättning förändras och fler blir äldre och arbetar mindre. Alliansens politik hade utbudsstimulerande effekter, och regeringen behöver nu komma med nya arbetskraftsfrämjande reformer. Regeringens skadliga politik och avsaknaden av nya utbudsreformer är mycket oroande i ett läge där arbetskraftsbristen ökar och tillgången på kvalificerad och erfaren personal är låg.

Figur 11: Arbetskraftsdeltagande. Procent.

Källa: Konjunkturläget augusti 2016.

Utöver ett högt arbetskraftsdeltagande krävs ett välfungerande utbildningssystem för att säkra kompetensförsörjningen. I syfte att bland annat stärka Sveriges konkurrenskraft inledde Alliansen 2006 en stor omläggning av den svenska utbildningspolitiken. Vår politik syftade till att uppvärdera skolans kunskapsuppdrag. OECD understryker nu att reformerna av den svenska skolan bör fortsätta. Regeringen prioriterar dock stora summor till reformer som inte syftar till att stärka kunskapsuppdraget, samtidigt som man exempelvis slopar en fortsatt utbyggnad av karriärtjänsterna och försvagar kunskapsuppföljningen av varje elev. Med mindre kunskap i skolan hotas Sveriges långsiktiga kompetensförsörjning.

Också regeringens passivitet inom bostadspolitik påverkar företagens kompetensförsörjning och svensk konkurrenskraft. Att människor kan flytta och bosätta sig där det finns jobb och utbildning ökar möjligheterna för företag att anställa den kompetens de behöver. Men med en snabb befolkningsökning har Sverige på kort tid gått från en växande bostadsbrist till bostadskris. Boverkets senaste prognos uppskattar behovet av nya bostäder till 710 000 fram till 2025, vilket är en ökning med mer än 70 procent jämfört med den bedömning som gjordes våren 2015. Samtidigt spår byggindustrierna minskad byggtakt och en dämpad investeringsvilja nästa år, bland annat till följd av regeringens skatthöjningar. Fortsatta åtgärder krävs följaktligen för att förenkla byggandet och öka rörligheten i det befintliga bostadsbeståndet, som ännu präglas av hög regelbörda och låg rörlighet. Tyvärr har regeringen börjat avveckla den moderna bostadspolitik som lett till att regelbördan minskat och att vi nu bygger mer än vi gjort under de senaste 20 åren. Behovet av regelförenkling har fått stå tillbaka till förmån för en återgång till 1990-talets subventionspolitik.

Trots att Alliansen välkomnade de bostadssamtal som inleddes under våren 2016 tvingades vi tyvärr tacka nej till fortsatta diskussioner, till följd av de lösningar som fanns hos regeringen. Inom ramen för bostadssamtalen lade allianspartierna fram fler än

30 förslag för att förenkla och snabba på byggandet, öka tillgången till byggklar mark och öka rörligheten i och utnyttjandet av det befintliga bostadsbeståndet, till exempel genom förändrade flyttskatter. Tyvärr var regeringens egna förslag begränsade, oftast enbart i form av mindre kraftfulla varianter av redan kända förslag från Alliansen – i andra fall i rakt motsatt riktning. Flera kraftfulla förslag på regelförenklingsområdet som beslutats av riksdagen i form av tillkännagivanden – sex av sju – har regeringen trots samtal fortfarande valt att lämna i byrålådan. Till exempel bullerregler, sanktionsavgifter och ändrade strandskyddsregler har regeringen ignorerat trots riksdagens beslut. I stället införs byggsuventationer, som enligt forskningen är ett ineffektivt och kostsamt verktyg som också riskerar att öka pristrycket i bostadssektorn. Om regeringen nu inte på egen hand agerar kraftfullt och snabbt, riskerar bostadsbristen att leda till ökande matchningssvårigheter på svensk arbetsmarknad och att svensk tillväxt hämmas. Utifrån de förslag som regeringen lämnat efter att bostadssamtalen avbröts finns tyvärr inga tecken på den reformvilja som krävs. Till exempel begränsas förslaget om slopat uppskovstak till att gälla under fyra år, trots att förslag i denna riktning är helt nödvändiga och bör införas permanent.

Inom ramen för infrastrukturpolitiken har regeringen försenat centrala infrastrukturprojekt samt öppnat upp för nedläggningar av regionala och stadsnära flygplatser, åtgärder som riskerar att få långtgående negativa konsekvenser för tillväxten i hela Sverige. Också åtgärder som det tidigare rått relativ enighet om mellan Socialdemokraterna och Alliansen, som till exempel behovet av satsningar på vägnätet för tung trafik, har gått i stå. För att underlätta för transporter och företagsamhet, än tätare knyta samman alla delar av Sverige samt fullt ut tillvarata tillväxtpotentialen i våra storstäder behövs fortsatta infrastrukturinvesteringar och utbyggnad av kollektivtrafiken. Att skapa osäkerhet kring centrala infrastrukturens satsningar riskerar att hämma tillväxten på kort och lång sikt. Regeringens oklara besked om förutsättningar för miljöbilar och förnybara drivmedel kan dessutom vara en viktig orsak till att trenden med minskade klimatutsläpp från transportsektorn brutits.

3. Alliansens riktlinjer för den ekonomiska politiken

Alliansen sätter människan i centrum. Vår politik syftar till att bygga ett samhälle som tar tillvara varje människas förmåga, där alla får förutsättningar att växa och skapa, och där vi gemensamt skapar trygghet och sammanhållning. Det kräver en ansvarsfull ekonomisk politik som bygger upp motståndskraft mot kriser och det kräver reformer som leder till att fler kommer i arbete. Med fler sysselsatta i näringslivet ökar produktionsförmågan. Därmed vidgas utrymmet för hushållens konsumtion och de skatteintäkter som finansierar välfärden ökar. Bara genom att fler kommer i arbete kan vi säkerställa mer kunskap i skolan, högre kvalitet i välfärden och ett starkare Sverige.

a. Risk för ett växande utanförskap kräver ny ekonomisk politik

Under de senaste åren har Europas närområde präglats av flera svåra väpnade konflikter. I Syrien, Irak, Eritrea och Afghanistan har krig och förföljelse lett till att människor tvingats fly för att söka skydd inom det egna hemlandet, i närområdet eller på andra kontinenter. FN:s flyktingorgan uppskattar att uppemot 65 miljoner människor

var på flykt i världen under 2015, den högsta siffran som någonsin uppmätts. Under samma år sökte 1,2 miljoner människor skydd i EU. Hela 160 000 personer sökte asyl i Sverige. Mellan 2010 och 2020 bedömer Migrationsverket att ungefär en halv miljon nyanlända kommer etableras i Sverige.

Alliansen anser att Sverige ska bedriva en långsiktigt hållbar migrationspolitik som inom ramen för den reglerade invandringen värnar asylrätten, underlättar rörlighet över gränser och främjar en behovsstyrd arbetskraftsinvandring. För att uppfylla ett sådant åtagande krävs genomgripande reformer som skapar hållbara förutsättningar för migration och integration på både kort och lång sikt.

På kort och medellång sikt måste regeringen först och främst säkerställa att mottagandet fungerar. Under hösten 2015 kom allianspartierna överens med regeringen om en rad åtgärder för att hantera migrationskrisen inom ramen för migrationsöverenskommelsen. Allianspartierna fick igenom avgörande förslag för att skapa ordning och reda i mottagandet, en bättre etablering och dämpa kostnadsökningarna. Bland annat innebär uppgörelsen att tillfälliga uppehållstillstånd blir huvudregel med rätt till familjeåterförening, tydligare försörjningskrav vid anhöriginvandring och ett stärkt återvändande. Vidare föreslås en stärkt kostnadskontroll i mottagandet och etableringen genom bland annat tydligare krav för att erhålla försörjningsstöd. Samtidigt beslutades om viktiga alliansförslag för att stärka integrationen, som ett breddat RUT-avdrag och lärlingsanställningar för nyanlända, samt att utreda lagliga vägar för att söka asyl i EU.

På längre sikt måste den ekonomiska politiken ha beredskap för att på bästa sätt tillvarata de möjligheter som en betydande befolkningsökning innebär, och minimera de utmaningar som det stora mottagandet under de senaste åren kan medföra. Sverige har inte i tillräckligt hög utsträckning fått in utrikes födda och nyanlända på arbetsmarknaden. Efter åtta år har knappt hälften av de som kommit till Sverige som flyktingar någon form av jobb, och endast 25 procent har en helårsanställning eller är företagare. Sysselsättningsgraden hos utrikes födda uppgick 2015 till 59,5 procent, till skillnad från 68,4 procent hos inrikes födda. Att allt för många utrikes födda saknar jobb och i stället blir beroende av bidrag är först och främst destruktivt och negativt för varje enskild människa som hamnar i långvarigt utanförskap. Men med ett växande och utbredd utanförskap riskerar också kostnaderna för samhället att öka.

Alliansens politik syftar till att bygga ett samhälle som tar tillvara varje människas förmåga, där alla får förutsättningar att växa och stå på egna ben, och där vi gemensamt skapar trygghet och sammanhållning. Att ha ett arbete och en inkomst ger människor makt över sina liv, liksom en känsla av gemenskap och av att vara behövd. Det är grunden i Alliansens politik. Därför krävs också att den ekonomiska politiken utvecklas för att på bästa sätt hjälpa de människor som flytt till Sverige att komma in på arbetsmarknaden, få sitt första jobb och bli en del av Sverige.

Det första och främsta skälet för att se till att människor i utanförskap kommer i arbete är att ge människor frihet över sitt eget liv. Men att fler kommer i arbete är också mycket viktigt för svensk ekonomi som helhet. Den ekonomiska politiken ska genom hög sysselsättning, långsiktigt hållbara finanser och stabila makroekonomiska förhållanden skapa välbefinnande för alla som bor i Sverige. Huruvida invandring bidrar positivt eller negativt till dessa mål är i mycket stor grad avhängigt om de människor som kommer till Sverige kommer i arbete, precis på samma sätt som för befolkningen i övrigt. Om tillräckligt många kommer i arbete kan invandringen, som innebär en förnyring av Sveriges befolkning, vara en viktig del i att klara finansieringen och

bemanningen av vård och omsorg för allt fler äldre. Dessutom kan utrikes födda bidra till att öka svensk handel. Forskningsstudier visar på positiva effekter av invandring på både export och import. Om för få tar steget in på arbetsmarknaden blir utvecklingen den motsatta – då belastas den offentliga ekonomin av ökade bidragsutbetalningar. För den enskilde blir konsekvenserna ännu större med risk för ett djupt utanförskap och grusade drömmar.

För Sverige är utmaningen betydande – historiskt har etablering och integration inte fungerat tillräckligt bra. Det har resulterat i att Sverige under en längre tid sett en utveckling mot ett nytt och djupt utanförskap hos svenskar som har låg utbildningsbakgrund eller som är utrikes födda. Inom ett par år bedöms nästan 80 procent av de inskrivna på Arbetsförmedlingen tillhöra särskilt utsatta grupper som till exempel utomeuropeiskt födda och personer utan gymnasieutbildning. Arbetslösheten är fyra gånger högre för en person född utanför Europa som för en person född i Sverige. Detta mönster måste brytas.

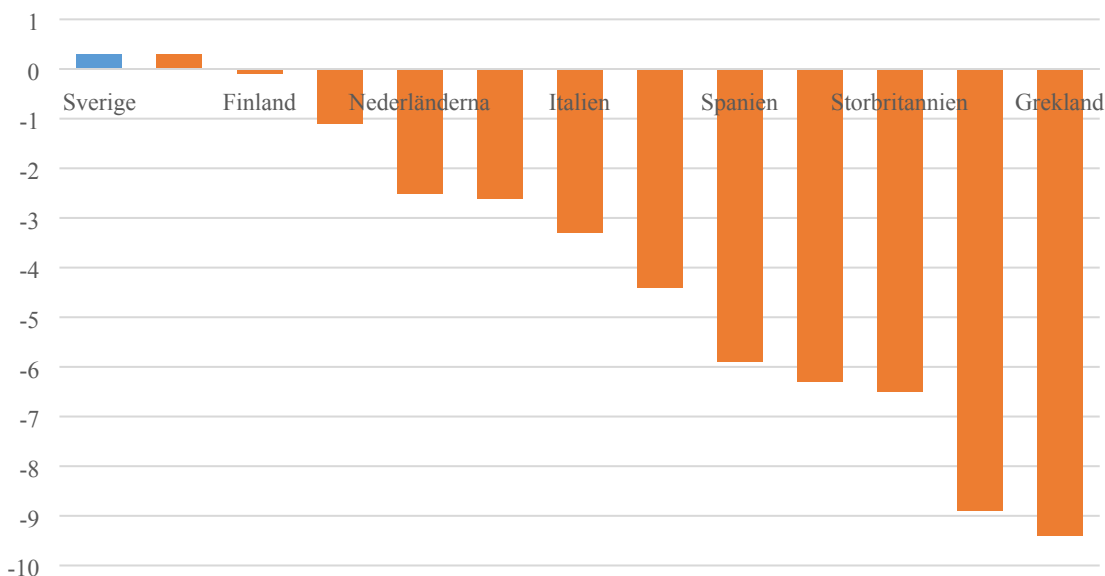
Alliansens främsta uppdrag under åren 2006 till 2014 var att bryta det breda utanförskap som drabbade människor som förtidspensionerades och sjukskrevs bort från arbetsmarknaden. För att bryta den negativa utvecklingen krävdes genomgripande strukturreformer som ökade arbetsutbudet och gjorde det mer lönsamt att arbeta än att gå på bidrag. Som ett resultat av Alliansens reformer minskade utanförskapet med en fjärdedel.

I dag har utmaningen delvis skiftat. Hög arbetslöshet bland utomeuropeiskt födda och stora grupper nyanlända som behöver ett första jobb kommer vara en av Sveriges största strukturella utmaningar under åren framöver. Under de kommande åren är det därför helt avgörande att politiken tar nästa steg och genomför nödvändiga reformer för att hantera det nya läget. En bättre integration och lägre trösklar in till arbetsmarknaden för att nyanlända ska komma i arbete är nödvändigt och kan bara ske genom strukturellt riktiga reformer. De utbudsreformer som Alliansen genomförde under sin regeringstid ledde till att utrikes föddas arbetskraftsdeltagande ökade från 65 till 70 procent. Det är ett steg i rätt riktning, men mer kommer att krävas. En av Alliansens främsta uppgifter är att bryta det utanförskap som växt fram bland utrikes födda och unga som saknar gymnasieutbildning. Det kommer kräva stabila offentliga finanser och genomgripande strukturella reformer av arbetsmarknaden, utbildningssystemet och bostadsmarknaden.

b. Ansvar för svensk ekonomi och hållbara offentliga finanser

Sverige har klarat den ekonomiska nedgången bättre än de flesta andra länder. Trots en ihållande lågkonjunktur har Sverige haft en jämförelsevis god BNP-tillväxt och sysselsättningen har fortsatt att öka. Ett avgörande skäl till att vi klarat krisen väl är att det finansiella ramverket och överskottsmålet medförde att Sverige gick in i finanskrisen med tillräckliga säkerhetsmarginaler i de offentliga finanserna för att kunna stimulera ekonomin under lågkonjunkturen. I kombination med en effektiv stabiliseringspolitik innebar dessa säkerhetsmarginaler att Sverige klarade sig bättre än de flesta andra länder. När ekonomin nu går in i högkonjunktur står Sverige fortfarande väl rustat, med en relativt låg statsskuld och hög sysselsättning.

Figur 12: Genomsnittligt finansiellt sparande 2006–2014. Procent av BNP.

Källa: EU-kommissionens makroekonomiska databas Ameco, vinterprognosen 2016.

Det är nu centralt att visa politiskt ledarskap och även fortsättningsvis värna svensk ekonomi. Även om den svenska statsskuden nu är låg har finanskrisen visat att skuldkvoten snabbt kan ändras om ett land inte har tillräckliga säkerhetsmarginaler. Medan Sveriges statsskuld fortsatt ligger på en låg nivå, har skuldnivåerna i EU-15 skenat och ligger nu på över 90 procent av BNP. Statsskuldräntorna riskerar då att tränga ut viktiga investeringar samtidigt som den ekonomiska nedgången fört med sig nedskärningar och åtstramningar i många länder.

Alliansen välkomnar därför den överenskommelse som slutits mellan sju partier i riksdagen om ett nytt finanspolitiskt ramverk. Överenskommelsen innebär att Alliansens strama linje med fortsatt fokus på ansvar för de offentliga finanserna och beredskap för nya kriser har fått gehör. Principen om överskott i de offentliga finanserna ligger fast, och kompletteras med ett nytt skuldankare. Överskottet i offentliga finanser ska uppgå till i genomsnitt en tredjedels procent av BNP över en konjunkturcykel, och nivån på Maastrichtskulden ska på sikt nå 35 procent av BNP. Med det nya finanspolitiska ramverket säkerställs dels att sparandet över en konjunkturcykel ska vara positivt, dels att den totala skuldnivån ska vara så pass låg att tillräckliga marginaler finns för att understödja ekonomin när nästa kris slår till. Att överskottsmålet är formulerat över en konjunkturcykel innebär att det finansiella sparandet bör ligga under en tredjedels procent av BNP när resursutnyttjandet är lågt, och över en tredjedels procent när resursutnyttjandet är högt. Därigenom är överskottsmålet förenligt med en finanspolitik som motverkar konjunktursvängningar. På så sätt säkras hållbara offentliga finanser på både kort och lång sikt, samtidigt som finanspolitiken har utrymme att dämpa konjunktursvängningar i ekonomin.

Sedan budgetmotionen 2016 har det ekonomiska läget förändrats i två avseenden som påverkar finanspolitikens utformning. Dels var konjunkturåterhämtningen under hösten 2015 starkare än vad de flesta bedömare förutsåg, och resursutnyttjandet bedöms vara i balans redan 2016. Sverige är nu på väg in i en högkonjunktur med begränsade eller inga lediga resurser i ekonomin. Dels har de offentliga utgifterna ökat till följd av ökade utgifter för bland annat flyktingmottagandet och sjukförsäkringen. Som en konsekvens av detta kommer det strukturella sparandet minska 2017 trots att vi befinner

oss i högkonjunktur. Underskotten biter sig också fast under hela mandatperioden. Finanspolitiken är därmed procyklisk och eldar på ekonomin trots att det inte längre finns lediga produktionsresurser. Samtidigt befinner vi oss under de närmaste åren fortsatt långt från en tredjedels procents överskott i offentliga finanser.

Mot bakgrund av det starka konjunkturläge som svensk ekonomi befinner sig i finns inte längre några stabiliseringspolitiska skäl att avvakta med budgetförstärkningar för att skydda återhämtningen. I stället finns starka budgetpolitiska skäl att ta kontroll över utvecklingen i de offentliga finanserna och föra sparandet närmare saldomålet. Både stabiliseringspolitiska och budgetpolitiska argument talar därmed för en stramare finanspolitik under 2017 och 2018. En sådan inriktning ligger i linje med regeringens egen expertmyndighet Konjunkturinstitutets bedömning, som också kritiserar regeringen för att frånga de budgetpolitiska principer som det nya överskottsmålet medför när man bedriver en expansiv politik och ökar underskotten under 2017.

En rimlig avvägning är enligt Alliansens bedömning att stärka det finansiella sparandet med 11 miljarder under budgetåret 2017. För 2018 bör ytterligare ungefär fem miljarder kronor i budgetförstärkningar genomföras. Tillsammans med de automatiska budgetförstärkningar som enligt regeringen kommer ske under prognosperioden bedömer Alliansen att balans nås 2017 och att det strukturella sparandet stärks ytterligare 2018, förutsatt att ekonomin är i balans.

Figur 13: Bana för offentliga finanser. Procent av BNP om inte annat anges.

% av BNP om inte annat anges	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Finansiellt sparande utan budgetförstärkningar	-0,1	-0,2	-0,3	0,0	0,8	1,5
Strukturellt sparande utan budgetförstärkningar	-0,2	0,2	-0,3	0,1	0,9	1,6
Budgetförstärkningar under prognosperioden i nivå (mdkr)			11	5		
Budgetförstärkningar under prognosperioden (% av BNP)			0,2	0,1	0,0	0,0
Finansiellt sparande inklusive budgetförstärkningar	-0,1	-0,2	0,0	0,1	0,8	1,5
Strukturellt sparande inklusive budgetförstärkningar	-0,2	0,2	0,0	0,2	0,9	1,6

Källor: Budgetpropositionen 2017 och egna beräkningar

Det ska dock understrykas att de offentliga finansernas utveckling är svårbedömd. Konjunktoren har ett betydande genomslag på finanserna, men även den potentiella produktionsförmågan och efterfrågans sammansättning i jämvikt är av avgörande betydelse. En mindre justering av prognosen för exempelvis den potentiella produktivitetstillväxten kan få ett betydande genomslag på bedömningen av både det faktiska och det strukturella saldot i de offentliga finanserna på några års sikt. Även penningpolitikens utveckling är osäker. Konsekvensen av detta är att finanspolitiken måste utformas efterhand i ljuset av ny information. Om en ny allvarig störning drabbar svensk ekonomi och ekonomin hamnar längre från balans bör de budgetförstärkande åtgärderna skjutas längre fram i tiden. Omvänt bör budgetförstärkningarna tidigareläggas om återhämtningen sker snabbare.

Alliansen är enig om att budgetförstärkningarna bör ske genom såväl intäktsökningar som utgiftsminskningar framöver. Det är också centralt att budgetförstärkningarna samt finansieringen av reformer inte sker genom att skatten på

jobb och företagande höjs. En lika viktig utgångspunkt är att budgetförstärkningarna inte ska påverka välfärdens kärnverksamheter.

På inkomstsidan finns flera möjliga åtgärder. I dag är den finansiella sektorn undantagen från mervärdesskatt i EU-länderna, vilket bidrar till att beskattningen är lägre än för andra delar av näringslivet. En utgångspunkt bör vara att, på samma sätt som i Danmark, utjämna skatteuttaget genom en viss höjning av de sociala avgifterna inom den finansiella sektorn. Också den kommersiella fastighetssektorn beskattas mindre än andra delar av näringslivet. Skatteplanering genom paketering av fastigheter kan motverkas. För att ytterligare motverka fusk bör även nivåerna i skatte- och tulltilläggen höjas. Omställningen av transportsektorn är en viktig del av miljöpolitiken. Miljöstyrningen bör förstärkas, till exempel genom att se över beskattningen för personbilar och fordon som har särskilt stora utsläpp av växthusgaser. Effektiva ekonomiska styrmedel, som exempelvis ytterligare miljöskatter, bör införas och undantag från existerande miljöskatter bör kontinuerligt omprövas. Kväveoxidavgiften bör också göras om till en skatt.

Det är också viktigt att föra en ansvarsfull politik som begränsar utgiftsökningarna framöver. Särskilt bör utgifterna i transfereringssystemen minska. Kostnaderna för migration och integration har femdubblats sedan 2010, till följd av den dåligt fungerande integrationen och det ineffektiva mottagandet. Här krävs långsiktiga effektiviseringsåtgärder för att begränsa kostnadsutvecklingen, till exempel vad gäller boendekostnaderna i mottagningssystemet. Kostnaderna för sjukfrånvaron har dubblats under samma period, till följd av ökande ohälsotal. Också här bör åtgärder vidtas för att långsiktigt och uthålligt minska sjukfrånvaron. Att som regeringen lägga om sjukförsäkringsreglerna riskerar i stället att långsiktigt försätta människor i utanförskap, samtidigt som det betydande kostnadstryck som vi ser inom systemet förstärks ytterligare.

Utöver kostnaderna för flyktingmottagande och sjukpenning bör arbetsmarknadspolitiken anpassas till det stärkta konjunkturläget. Sysselsättningen ökar för närvarande starkt och vi ser en bred uppgång på arbetsmarknaden. Därmed är det naturligt att anpassa omfattningen av arbetsmarknadsåtgärderna och minska de åtgärder som är minst effektiva.

Den statliga förvaltningen bör effektiviseras. Det bör också framgent ske en begränsning av de årliga anslagsökningarna i pris- och löneomräkningssystemet. Mot bakgrund av behovet att stärka försvaret bör detta område undantas. Kostnaderna kan också minskas genom att myndigheternas lokalkostnader och lokalisering prövas hårdare. Det är också viktigt att i allmänhet upprätthålla god kostnads kontroll i olika ersättningssystem genom att motverka förekomsten av fusk och överutnyttjande.

Moderaterna gör bedömningen att budgetförstärkningarna 2017 i första hand bör ske genom besparingar på flyktingmottagande, ineffektiva bostadssubventioner och ineffektiv arbetsmarknadspolitik. Budgetförstärkningarna 2017 förväntas ge tillräckliga budgetförstärkningar för att det strukturella sparandet ska vara i balans 2017. Kommande förslag på reformer under mandatperioden kan komma att kräva ytterligare budgetförstärkningar. Eventuella förslag på reformer på utgiftssidan bör i hög grad finansieras med lägre utgifter och effektiviseringar på andra områden.

Utgiftstaket utgör en övre gräns för statsbudgetens utgiftsnivå. Genom utgiftstaket ges riksdag och regering förbättrade möjligheter till kontroll och styrning av utgifterna. Alliansen vänder sig emot regeringens mycket kraftiga höjning av utgiftstaken, då det är viktigt att hålla utgifterna på en ansvarsfull nivå. Regeringens agerande förutsätter ett

kraftigt höjt skatteuttag för att balansera utgiftsökningarna. Skattehöjningarna riskerar att slå mot jobb och företagande, och därmed försämra Sveriges ekonomiska utsikter.

Enligt de riktlinjer som finns bör en buffert för oförutsedda händelser lämnas obudgeterad under utgiftstaket för nästkommande budgetår. Hur stort budgetutrymmet för reformer på utgiftssidan slutligen blir beror bland annat på hur stor del av budgeteringsmarginalen som under de kommande åren tas i anspråk av oförutsedda utgiftsökningar, t.ex. till följd av ökning av volymer i de rättighetsbaserade transfereringssystemen eller den makroekonomiska utvecklingen. Regeringens utgiftstak har kritiserats av bland annat Finanspolitiska rådet för att vara så högt satta i slutet av prognosperioden att den styrande effekten av taken helt gått förlorad. Alliansens utgiftstak är betydligt lägre än regeringens, och minskar som andel av BNP.

Figur 14: Förslag till utgiftstak. Miljarder kronor om inte annat anges.

	2017	2018	2019	2020
Utgiftstak	1 253	1 299	1 332	1 357
Takbegränsade utgifter, max	1 231	1 267	1 287	1 316
Budgeteringsmarginal, min	22	32	45	46
Budgeteringsmarginal, andel av takbegränsade utgifter	1,8 %	2,5 %	3,5 %	3,5 %
Utgiftstak som andel av potentiell BNP	27,6 %	27,4 %	26,9 %	26,2 %

Källa: Budgetpropositionen 2017 samt egna beräkningar.

c. Fler i arbete genom stärkta drivkrafter och sänkta trösklar in på arbetsmarknaden

Sverige byggs starkt genom fler i arbete. När många jobbar skapas mer resurser till den gemensamma välfärden. Att ha ett arbete och en inkomst ger människor makt över sina liv, liksom en känsla av gemenskap och av att vara behövd. Målsättningen kan därför inte vara annat än att alla som vill och kan arbeta ska ha ett jobb att gå till. Vi vill skapa förutsättningar för ett mer jämlikt och jämställt samhälle och stärka sammanhållningen i vårt land. Arbetsmarknaden ska rymma även dem som i dag står långt ifrån att få ett jobb. Jobben och kampen mot utanförskapet är fortsatt grunden för Alliansens politik.

Alliansens reformer i regeringsställning bidrog till att över 300 000 fler människor kom i arbete och att en betydande del av det breda utanförskapet som präglade svensk arbetsmarknad under 2000-talet kunde brytas. Under 2000-talets första år trycktes människor som varit inne på arbetsmarknaden ut ur arbetskraften bland annat på grund av att ersättnings- och bidragssystemen gjorde att arbete lönade sig för dåligt. Samtidigt ökade antalet människor med sjuk- och aktivitetsersättning, det som tidigare kallades förtidspension, kraftigt. Sedan 2006 har en stor del av detta breda utanförskap minskat som en effekt av alliansregeringens politik. Färre människor förtidspensioneras och fler får behålla mer när de jobbar. Det har varit en framgångsrik ekonomisk politik samt välfärdspolitik och andelen som försörjs av bidrag eller ersättningar har minskat med ungefär en fjärdedel.

I takt med att utanförskapet minskat i de grupper som står relativt nära arbetsmarknaden har utmaningarna på arbetsmarknaden förändrats. Risken att grupper som står nära arbetsmarknaden återigen pressas ut i utanförskap kvarstår visserligen, och förstärks av att regeringen nu gör det mindre lönsamt att arbeta. Men den mest betydande utmaningen på svensk arbetsmarknad i dag är att bryta det utanförskap som gäller de som står längre ifrån arbetsmarknaden, och som har svårare att komma in.

Särskilt utrikes födda och unga utan gymnasiekompetens drabbas av utanförskap i större utsträckning än andra grupper, delvis på grund av de trösklar som finns i form av höga skatter på arbete, men också för att många saknar de kunskaper och erfarenheter som krävs på den svenska arbetsmarknaden. Denna utmaning har förstärkts betydligt av det stora flyktingmottagande som Sverige haft under de senaste åren. Bland nyanlända personer i etableringsfasen har nästan 50 procent endast grundskoleutbildning eller mindre. För denna grupp är trösklarna in till den svenska arbetsmarknaden mycket höga.

Konsekvenserna av detta utanförskap är stora både för den enskilde och för samhället. Motsvarande var sjunde person i arbetsför ålder lever fortfarande helt på offentliga sociala ersättningar eller försäkringar. Varje människa i utanförskap nekas möjligheten att bygga en framtid utifrån sin egen vilja och förmåga. Det skapar otrygghet och ofrihet. Samtidigt är konsekvenserna för samhället också betydande. Matchningen på svensk arbetsmarknad har försämrats betydligt över tid. Företagen har svårt att hitta personal, trots att en relativt stor grupp står till arbetsmarknadens förfogande. När gruppen arbetslösa har en allt svagare anknytning till arbetsmarknaden och mer begränsad utbildning och erfarenhet minskar möjligheten att matcha arbets sökande med de arbetsuppgifter som företagen efterfrågar.

De grupper som befinner sig i utanförskap eller riskerar att hamna där måste få ett jobb att gå till. Det kommer att kräva olika former av åtgärder. Hur hög sysselsättning vi uppnår i Sverige beror på samspelet mellan företagets efterfrågan på arbetskraft, hushållens utbud av arbetskraft och hur väl lönesättningen och andra institutioner fungerar på arbetsmarknaden. Prioriteringen bör i första hand vara att skapa jobb på den ordinarie arbetsmarknaden, inte temporära platser i ineffektiva arbetsmarknadsåtgärder.

För det första måste det löna sig att arbeta. Drivkrafterna för att arbeta måste vara starkare än drivkrafterna att vara frånvarande från arbetsmarknaden. Om man är sjuk eller av andra skäl inte kan arbeta ska vi ha trygghetssystem som fungerar. Men det ska alltid vara lönsamt att ta ett jobb och bidra till det gemensamma. Då duger det inte att skatten höjs och att socialförsäkringssystemen blir så generösa att det inte längre lönar sig att arbeta.

För det andra måste alla få chansen att komma i jobb. Trösklarna på svensk arbetsmarknad är höga, i form av låg flexibilitet på arbetsmarknaden och allt högre kompetenskrav. Därför krävs dels möjligheter till utbildning och kompetensinsatser – man ska kunna lära sig det som behövs för att ta ett jobb och man ska ha möjlighet att lära om och ställa om från ett jobb till ett annat – dels en arbetsmarknad som erbjuder arbetstillfällen också för de med en kortare utbildning. Det måste finnas alternativ för de människor som av olika skäl inte klarar av att utbilda sig i kapp.

För det tredje måste villkoren och drivkrafterna i Sverige för att starta, driva och utveckla företag vara i internationell toppklass. Bara genom ett starkt och dynamiskt näringsliv där företagsamhet och entreprenörskap både värderas högt och lönar sig kan vi säkerställa välstånd, välfärd och sysselsättning i Sverige.

d. Goda förutsättningar för fler och växande företag

Företagsamhet är grunden för Sveriges välstånd och det som driver samhällsutvecklingen framåt. För att Sverige ska behålla och stärka vår internationella konkurrenskraft krävs att villkoren för att starta, driva och utveckla företag förbättras. Det är dessutom viktigt för att kunna öka antalet sysselsatta och minska utanförskapet.

En stark efterfrågan på arbetskraft, från växande företag, är en förutsättning för att fler människor ska komma i arbete.

Sveriges konkurrenskraft utmanas i allt större utsträckning i en globaliserad omvärld. Ett gott företagsklimat i allmänhet och ett mycket gott små- och nyföretagarklimat är nödvändigt för att vi ska kunna dra nytta av de möjligheter som globaliseringen ger, och möta de utmaningar den ställer oss inför. Villkoren för företagen måste vara minst lika goda i Sverige som i andra länder.

Alliansregeringen förbättrade företagsklimatet avsevärt. Bolagsskatten och socialavgifterna sänktes och de ekonomiska drivkrafterna för att driva företag förbättrades. Regeringens politik går däremot i motsatt riktning med höjda kostnader på arbete och ökat regelkrångel. Under kommande år förväntas arbetskraftsdeltagandet minska i Sverige. Detta sker samtidigt som arbetskraftsbristen är påtaglig. Sammantaget riskerar det svenska företagsklimatet att försämrats och svenska företags konkurrenskraft att försvagas jämfört med andra länder. För att stimulera tillväxten och stärka vår internationella konkurrenskraft krävs att villkoren för att starta, driva och utveckla företag kontinuerligt förbättras.

Den växande arbetskraftsbristen i Sverige och företagens problem med kompetensförsörjning är en avgörande fråga för företagsklimatet och riskerar att få stora konsekvenser för svensk konkurrenskraft. Om utbildad arbetskraft och bostäder inte finns tillgängliga riskerar företag att förlägga sin verksamhet i andra länder. För att bryta utvecklingen krävs dels direkt arbetsutbudsfrämjande åtgärder, dels en offensiv utbildningspolitik och bostadspolitik.

Under alliansregeringen ökade arbetskraftsdeltagandet kraftigt, men sedan 2014 har utvecklingen stått still och enligt Konjunkturinstitutet förväntas arbetskraftsdeltagandet till och med sjunka under prognosperioden. För att bryta utvecklingen krävs utbudsreformer som gör det mer lönsamt att arbeta. Detta är särskilt viktigt för gruppen äldre, som ökar som andel av befolkningen och som i många fall skulle kunna arbeta ett par år till innan pension och bidra med kompetens och erfarenhet. I stället för att som regeringen öka beskattningen på äldres arbete vill Alliansen sänka inkomstskatterna och socialavgifterna för att göra det mer lönsamt att vara kvar på jobbet.

Nystartade företags kompetensförsörjning är en viktig fråga för att särskilt främja entreprenörskap och innovation. I dag upplever många entreprenörer svårigheter med att erbjuda marknadsmässiga löner till nyckelpersoner, innan företaget börjat visa vinst. För att underlätta för små företags rekrytering av kompetent arbetskraft vill Alliansen göra det enklare och mer konkurrenskraftigt att erbjuda anställda incitamentsprogram och delägarskap. Vår ingång är att regelverket bör förenklas och göras mer konkurrenskraftigt, samtidigt som grundläggande skatterättsliga principer beaktas, så att det blir lättare för växande företag att attrahera och behålla centrala medarbetare. Det handlar både om företagets kostnader för incitamentsprogrammen och om reglerna för individen, till exempel i vilken utsträckning incitamentsprogrammen ska beskattas som inkomst av tjänst samt när beskattningen ska ske.

För att säkra företagets kompetensförsörjning och stärka Sveriges konkurrenskraft är det också avgörande att utbildningen i Sverige håller en hög kvalitet. På längre sikt är utvecklingen i skolan avgörande. Alla elever ska mötas av höga förväntningar och ges det stöd och den stimulans som var och en behöver för att nå kunskapsmålen och växa utifrån sina egna förutsättningar. Alliansen vill därför fortsätta arbetet för mer kunskap i skolan. Målet är att Sverige inom tio år bör ligga på topp tio i PISA-mätningarna. Höjs kunskapsnivåerna i det obligatoriska skolväsendet kan nivån på undervisningen i

gymnasieskolan och den eftergymnasiala utbildningen fortsätta att höjas, vilket i sin tur gynnar företag som vill växa och rekrytera. På kortare sikt krävs väl fungerande yrkesutbildningar för både ungdomar och vuxna. Attraktiviteten på de gymnasiala yrkesprogrammen måste stärkas och dagens arbetsmarknadsutbildningar måste förbättras och i större utsträckning leda till jobb än i dag.

Den nuvarande bostadsbristen i Sverige har utvecklats till en akut bostadskris. Många företag vittnar om att bostadsbristen skapar stora problem att rekrytera i storstadsregionerna. Det hämmar tillväxten och leder till färre jobb och ett större utanförskap. Den stora befolkningsökning som Sverige nu upplever förstärker utmaningen ytterligare. Om nyanlända flyktingar inte får möjlighet att flytta till de arbetsmarknadsregioner där jobben finns riskerar de att låsas ute i bestående utanförskap.

Alliansregeringen genomförde ett stort antal förändringar för att underlätta planering och byggande, och bostadsbyggandet har nu nått sin högsta nivå på 20 år. Men det är inte tillräckligt – takten i bostadsbyggande behöver öka med ytterligare 30–40 procent. Alliansen välkomnade därför de bostadssamtal som inleddes under våren 2016, men tvingades tyvärr tacka nej till fortsatta diskussioner, till följd av de låsningar som fanns hos regeringen. Beredskapen för att genomföra kraftfulla reformer var inte tillräcklig för att en överenskommelse skulle vara meningsfull.

Inom ramen för bostadssamtalen lade allianspartierna fram fler än 30 förslag för att förenkla och snabba på byggandet, öka tillgången till byggklar mark och öka rörligheten i och utnyttjandet av det befintliga bostadsbeståndet. För det första måste regelförenklingsarbetet ta fart på riktigt genom att de kraftfulla förslag till regelförenklingar som redan lagts i riksdagen tas tillvara. Till exempel bör byggvänliga bullerregler införas och tekniska egenskapskrav och utformningskrav förändras så att trösklarna för byggande sänks. För det andra krävs skarpa reformer för att frigöra mer attraktiv mark att bygga på. Att markbrist är ett grundläggande problem, en tröskel som förtar effekten av många andra reformer, återkommer ständigt i forskningslitteraturen och lyfts ofta av byggbranschen. Därför krävs bland annat en reformering av systemen för riksintressen, naturreservat och strandskydd så att bostadsbyggande prioriteras högre. För det tredje krävs att överklagandeprocessen kortas. Till exempel bör länsstyrelsen tas bort som första instans för överklaganden, och sakägarkretsen – vilka som över huvud taget har rätt att överklaga – måste begränsas. För det fjärde måste resurserna inom bostadspolitiken användas effektivt. Därför bör de av regeringen införda byggsubventionerna avskaffas. För det femte måste rörligheten på bostadsmarknaden tydligt öka. Alliansen vill att taket för uppskov av reavinstskatten ska slopas permanent för att minska dagens inlåsnings effekter. Det måste också bli enklare att hyra ut sin bostad i andra hand och dagens hyresreglering måste ses över, framförallt i nyproduktion.

En likaså central fråga för utvecklingen av svenskt företagsklimat och entreprenörskap är hur Sverige säkerställer goda, stabila och långsiktiga förutsättningar för forskning och innovation. Det är avgörande för Sveriges konkurrenskraft att vi investerar i högkvalitativ forskning och hög kompetens, som i sin tur har förutsättningar att bidra till innovation och tillväxt. Under alliansregeringen gjordes historiskt stora satsningar på forskning. Den statliga finansieringen av forskning ökade med 9 miljarder kronor mellan 2008 och 2016, en ökning på mer än 30 procent. Under hösten 2016 kommer regeringen lämna en forskningsproposition som sträcker sig över fyra år. Alliansen anser att en huvudprioritering i forskningspolitiken bör vara åtgärder som

syftar till att dels öka forskningens kvalitet, dels öka nyttiggörande av forskningsbaserad kunskap.

Också tillgången på kapital är en nyckelfråga för att främja entreprenörskap. Svenska villkor på dessa områden har historiskt varit goda, men möjliga förbättringar finns och krävs för att Sverige ska kunna konkurrera internationellt. Till exempel har det offentliga riskkapitalet i dagsläget svårt att komma in tidigt i bolagens utveckling, när det behövs som mest, och riskerar i stället att tränga ut privata investeringar i senare investeringsfaser. För att modernisera och effektivisera det offentliga riskkapitalet bör fond-i-fond-lösningar användas, där statligt riskkapital från början samverkar med privata fonder för att nå mindre och växande företag. De statliga fondernas inriktning bör också främst inriktas på tidiga utvecklingsfaser för att undvika undanträngning av privat kapital. Det är också viktigt att riskkapital finns tillgängligt i hela landet.

Därtill stänger dagens regelverk för aktiebolag ute många potentiella företagare. Reglerna bör anpassas till det behov av aktiekapital som faktiskt föreligger, och som i exempelvis många tjänsteföretag kan vara relativt begränsat. Därför bör kravet på aktiekapital sänkas från 50 000 till 25 000 kronor.

En fungerande transportinfrastruktur är avgörande för Sveriges konkurrenskraft och satsningar på väg och järnväg i hela landet är en viktig del för att främja både företagande och sysselsättning. Hösten 2016 kommer regeringen lämna en infrastrukturproposition till riksdagen. Den nuvarande infrastrukturplanen för åren 2014–2025 som togs fram av alliansregeringen innebär satsningar på minst 522 miljarder kronor. Det har möjliggjort underhåll och stora investeringar i befintlig infrastruktur i hela landet, liksom nysatsningar för att förbättra möjligheterna för såväl arbetspendling som godstransporter. Underhållet av svenska järnvägar har fördubblats sedan 2006. Anslaget till enskilda vägar har höjts väsentligt. Effektivare transporter innebär minskad miljöpåverkan och minskade klimatutsläpp. Samtidigt finns fortsatt stora behov på transportinfrastrukturområdet, både vad gäller effektivisering av myndigheter och verksamheter och vad gäller nya resurser. Alliansen vill fortsätta arbetet med att stärka och effektivisera transportinfrastrukturen i Sverige också inom ramen för den nya infrastrukturplanen som ska gälla från 2018.

e. En hållbar utveckling för framtiden

För Alliansen är det en självklarhet att Sverige måste vara pådrivande i omställningen till en klimatneutral ekonomi och ett giftfritt samhälle, och lika självklart att detta inte står i motsats till tillväxt och jobbskapande utan att både miljö och tillväxt kan gå hand i hand. För detta krävs väl utformade och effektiva styrmedel. Förorenaren ska betala för sin miljöpåverkan samtidigt som förnybar och miljövänlig teknik tillåts växa fram. På så sätt ger våra åtgärder största möjliga resultat för miljön. Inte minst krävs att den svenska fordonsflottan blir mer hållbar och att utsläppen från transportsektorn minskar. Beroendet av fossila bränslen är både en belastning på miljön och en säkerhetspolitisk risk. Nya styrmedel för att minska användningen av gifter i vår vardag krävs också. Därtill måste Sverige arbeta oförtröttligt på den internationella arenan för att bidra till att de globala utsläppsreduktioner som behövs uppnås.

Under sin tid vid makten har regeringen inte förmått ta ledningen för minskade utsläpp och en giftfri vardag. Tvärtom har många beslut om styrmedel förskjutits och i stället har nya skatter aviserats på förnybar energi. Det finns tecken på att de senaste årens nedgång i klimatutsläpp nu bromsas och att andelen miljöbilar minskar. Nya

initiativ krävs både i Sverige och på EU-nivå för att den ekonomiska politiken och miljöomställningen ska understödja varandra.

f. En trygg och tillgänglig välfärd

Alliansen står för en trygg och tillgänglig välfärd. Vi värnar välfärdens kärnverksamheter – skola, vård och omsorg. Det är en grund för den sammanhållning vi har i Sverige. Alliansregeringens ekonomiska politik och välfärdspolitik resulterade i att resurserna till skola, sjukvård och omsorg ökade med mer än 100 miljarder i fasta priser. Resurserna ökade per invånare, per elev och per slutenvårdspatient. Också antalet läkare, barnmorskor och sjuksköterskor per invånare ökade. Men välfärden kan stärkas och utvecklas ytterligare. Välfärdspolitikerna måste bland annat förbättra resultaten i skolan, minska ojämlikheten som fortfarande finns i vården och svara upp mot behoven hos en åldrande befolkning.

Utbildningen i Sverige ska hålla hög kvalitet och vara tillgänglig för alla – för elevernas skull men också för jobben, välfärden och sammanhållningen i samhället. Föräldrarna ska veta att barnen när de kommer hem från skolan har lärt sig något nytt i en trygg miljö. Alla elever ska mötas av höga förväntningar och ges det stöd och den stimulans som var och en behöver för att nå kunskapsmålen och växa utifrån sina egna förutsättningar. Skolan ska också ge bildning och lära för livet – inte bara arbetslivet – oavsett bakgrund eller var du går i skolan.

Många nyanlända barn som flytt från krig och förtryck har i år haft sin allra första skoldag runtom i Sverige. Deras väg in i det svenska samhället kommer i stor utsträckning att gå genom skolan. Den svenska skolan står inför stora utmaningar när antalet nyanlända elever ökar snabbt samtidigt som skolresultaten fortsatt sjunker. Under åren framöver kommer det att krävas särskilda ansträngningar för att alla barn i Sverige, oavsett bakgrund, ska få en bra start i livet och en rivstart i vårt skolsystem. Duktiga och engagerade lärare och speciallärare är stommen för att skapa en bättre skola. Alliansen är enig om att systemet med karriärlärartjänster är centralt för skolans utveckling och bör stärkas, där särskilda satsningar i utanförskapsområden spelar en viktig roll. Att eleverna får tillräcklig undervisning är en annan viktig fråga för elevernas utveckling, och regeringen bör gå vidare med det förslag om fler matematiktimmarna i högstadiet som riksdagen tagit beslut om. Alliansens mål är att Sverige inom tio år bör ligga på topp tio i PISA-mätningarna.

I takt med att vi lever längre och kan behandla allt fler sjukdomar förändras kraven på hälso- och sjukvården. Alliansens utgångspunkt är en sjukvård präglad av kvalitet och tillgänglighet för alla. Skillnader i kvalitet eller tillgänglighet mellan regioner eller utifrån till exempel kön eller utbildningsbakgrund ska motverkas. Svensk vård och omsorg uppvisar i ett internationellt perspektiv goda resultat. Alliansregeringen satsade mer resurser än vad som någonsin tidigare satsats på vården. Köerna har kortats och vi har sett en kraftig ökning av antalet vårdcentraler och generösare öppettider. Kvaliteten i sjukvården har också stärkts över tid och patienterna är mer nöjda med vården. Samtidigt finns fortfarande brister. Långa väntetider och otillräcklig tillgänglighet är fortfarande ett problem i delar av vården. Fördelningen av resurser mellan de med större och mindre behov fungerar inte optimalt. Brist på kompetens i vissa vårdyrken, till exempel sjuksköterskor, är vanligt i stora delar av landet. Vården är fortfarande inte jämlik – det finns fortfarande stora skillnader gällande såväl kvalitet och kontinuitet som väntetider. Alliansen kommer fortsätta att utveckla vården med patientens behov i

fokus. Kvalitet, tillgänglighet och valfrihet ska präglade den svenska sjukvården och alla patienter ska känna sig trygga och väl omhändertagna på vårdcentraler och sjukhus i hela Sverige.

Att åldras innebär ofta ett ökat behov av hjälp i vardagen. Hur hjälpen utformas påverkar i hög grad livskvaliteten. Alliansens utgångspunkt är att varje människa är unik med egna önskemål och intressen. Rätten till självbestämmande är lika viktig oavsett ålder. Äldreomsorgen ska präglas av stor valfrihet, hög kvalitet och ett värdigt bemötande och finnas tillgänglig för alla som behöver den.

En mångfald av aktörer är en förutsättning för valfrihet. Alliansens välfärdspolitik sätter eleven, patienten och brukaren i centrum. Rätten att själv få välja var och hur man tar del av vård, skola och omsorg är en viktig del i att kunna utforma sitt eget liv och sin egen tillvaro. Välfärden finns till för medborgarna och medborgarna har rätt att påverka dess utformning. Därför måste valfriheten värnas.

Mångfalden av aktörer inom välfärden bidrar också till att utveckla nya idéer och hitta nya, smartare och effektivare arbetssätt, till gagn för alla som använder välfärden. Den svenska lösningen, med en offentligt finansierad välfärd som alla medborgare har rätt till, och där många olika typer av utförare tillåts bidra, är viktig att värna. Välfärdens verksamheter gynnas av att nya privata och ideella aktörer har möjlighet att etablera sig för att bidra till innovation och värdeskapande.

Vi har dock sett att den svenska välfärden inte alltid fördelas jämlikt, och att kvaliteten i vissa fall brister hos både offentliga och fristående verksamheter. För att säkerställa en jämlik välfärd av hög kvalitet finns därför anledning att se över kraven på och regleringen av både offentlig och fristående välfärdsverksamhet. Riksdagen har därför beslutat att en utredning bör se över möjligheten att införa tillståndsplikt med ägar- och ledningsprövning, ett tydligare kravställande och bättre uppföljning avseende kvalitet, och skarpare sanktioner vid misskötsel inom välfärden. Att regeringen inte fokuserar på kvalitetsaspekterna, utan i stället låter utreda begränsningar av vinstuttag i välfärdssektorn är en mycket olycklig utveckling. Det finns inga etablerade samband mellan organisationsform eller vinstuttag och kvaliteten i verksamheten. Utgångspunkten borde i stället vara hur vi på bästa sätt kan säkerställa både kvalitet, trygghet, effektivitet, innovation, valmöjligheter och öppenhet på ett sätt som gagnar elever, föräldrar, patienter, brukare och anhöriga i alla välfärdens verksamheter.

4. Moderaternas inriktning på budgetpolitiken

Sverige beskrivs ofta som ett av världens bästa länder att leva och växa upp i. Men vi behöver göra mer för att fortsätta utvecklas i samma höga takt som vi gjort historiskt. Sverige utmanas av ett nytt och växande utanförskap som snart omfattar motsvarande en miljon människor, av skolresultat som sjunker och av otrygghet i alltför många områden. Många människor lever ett bra liv i Sverige med jobb, familj och fritidssysslor. Men många människor känner också på ett annat sätt. De känner sig utanför, ensamma eller rädda. Så får det inte vara. Vårt samhälle ska inte ge upp om någon.

Vi har goda förutsättningar att ta oss an de utmaningar vi står inför. Sverige har klarat den ekonomiska nedgången under krisåren bättre än de flesta andra länder och

står väl rustat inför framtiden. Men för att möta utvecklingen behöver Sverige en tydlig politisk riktning och en ambitiös reformagenda.

Budgetpropositionen visar tyvärr på en regering som är anmärkningsvärt nöjd trots de utmaningar som människor ser omkring sig, och som verkar sakna plan och riktning. En regering som lånar i högkonjunktur och låter kostnaderna för bidrag och flyktingmottagande öka kraftigt. En regering som höjer trösklarna in på arbetsmarknaden genom högre skatter och utbyggda bidrag. En regering som inte tar skolans problem på allvar och säger nej till en timmes mer undervisningstid per dag och skjuter på mer matematik i högstadiet. En regering som tar mer än den ger till företagen och för en ineffektiv bostadspolitik. En regering som säger nej till 2 000 fler poliser.

Det här är fel väg för Sverige. För att möta framtiden behövs en plan för ett starkare Sverige. Moderaternas mål är att öka välbefindandet, tillväxten och tryggheten för alla i Sverige. De reformförslag vi presenterar är fokuserade på hur jobben ska bli fler och skolan bli bättre. Vi vill bryta utanförskapet och stärka incitamenten för att arbeta genom att stå upp för rimliga skattenivåer, investera i utbildning och infrastruktur och värna företagsklimatet. Fler i arbete är avgörande för att få mer kunskap i skolan, högre kvalitet i välfärden och ett starkare Sverige.

a. Sverige är på väg åt fel håll

Sverige beskrivs ofta som ett av världens bästa länder vad gäller samhällsutveckling och livskvalitet. Men Sveriges styrkor och den svenska utvecklingen ska inte tas för givet. Sverige är i flera avseenden på väg åt fel håll. Försvagade offentliga finanser, svaga skolresultat hos många elever, bristande integration och en snabbt växande bostadsbrist är några av de områden där utvecklingen går åt fel håll.

En av våra främsta samhällsutmaningar är det nya utanförskapet som växer sig allt starkare i Sverige. Motsvarande nästan en miljon människor befinner sig i utanförskap och bidragsberoende. Det drabbar utrikes födda och unga utan gymnasieutbildning, som i allt högre grad stängs ute från arbetsmarknaden och hamnar i långvarig arbetslöshet. Utomeuropeiskt födda har idag fyra gånger högre arbetslöshet än inrikes födda. Unga utan gymnasieutbildning har mer än dubbelt så hög arbetslöshet som de med en studentexamen. Utvecklingen riskerar dessutom att förstärkas av det stora antalet asylsökande som sökt sig till Sverige under de senaste åren. Bara en fjärdedel av de nyanlända som kommit till Sverige har en heltidsanställning efter åtta år. Sverige har i dag 130 områden där utanförskapet är särskilt stort. Färre än hälften i arbetsför ålder arbetar i dessa områden och utvecklingen är allvarlig även när det gäller skola och trygghet. Vägen till det första jobbet blir allt längre.

Det kommer att krävas ett kraftfullt, långsiktigt och tålmodigt arbete för att bryta det nya utanförskapet så att människor får ett arbete att gå till och friheten att stå på egna ben. Regeringens politik är i detta avseende otillräcklig, och riskerar till och med att förvärra situationen. Stora skattehöjningar på jobb och företagande försämrar möjligheterna till en god integration genom att höja trösklarna in på arbetsmarknaden. Regeringens egna expertmyndigheter gör bedömningen att regeringens politik har en obefintlig eller negativ effekt på sysselsättningen. Regeringen står handfallen medan utanförskapet växer.

Skolan står också inför fortsatta utmaningar. Svenska elevers resultat har sjunkit under lång tid. Internationella undersökningar visar att svenska lärare använder mindre tid till att undervisa än andra länder. Svenska elever går också mindre i skolan än andra

elever i OECD. Många elever som är i behov av särskilt stöd får det inte. I dag lämnar alltför många grundskolan och gymnasiet utan tillräckliga kunskaper. Förra våren gick 14 000 elever ut årskurs nio utan att bli behöriga till gymnasiet. Skolan spelar också en central roll för att klara det ökande flyktingmottagandet. De barn som söker asyl i Sverige behöver alla snabbt komma in i den svenska skolan och lära sig svenska. Men mer än hälften av de ungdomar som anländer till Sverige efter skolstart har inte behörighet till gymnasiet efter årskurs nio idag.

Att vända utvecklingen i svensk skola är grundläggande för att värna våra barns och ungdomars framtid och upprätthålla Sveriges konkurrenskraft och roll som kunskapsnation. Kunskaperna i svensk skola får inte urholkas. Att regeringen säger nej till viktiga satsningar för att stärka kunskapsuppdraget och antalet timmar i skolan är därför olyckligt.

Under det senaste året har en långvarig bostadsbrist utvecklats till en akut bostadskris. Prognoserna för bostadsbehovet har justerats upp kraftigt och Boverket bedömer att det kommer att behövas fler än 710 000 nya bostäder till 2025. Rapporter om trångboddhet duggar tätt. Bostadsbristen är allvarlig eftersom den begränsar människors möjligheter att flytta till jobb och utbildning. De som vill ta steget in på arbetsmarknaden och få sitt första jobb drabbas särskilt hårt. Det kan vara studenter som precis tagit examen, eller de som försöker flytta till jobb från bidragsberoende och utanförskap. En god tillgång på bostäder är en förutsättning för integration, entreprenörskap och ekonomisk tillväxt. Bostadsfrågan är en av våra största samhällsutmaningar under kommande år.

Också i bostadspolitiken står regeringen närmast handfallen. Alliansen tvingades lämna de bostadssamtal som pågått under våren 2016 då regeringens förslag var alldeles för försiktiga för att kunna göra anspråk på att ta bostadskrisen på allvar. Allianspartierna gick sammanlagt fram med 30 skarpa förslag i förhandlingarna. Inte ens de förslag som redan beslutats av riksdagen – sex av sju – var regeringen beredd att genomföra.

Slutligen är regeringens hantering av de offentliga finanserna mycket oroande. I ljuset av att Sverige går in i en högkonjunktur under 2016 och att läget i de offentliga finanserna fortsatt är mycket ansträngt bör regeringen presentera en trovärdig väg tillbaka till balans och överskott. Men istället har regeringen gett beskedet att man avser låna till nya och permanenta utgifter. Nästa år ökar underskotten i offentliga finanser och regeringen lånar trots att det är högkonjunktur. År 2020 ser kostnaderna för sjukförsäkringen ut att bli de dubbla mot 2010. Utan att vi blivit dubbelt så sjuka. Ska vi kunna ta ansvar för ekonomin, jobben, varandra och samtidigt klara välfärden kan man inte ställa ut löften i dag på bekostnad av hållbara offentliga finanser. Det kommer försvaga Sverige och försämra möjligheterna att klara nästa ekonomiska kris.

Sverige står som beskrivits ovan inför en period med omfattande reformbehov. För att behålla vår styrka och sammanhållning och fortsätta utvecklas i samma takt som vi gjort historiskt, krävs tydligt politiskt ledarskap och handlingskraft för att ta sig an de stora och växande utmaningar Sverige står inför. Sveriges nuvarande regering saknar det ledarskap och den handlingskraft som krävs. Sverige är på väg åt fel håll. Nu behövs en tydlig riktning och en plan för ett starkare Sverige.

b. Plan för ett starkare Sverige

Att Sverige är ett bra land kan aldrig tas för givet. För att leda Sverige framåt i en värld som ställer nya krav krävs också nya och tydliga svar. Världen är en turbulent plats år 2016 och människor söker efter trygghet och stabilitet. Men nostalgiskt tillbakablickande, populism eller isolering är inte svaret för att utveckla våra samhällen. När världen förändras och ställer nya krav måste vi förstå både möjligheterna och utmaningarna och ta fram trovärdiga och klarsynta svar för att föra Sverige framåt.

Moderaternas plan för ett starkare Sverige har som mål att alla, oavsett vem du är eller var du kommer ifrån, ska kunna växa och komma till din rätt. Men vår plan ställer också krav på att alla bidrar efter bästa förmåga. På att vi gör rätt för oss och vill bygga samhället starkt, tillsammans. Vår plan utgår från Sveriges styrkor och tar vara på våra möjligheter. Men den blundar inte heller för våra utmaningar. Vår plan bygger på samarbete med varandra och med andra omkring oss. Bara genom öppenhet och samarbete kan vi forma en plan för framtiden. Vår plan är stommen av de prioriterade reformer som vi bedömer kommer krävas för att möta de utmaningar Sverige står inför och ta tillvara på de många möjligheter som Sverige har.

1. Ansvar för ekonomin med minskade bidragskostnader

Vår plan för ett starkare Sverige börjar med en stark ekonomi. En stark offentlig ekonomi är grundläggande för att skapa tillväxt och välstånd. Det gör att människor och företag vågar konsumera och investera i Sverige och att staten kan låna upp medel till goda villkor. Det skapar i sin tur förutsättningar för att fler jobb ska växa fram. För att svensk ekonomi ska stå stark krävs att fler kommer i jobb. När fler jobbar ökar inte bara den egna friheten genom att fler får en egen inkomst. När fler arbetar och betalar skatt skapas också mer resurser till vår gemensamt finansierade välfärd, samtidigt som bidragskostnaderna minskar. Att fler går från bidrag till arbete är helt avgörande för en stark ekonomi och för att stärka välfärden.

En stark ekonomi ställer krav. På oss, på varandra, och på att man prioriterar. Den lovar inte allt till alla. Om man väljer att låna till nya utgifter istället för att prioritera starka statsfinanser går det snabbt utför. När nästa kris slår till är vägen till höga skuldnivåer kort och resan kan gå fort. Vägen tillbaka efter en kris är lång och smärtsam. Moderaternas plan för ett starkare Sverige grundas i att Sverige alltid ska ha god ordning i de offentliga finanserna. Moderaterna föreslår därför följande:

Offentliga finanser ska tillbaka till överskott. Tack vare bland annat det finanspolitiska ramverket hade Sverige överskott i de offentliga finanserna när vi gick in i finanskrisen, och kunde bedriva en aktiv finanspolitik för att upprätthålla efterfrågan och sysselsättningen under krisåren. Svensk ekonomi behöver nu föras tillbaka till balans och överskott. De underskott som är en naturlig följd av en aktiv finanspolitik under en djup lågkonjunktur kan annars bita sig fast och undergräva den styrka som behövs för att stå emot nästa kris. Moderaterna stärker sparandet med 11 miljarder kronor 2017 och fem miljarder kronor 2018 jämfört med regeringen och når därmed balans i de offentliga finanserna nästa år och överskott 2018.

Minska bidragskostnaderna. De offentliga finanserna pressas av ett växande utgiftstryck. Utgifterna för migration och etablering femdubblas mellan 2010 och 2017 medan utgifterna i sjukförsäkringssystemet kommer ha dubblats under samma tid. Stora oplanerade utgiftsökningar i bidrags- och transfereringssystemen måste hejdas. Annars riskerar de att tränga undan satsningar för att stärka välfärden eller försvåra

möjligheterna att bygga upp säkerhetsmarginaler inför nästa kris. Arbetslinjen behöver stärkas i bidragssystemen och sociala förmåner måste i högre grad bygga på kvalificering genom jobb eller permanent uppehållstillstånd. Dyra arbetsmarknadsåtgärder som inte leder till jobb bör avvecklas.

Bekämpa bidrags- och skattefusket. Skattepengar ska användas effektivt och rätt. I vår plan för ett starkare Sverige agerar vi mot den som smiter från skatt eller fuskar med bidrag. Där ingår också att resurserna till välfärden ska användas effektivt och leverera hög kvalitet, oavsett vem som driver verksamheten.

2. Nolltolerans mot dåliga skolor

Det vi i dag misslyckas med i skolan kommer vi behöva betala för i framtiden, i form av utanförskap, högre skatter och växande bidrag. Det finns skolor i vårt land där inte ens hälften av eleverna klarar kunskapskraven. Där generation efter generation lämnar skolan och går in i utanförskap. Det är oacceptabelt. Alla skolor ska vara bra skolor och det ska inte spela någon roll för resultatet i vilken skola du går. En bra skola med höga kunskapsresultat som ger alla barn samma chans har varit ryggraden i den svenska tillväxten, och sammanhållningen, under 1900-talet. Därför formar vi vår skolpolitik utifrån en nolltolerans mot dåliga skolor. Moderaterna föreslår därför följande:

Fler behöver lära sig mer i den svenska skolan. Vägen in i det svenska samhället börjar i skolan. Och därför måste den ge tillräckliga kunskaper. Svenska grundskoleelever går i snitt ett år mindre i skolan än i jämförbara länder sett till undervisningstid. Vi vill öka undervisningen med en timme per dag med start i lågstadiet och vi vill att lärare ska få utrymme och möjlighet att vara just lärare.

Skolan ska ha fler och skickligare lärare. Kunskap bygger på hårt arbete och varje timme med en duktig lärare spelar roll. Duktiga lärare ska ha bra betalt, nationella prov ska rättas centralt och fler vägar måste skapas in i läraryrket. Undervisningstiden på lärarutbildningen bör utökas från dagens knappa 8 timmar till uppemot 12 timmar per vecka och kvalitetskraven skärpas.

En mer tillgänglig förskola. Vi vill att den allmänna förskolan ska starta från två års ålder och att barn till föräldrar med långvarigt försörjningsstöd ska få särskilt stöd genom 30 timmars avgiftsfri förskola från ett års ålder.

Nolltolerans mot dåliga skolor. Vi vill att skolor med fallande kunskapsresultat ska få skraddarsydda åtgärds paket genom Skolinspektionen för att vända utvecklingen. Men om det ändå inte räcker för att lyfta resultaten vill vi möjliggöra för Skolverket att ta över dem – och om det behövs, lägga ner dem.

3. Arbete och ansträngning ska alltid löna sig

Motsvarande en miljon människor riskerar att hamna i utanförskap och bidragsberoende under kommande år. Det är en ohållbar utveckling. Att bryta det nya växande utanförskapet är avgörande för att Sverige ska fortsätta att vara ett starkt och sammanhållet land.

Utgångspunkten för Moderaternas finanspolitik är att alla som kan arbeta ska ha ett jobb att gå till. Detta bygger på att alla som bor i Sverige gör vad som krävs för att komma i arbete eller försörja sig själva. Det svenska samhället håller ihop eftersom vi förväntar oss, och litar på, att människor gör rätt för sig. Det ställer också krav på att den ekonomiska politiken skapar förutsättningar för att det ska fungera. Genom att höja kraven på egna ansträngningar, öppna fler vägar in på arbetsmarknaden och göra det

mer lönsamt att arbeta ser vi till att Sverige håller ihop och att det växande utanförskapet i utsatta grupper kan brytas. Moderaterna föreslår därför följande:

Tydligare krav på egna ansträngningar. Aktivitetskraven i dagens bidragssystem bör stärkas och omfatta fler. Socialtjänstlagen bör ses över med syfte att alla kommuner ska göra regelbundna hembesök. Kraven på att göra sig anställningsbar bör även vara en förutsättning för att erhålla permanent uppehållstillstånd om man står utanför arbetsmarknaden. Möjligheten att införa en utbildningsplikt för nyanlända vuxna som inte har grundskolekompetens bör också utredas. För dem som lever på bidrag bör det vara ett krav att söka jobb bredare i hela landet.

Sänkta trösklar till det första jobbet. Ett stort hinder för många som befinner sig i utanförskap är att deras kunskaper inte räcker till på arbetsmarknaden. Trösklarna måste sänkas så att alla i Sverige kan ta steget in på arbetsmarknaden.

Att fler jobb växer fram för personer med begränsad utbildning är centralt för att bryta utanförskapet. Att regeringen sänkt taket i RUT-avdraget och nu begränsar nystartsjobben gör det svårare för de som har allra svårast att komma in på arbetsmarknaden. Moderaterna vill förstärka nystartsjobben och tredubbla taket i RUT-avdraget för att sänka trösklarna för de som behöver det allra mest och öka antalet enkla jobb.

Fler vägar in på arbetsmarknaden behöver också skapas. Många arbetsgivare känner osäkerhet inför att anställa personer utan erfarenhet av den svenska arbetsmarknaden. För att öka möjligheten att lära sig jobbet på jobbet bör en ny tidsbegränsad anställningsform med utbildningsinslag, förstajobbet-anställningen, införas. Även matchningsanställningar för långtidsarbetslösa krävs, som hjälper arbets sökande och arbetsgivare att matcha behov och kompetens till en låg risk och med ett väl utbyggt stöd.

Möjligheterna att rusta sig med ny kunskap måste också förbättras. Den totala tiden man som nyanländ kan ingå i etableringsreformen bör utökas från två år till tre år. En ny yrkesutbildning bör införas med starkare koppling till anställning. Yrkesvux och lärlingsvux bör byggas ut. Möjligheterna till förstärkt studiestöd bör utökas till att gälla fler.

Det ska löna sig att ta det första jobbet. Sverige har fortsatt höga skatter för dem med låga inkomster. Det håller tillbaka sysselsättningen. Därför bör ett förstajobbet-avdrag införas som är anpassat för att ge störst skattelättnad, i förhållande till inkomsten, för dem med låga inkomster. Förstajobbet-avdraget ger en barnfamilj där föräldrarna är bussförare, undersköterska eller butiksbiträde cirka 500 kronor extra i månaden att röra sig med. För de som har en förstajobbet-anställning som kombinerar arbete med studier förstärks förstajobbet-avdraget dessutom så att de endast behöver skatta för den del av inkomsten som överstiger 12 000 kronor per månad.

För personer med försörjningsstöd eller etableringsersättning kan marginaleffekterna att gå från bidrag till arbete vara stora. För att egna ansträngningar för att få det första jobbet ska löna sig bättre bör den jobbstimulans som finns i försörjningsstödet utökas. För en ensamstående tvåbarnsförälder som får ett halvtidsjobb som vårdbiträde skulle detta kunna innebära ytterligare en tusenlapp i ökad inkomst varje månad. En jobbstimulans bör också införas i asylsökandes dag ersättning och i etableringsersättningen.

De svenska systemen för ersättningar och bidrag ska uppmuntra till arbete. Men när bidrag staplas på varandra kan den samlade bidragsinkomsten bli så hög att steget in på arbetsmarknaden försenas eller helt uteblir då det inte lönar sig att gå från bidrag till

arbete. Idag kan till exempel de samlade bidragen för en familj med tre barn uppgå till nästan 28 000 kronor efter skatt. Moderaterna vill därför införa ett bidragstak i försörjningsstödet och etableringsersättningen.

4. Tillväxt i hela Sverige

För att skapa tillväxt, välbefinnande och jobbtillfällen i hela Sverige krävs goda villkor för innovation, entreprenörskap och företagande. Jobb och tillväxt uppstår inte i ett vakuum. Det skapas när det går att anställa till rimliga villkor jämfört med konkurrenterna och skatterna inte är för höga. Det skapas när man kan bygga, bo, resa, transportera och få tag i energi, i hela landet.

Svensk konkurrenskraft har under lång tid varit i internationell toppklass. Sveriges relativa försprång minskar dock i takt med att andra länder utvecklas allt snabbare. Företagare listar tillgång på kompetens och regelkrångel som de största hindren för tillväxt. Andra bedömare pekar ut arbetsmarknaden och utbildningssystemet som problemområden. För att upprätta goda villkor för jobb och tillväxt behöver Sverige göra mer. I vår plan för ett starkare Sverige ingår att jobbskapare ska vilja flytta hit, inte härifrån. Moderaterna föreslår därför följande:

Förslag för fler bostäder och en rörligare bostadsmarknad. Bostadskrisen i Sverige är ett allvarligt problem som begränsar människors möjligheter att flytta till jobb och utbildning och företagans möjlighet att växa. För att öka rörligheten på bostadsmarknaden vill vi att taket för uppskov på inbetalning av skatt vid bostadsförsäljningar slopas permanent och att räntan på uppskovet sänks. Moderaterna föreslår också kraftiga regelförenklingar för att få igång byggandet och öka rörligheten i bostadsbeståndet.

Infrastruktursatsningar som binder ihop Sverige. Att tågen går i tid är avgörande för såväl jobbspendlaren som företagaren som transporterar sitt gods på järnvägen. Moderaterna föreslår satsningar på järnvägsunderhållet men även väginvesteringar som möjliggör tyngre och mer klimatsmarta transporter. Satsningarna uppgår till fyra miljarder kronor 2019 och mer än fem miljarder kronor 2020. Alla de som är beroende av bilen för jobb och försörjning ska inte missgynnas för att man bor utanför storstäderna eller långt ifrån en tågstation.

En god energiförsörjning. En viktig fråga för svensk konkurrenskraft är att säkra industrins energiförsörjning. Såväl företag som hushåll måste kunna räkna med en trygg tillgång till energi. Sveriges elproduktion vilar på tre ben samt är i huvudsak koldioxidfri och så bör det fortsätta att vara. Därför är det bra att kärnkraften kan räddas genom att effektskatten avskaffas samt att vattenkraftsskatten kraftigt sänks. Detta görs dessutom samtidigt som Sverige fortsatt kan ha en hög andel förnybar energi.

Bättre villkor för entreprenörskap och företagande. Det ska vara enkelt att starta företag i Sverige. Kravet på aktiekapital bör halveras från 50 000 till 25 000 kronor och rätten till tjänstledighet för att starta företag bör förlängas till minst ett år. Moderaterna föreslår också riktade satsningar på företagsrådgivning till utrikes födda. Arbetskraftsbristen ökar i Sverige och många företagare beskriver det som ett avgörande problem för verksamheten. Möjligheterna att anställa personal från andra länder bör förbättras genom att ett mål på 30 dagar införs för Migrationsverkets handläggningstider vid arbetskraftsinvandring. För att särskilt underlätta för små och växande företags rekrytering av kompetent arbetskraft vill vi införa nya regler för personaloptioner i tillväxtföretag. Moderaterna säger nej till regeringens höjning av den

statliga inkomstskatten, som gör det mindre lönsamt att utbilda sig för mer än en miljon svenskar.

Forskning och innovation för framtiden. Sverige ska vara en framstående forskningsnation, där forskning och innovation bedrivs med hög kvalitet och bidrar till samhällets utveckling och näringslivets konkurrenskraft. Moderaterna satsar drygt tre miljarder kronor på stärkt forskning och innovation vid full utbyggnad.

Goda villkor för landsbygden. Moderaterna satsar på fortsatt bredbandsutbyggnad för att hela Sverige ska leva. Vi avskaffar även den årliga extra skatthöjning på bensin och diesel som regeringen infört, en skatthöjning som över ett par år skulle drivit upp bensinskatten med över en halv krona per liter. Jordbruket utsätts för stora tillfälliga påfrestningar till följd av låga världspriser på bland annat mjölk. För att jordbruket ska klara den pågående krisen vill vi temporärt sänka dieselskatten inom jord- och skogsbruket.

Hållbar tillväxt som värnar miljö och klimat. Vetenskap, tillväxt och innovation är grunden för att klara världens utmaningar på miljö- och klimatområdet. Moderaterna prioriterar effektiva klimatsatsningar och ökar medlen till internationella klimatinvesteringar. Dessutom bör resurser gå till effektiva styrmedel som bidrar till teknikutveckling och förändrat beteende. Därför satsar vi bland annat på supermiljöbilspremierna och att införa avdrag för klimatkompensation. Vi fortsätter utbyggnaden av laddstolpar. Dessutom satsar vi särskilt på forskning inom lagring av koldioxid (CCS).

5. Trygghet att lita på

Sverige är ett av världens bästa länder att leva och växa upp i, men för många i Sverige är det alldeles för nära till otrygghet. Det finns idag 53 områden i Sverige där tryggheten allvarligt brister. Befolkningsökningen och samhällsutvecklingen gör att flera viktiga samhällsfunktioner behöver förstärkas. Samtidigt finns ökande militära hot i vårt närområde, som måste tas på allvar. I en plan för ett starkare Sverige ingår att samhället ska vara starkt för alla, överallt. Då får vi inte acceptera otrygghet någonstans.

Moderaterna kommer aldrig acceptera att samhället abdikerar från tryggheten. Istället föreslår vi kraftfulla insatser för att bryta utvecklingen som en del i vår plan för ett tryggare Sverige. Moderaterna föreslår därför följande:

Stärk polisen. För att Sverige ska fungera behövs en effektiv och välfungerande polis. Men nu syns allvarliga brister. Nyligen rapporterades det om att brottsuppleringen är den lägsta på 16 år. Därför behövs minst 2 000 fler poliser. Resurser behöver också frigöras för polisiärt arbete och brottsbekämpning. Därför föreslår vi att Polismyndigheten ska få 1 300 fler civilanställda. Resurser tillförs dessutom för att utöka utrymmet för att höja polisernas löner med motsvarande 2 000 kronor i månaden.

Värna vår blåljuspersonal. Poliser och annan blåljuspersonal måste få möjlighet att göra sitt jobb. När angrepp riktas mot väsentliga samhällsfunktioner bör det leda till strängare straff. Vi vill skärpa straffen mot den som använder våld mot blåljuspersonal, eller mot deras fordon.

Bekämpa terrorism och hög beredskapen. Radikalisering, våldsbejakande extremism och terrorism utgör ett hot mot såväl människor som stater och ytterst mot de värderingar som vårt samhälle vilar på. Det kan aldrig accepteras. Vi vill att Säkerhetspolisen ges ökade resurser och nödvändiga verktyg för att motverka och

lagföra terrorismrelaterad brottslighet. Det är också viktigt att säkerställa att polisens nationella insatsstyrka tillförs tillräckliga resurser för att samtidigt kunna göra insatser mot terrorister på två eller flera ställen i landet. Moderaterna vill dessutom ge ett särskilt uppdrag och ökade resurser för att utreda finansieringen av terrorism. Vi satsar också resurser på att utreda krigsbrott.

Stärk försvaret och ta nästa steg mot ett Natomedlemskap. De satsningar på försvaret som försvarsbeslutet innebär är nödvändiga och ett viktigt steg för att stärka Sveriges försvarsförmåga. Det är dock inte tillräckligt för att kunna möta den osäkra utvecklingen i Sveriges närområde. Moderaterna vill att Sverige går med i Nato.

Moderaternas plan för ett starkare Sverige har som mål att alla, oavsett vem du är eller var du kommer ifrån, ska kunna växa och komma till sin rätt. För att öka svensk sysselsättning, vårt välbefinnande och vår trygghet krävs en plan för ett starkare Sverige.

c. Tabell över föreslagna reformer

I detta avsnitt beskrivs Moderaternas reformer, finansiering och budgetförstärkningar i förhållande till budgetpropositionen 2017.

Figur 15: Moderaternas reformer 2017 till 2020, miljarder kronor

Reformer	2017	2018	2019	2020
Ansvar för ekonomin	1,11	1,17	1,17	1,17
En ny sjukskrivningsprocess	1,05	1,10	1,10	1,10
Stärkt kontroll av skattefusk och bidragsfusk	0,06	0,07	0,07	0,07
Nolltolerans mot dåliga skolor	5,71	7,69	10,04	12,17
Fler ska lära sig mer				
En timme mer i skolan per dag i lågstadiet	1,33	2,65	3,98	5,30
En timme mer matematik i högstadiet	0,25	0,49	0,49	0,49
Lovskola och läxhjälp för alla som behöver	0,81	0,78	0,78	0,78
Förskola från två års ålder m.m.	0,11	0,11	0,61	1,11
Avgiftsfri förskola för utsatta familjer	1,00	1,00	1,00	1,00
Nolltolerans mot dåliga skolor				
Nolltolerans och kunskapskontrakt	1,20	1,20	1,24	1,24
Fler och skickligare lärare				
Karriärtjänster och lärarassistenter	0,41	0,55	0,74	0,75
Fler lärarledda timmar på lärarutbildningen m.m.	0,35	0,65	0,95	1,25
Examensbonus för lärare	0,25	0,25	0,25	0,25
Arbete och ansträngning ska alltid löna sig	15,84	19,81	20,75	21,12
Tydliga krav på att göra sig anställningsbar				
Ökade aktivitetskrav i försörjningsstödet	0,05	0,05	0,05	0,05
Sänk trösklarna för att få det första jobbet				
Sänkta anställningskostnader med förstärkta nystartsjobb	0,63	1,11	2,06	2,42
Tredubblat tak i RUT-avdraget	0,14	0,13	0,13	0,13
Ny yrkesutbildning och utbyggd yrkesvux	1,49	1,88	2,17	2,20
Matchningsanställningar och lärlingsjobb m.m.	0,25	0,31	0,29	0,37
Kompetenskartläggning från dag 1 i Sverige	0,25	0,21	0,17	0,17
Treårig etableringsplan istället för tvåårig m.m.	1,60	1,70	1,40	1,30

Det ska löna sig att ta det första jobbet					
Förstajobbet-avdraget	9,00	12,00	12,00	12,00	
Första 12 000 kr skattefritt i förstajobbet-anställningen	0,10	0,20	0,30	0,30	
Jobbstimulans i bidragssystemen	0,38	0,37	0,33	0,33	
Bättre omställning och längre arbetsliv					
Sänkta anställningskostnader och mer lönsamt att jobba	1,80	1,70	1,70	1,70	
Bättre villkor för utbildning och omställning mitt i livet	0,16	0,16	0,16	0,16	
Tillväxt i hela Sverige	4,76	7,96	13,61	17,19	
Bättre villkor för innovation och nyföretagande					
Forskning och innovation	0,46	1,61	2,29	3,07	*
Slopat uppskovstak på bostäder och sänkt ränta	0,50	0,60	0,70	0,80	
Kvalificerade personaloptioner för SME	0,00	0,60	0,60	0,60	
Stärk livsmedelssektorn och ung företagsamhet	0,07	0,07	0,07	0,07	
Infrastruktur som binder ihop Sverige					
Investeringar i infrastruktur	0,31	0,31	4,01	5,31	*
Bredbandsutbyggnad	0,10	0,15	0,25	0,35	*
Trygg energiförsörjning					
Sänkt skatt på kärnkraft och vattenkraft	1,16	2,39	2,89	3,30	*
Sänkt energiskatt på el datacenter	0,25	0,25	0,25	0,25	*
Goda villkor i hela landet					
Avskaffa överindexering av drivmedelsskatter	0,80	1,60	2,40	3,30	
Sänkt dieselskatt för lantbrukare	0,17	0,14	0,00	0,00	
Skydda miljö och klimat					
Supermiljöbilspremie och laddinfrastruktur	0,80	0,10	0,00	0,00	*
Klimatinvesteringar m.m.	0,14	0,14	0,15	0,14	
Trygghet att lita på	1,56	1,95	2,26	2,66	
En starkare och effektivare polis					
Fler poliser och civilanställda	0,84	1,19	1,44	1,66	*
Lönesatsning och utrustningslyft polisen	0,35	0,30	0,45	0,64	
Insatser mot terrorism och omvärldshot					
Ökade resurser till Säpo och psykologiskt försvar m.m.	0,18	0,27	0,30	0,30	*
Stärkt återvändande					
Förvarsplatser och återetableringsstöd	0,20	0,20	0,08	0,06	
En trygg välfärd och bättre sammanhållning	9,03	12,07	12,09	12,09	
Välfärdsmiljarder	7,00	10,00	10,00	10,00	*
Höjt bostadstillägg för pensionärer	0,20	0,20	0,20	0,20	
Höjda inkomstgränser i bostadsbidraget	0,15	0,15	0,15	0,15	*
Behåll jämställdhetsbonusen	0,32	0,36	0,38	0,38	
Trygg vård och äldreomsorg (personalförsörjning, tillsyn m.m.)	0,35	0,35	0,35	0,35	
En utvecklad vårdgaranti	0,65	0,65	0,65	0,65	
Examensbonus för sjuksköterskor	0,25	0,25	0,25	0,25	
Idrott för integration m.m.	0,11	0,11	0,11	0,11	
Övrigt	0,30	0,39	0,38	0,37	
Sänkt biomoms	0,24	0,24	0,24	0,24	
Minskade flyktingavräkningar t.f.a. besparingar	0,06	0,15	0,14	0,13	
SUMMA	38,30	51,04	60,29	66,76	

Nej till regeringens politik	2017	2018	2019	2020
Nej till höjd inkomstskatt för över en miljon löntagare	0,13	1,48	1,48	1,48
SUMMA	0,13	1,48	1,48	1,48

SUMMA REFORMER	38,43	52,52	61,77	68,24
-----------------------	--------------	--------------	--------------	--------------

* Förslag som helt eller delvis återfinns i budgetpropositionen för 2017.

Figur 16: Moderaternas finansiering och budgetförstärkningar 2017 till 2020, miljarder kronor

Finansiering och budgetförstärkningar	2016	2017	2018	2019
Förslag där Moderaterna ligger i nivå med BP17 (se stjärna*)	11,37	6,64	14,25	17,59
Nej till regeringens utgiftsökningar	24,22	23,23	22,96	23,34
Nej till byggsubventioner m.m.	6,43	6,58	5,90	5,90
Nej till regeringens arbetsmarknadspolitik	4,11	5,63	6,76	7,41
Nej till höjda bidrag	1,63	2,38	2,37	2,37
Nej till lokala klimatsatsningar	0,79	0,79	0,85	0,90
Nej till ökade myndighetsanslag	0,74	0,73	0,67	0,65
Omprioritering integration och jobb	2,42	2,36	1,98	1,72
Omprioritering näringspolitik	0,19	0,17	0,17	0,17
Omprioriteringar skolområdet	1,60	1,73	1,76	1,76
Omprioritering kulturpolitik	0,24	0,24	0,20	0,20
Omprioritering sjukvård	1,00	1,00	1,00	1,00
Övrigt	5,07	1,64	1,31	1,25
Moderaternas inkomstökningar	4,83	5,09	5,41	5,43
Höjd moms från 12 % till 13 %	3,23	2,80	2,80	2,80
Mer träffsäker fordonsskatt	0,45	0,45	0,45	0,45
Fastighetsskatt obebyggd tomtmark	0,20	0,20	0,20	0,20
Höjd referensränta	0,25	0,25	0,25	0,25
Slopad gruppregistrering av moms	0,40	0,32	0,34	0,36
Minskat fusk i reseavdraget	0,30	0,70	1,00	1,00
Skatte- och tulltillägg	0,00	0,37	0,37	0,37
Moderaternas utgiftsminskningar	9,52	22,67	21,55	22,21
Besparingar flyktmottagande	0,81	11,02	9,05	8,56
Stärkta drivkrafter till arbete i sjukförsäkringen	2,04	2,19	2,25	2,43
Stärkta drivkrafter till arbete i arbetslöshetsförsäkringen	1,60	1,60	1,90	2,20
Stärkta drivkrafter till arbete i föräldrapenningen	0,20	1,10	1,30	1,40
Effektivisering arbetsmarknadspolitiska åtgärder	1,19	2,44	1,74	1,45
Mer effektiva myndigheter	0,31	0,83	1,58	2,51
Nedsatt rikthyra för myndigheter i Stockholms innerstad	0,06	0,13	0,21	0,24
Bistånd enligt ENS 1994	1,40	1,45	1,52	1,59
Omprioritering sjukskrivningsprocess	1,40	1,40	1,40	1,40
Övriga förstärkningar	0,50	0,51	0,60	0,43
SUMMA FINANSIERING OCH BUDGETFÖRSTÄRKNINGAR	49,93	57,63	64,16	68,56
Netto satsningar och budgetförstärkningar	11,50	5,11	2,39	0,32

d. Effekter av Moderaternas politik

I detta avsnitt beskrivs effekterna av Moderaternas reformer på sysselsättning och disponibel inkomst.

Moderaternas politik bidrar till högre sysselsättning

Inriktningen för Moderaternas finanspolitik är att genomföra reformer för att varaktigt öka sysselsättningen och pressa ned utanförskapet. I budgetmotionen för 2016 bedömdes sysselsättningseffekterna av Moderaternas större reformer uppgå till knappt 38 000 helårsarbetskrafter. Nedan beskrivs sysselsättningseffekterna av de prioriterade reformer som Moderaterna föreslår i budgetmotionen 2017.

En politik för högre sysselsättning måste stimulera utbudet av arbetskraft. Det finns inte en fast mängd arbetstillfällen i ekonomin, utan den beror på lång sikt av hur många människor som vill och kan arbeta och på hur väl arbetsmarknaden fungerar. Enligt Långtidsutredningen 2011 anpassar sig sysselsättningen på sikt nästan exakt proportionellt efter arbetskraften, dvs. om arbetskraften ökar med en procent, ökar sysselsättningen med en procent. Moderaternas större utbudsstimulerande reformer är följande:

- Förstajobbet-avdraget minskar trösklarna, eller marginaeffekterna, för dem med låga inkomster att träda in på arbetsmarknaden. Erfarenheterna av skattelättnader riktade mot dem med låga inkomster är positiva och kan på goda grunder förväntas öka arbetskraftsutbudet och sysselsättningen. Liknande skattelättnader finns exempelvis i Danmark, Finland, Frankrike, Storbritannien, Kanada, Nederländerna och USA.
- Ett förhöjt jobbskatteavdrag för äldre ökar drivkrafterna för äldre att arbeta, vilket är centralt med en åldrande befolkning. När alliansregeringen införde åtgärden bedömdes den leda till 6 000 fler sysselsatta. Nu vill vi bredda reformen till att också omfatta personer som har fyllt 64 år vid beskattningsårets ingång.
- Sverige har efter regeringens skattehöjningar återigen världens högsta marginalskatter. Moderaterna vill därför återställa uppräkningsgränsen för statlig inkomstskatt till tidigare regler.
- För att säkra att arbetslöshetsförsäkringen förblir en försäkring som ger tillfälliga ersättningar under perioder då människor drabbas av arbetslöshet bör den präglas av en tydlig arbetslinje. Moderaterna föreslår därför en stramare arbetslöshetsförsäkring som upprätthåller drivkrafterna att gå från bidrag till arbete.
- Sjukfrånvaron har under de senaste åren ökat markant, trots att svenskarnas allmänna hälsotillstånd inte försämrats. Också i sjukförsäkringssystemet bör det finnas tydliga drivkrafter och stöd att återvända till arbete. Därför återinför Moderaterna den bortre tidsgränsen i sjukförsäkringen som regeringen tog bort och föreslår en stramare sjukförsäkring från dag 90 och framåt. Både Försäkringskassan och Inspektionen för socialförsäkringen anser att tidsgränsen borde vara kvar och avstyrkte regeringens förändring i sina remissyttranden.

Moderaterna föreslår också åtgärder för att öka efterfrågan på arbetskraft genom att bland annat sänka anställningskostnaderna för grupper som står längre ifrån arbetsmarknaden och stimulera efterfrågan på hushållsnära tjänster som också är viktiga för personer med svag förankring på arbetsmarknaden. Moderaternas större efterfrågestimulerande reformer är följande:

- Socialavgiften (den särskilda löneskatten) för äldre avskaffas. Genom att anställningskostnaderna sänks för äldre ökar arbetsgivarnas incitament att behålla människor längre upp i åldrarna i anställning.

Figur 17: Varaktiga effekter av Moderaternas politik på sysselsättning och årsarbetskrafter jämfört med budgetpropositionen

Reformer	Årsarbetskraft	Sysselsatta	Källa
<i>Utbedsreformer</i>			
Förstajobbet-avdrag	15 000	9 000	RUT, egna beräkningar
Förhöjt jobbskatteavdrag för äldre	1 000	1 500	RUT
Jobbincitament i arbetslöshetsförsäkringen	16 500	18 500	Finanspolitiska rådet, egna beräkningar
Jobbincitament i sjukförsäkringen	5 100	5 100	RUT
Nej till sänkt uppräkningsgräns	2 000	0	RUT
<i>Efterfrågereformer</i>			
Avskaffad löneskatt för äldre	2 000	2 000	Konjunkturläget juni 2015
Summa	41 600	36 100	

Fördelningseffekter av Moderaternas politik

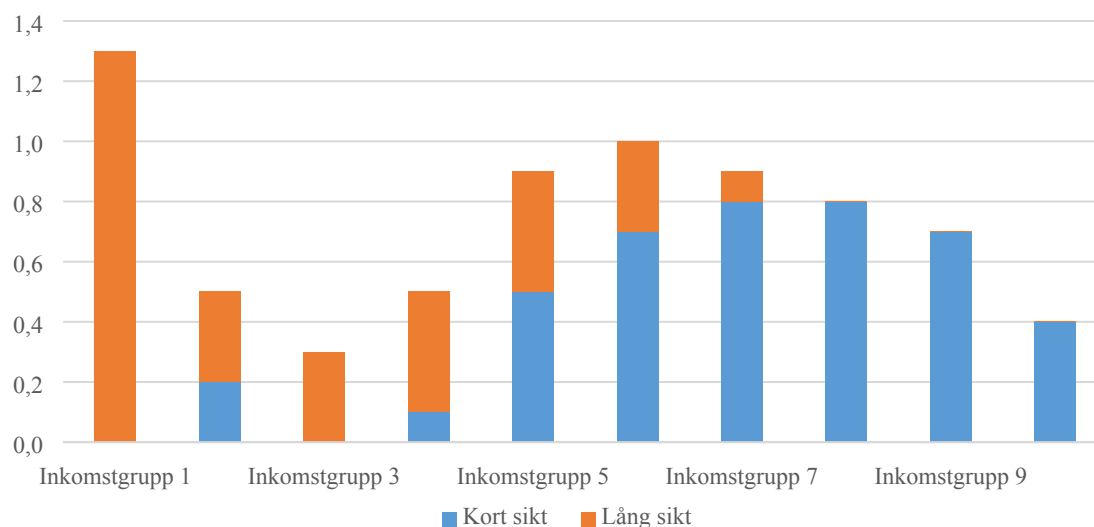
När fler arbetar och färre försörjs genom sociala ersättningar minskar inkomstskillnaderna i samhället. I figur 18 redovisas de beräkningsbara effekterna, såväl på kort sikt som på lång sikt, på den justerade disponibla inkomsten av de förslag som presenteras i denna budgetmotion:

- Förstajobbet-avdraget som riktas mot låga inkomster
- Förstärkt jobbskatteavdrag införs från det året personen fyller 64 år istället för 65
- A-kassan sänks till 760 kronor dag 1–100 och till 680 kronor därefter
- En ny karensdag införs dag 15, när den sjukskrivne går från sjuklön till sjukpenning
- Sjukpenningen minskar från 80 procent till 75 procent från dag 90 och från 75 procent till 70 procent vid dag 365
- Jobbstimulans i försörjningsstödet ökar från 25 till 40 procent
- Höjt bostadstillägg för pensionärer
- Avskaffat uppskovstak och sänkt uppskovsränta
- Grundnivån i föräldrapenningen sänks från 250 kronor till 225 kronor

För att visa de samlade effekterna av Moderaternas politik så att denna kan jämföras på ett rättvisande sätt mot regeringens fördelningseffekter, inkluderas också de beräkningsbara förslag som Moderaterna accepterar i regeringens budgetproposition 2017:

- Höjda inkomstgränser i bostadsbidraget
- Höjd beloppsgräns för reseavdrag

Figur 18: Genomsnittlig förändrad individuell disponibel inkomst för olika inkomstgrupper till följd av de beräkningsbara förslagen i budgetmotionen

Källa: Riksdagens utredningstjänst.

5. Ansvar för ekonomin med minskade bidragskostnader

Ansvar för ekonomin är en central del i Moderaternas plan för ett starkare Sverige. En stark gemensam ekonomi är en av Sveriges viktigaste konkurrensfördelar och skapar trygghet för företag att investera och hushåll att konsumera. Stabila statsfinanser är därför en förutsättning för varje regering som arbetar för ökad sysselsättning. När ekonomin nu går in i en ny högkonjunktur behöver vi rusta oss inför sämre tider. Att som regeringen låna i goda tider och urholka de offentliga finanserna är en farlig väg att gå. Det är bara genom att bygga upp säkerhetsmarginaler i goda tider som vi säkerställer att Sverige har de finansiella muskler som krävs för att möta nästa lågkonjunktur. Vi behöver prioritera hårt idag för att skapa handlingsutrymme till sämre dagar. Endast så kan vi upprätthålla efterfrågan och sysselsättningen den dag krisen slår till.

a. Stora utgiftsökningar i bidrags- och transfereringssystemen

De offentliga finanserna har under de senaste åren präglats av kraftigt ökade utgifter i flera av de större transfereringssystemen. Det rör sig främst om utgifterna för sjukförsäkring, assistansersättning och flyktningmottagande.

Sjukförsäkringskostnaderna har ökat med fyra miljarder kronor om året sedan 2014 och kommer enligt Försäkringskassans prognos tvådubblas mellan 2010 och 2020 i fasta priser. Samtidigt visar forskningen att svenskarnas allmänna hälsotillstånd inte försämrats under denna tid, och att Sverige fortfarande har en av världens friskaste befolkningar.

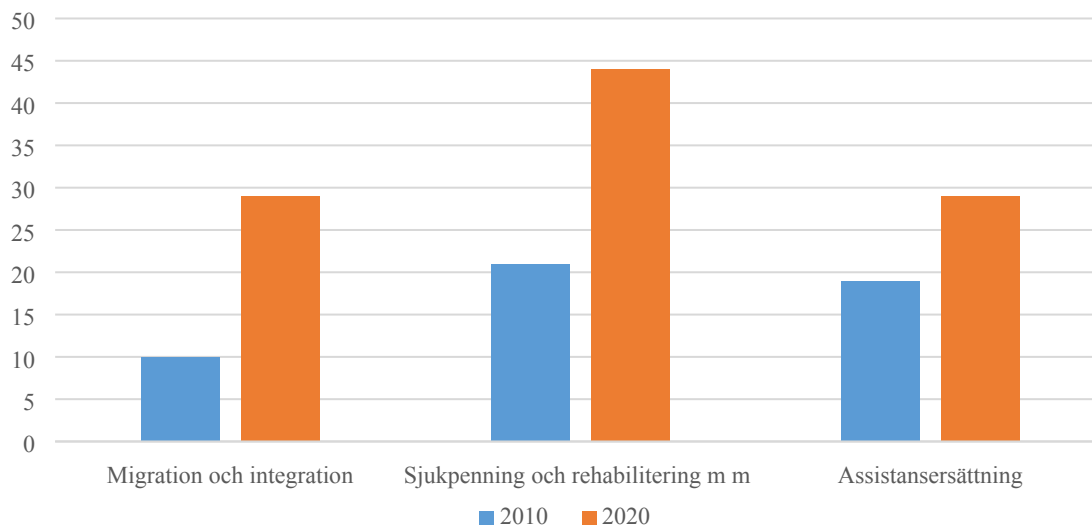
Kostnaderna för assistansersättning har också ökat under lång tid och förväntas fortsätta öka framöver. Det genomsnittliga antalet timmar, per person och vecka, ökade från 90 timmar år 2000 till 127 timmar 2014 och andelen brukare med dubbel assistans

ökade från 30 till nästan 70 procent under samma tid. Tyvärr visar Försäkringskassans utvärderingar att fusk och missbruk förekommer i utbetalningen av assistansersättning.

Utgiftstrycket i flyktingmottagandet fick nya proportioner i och med höstens migrationskris. Under 2015 sökte mer än 160 000 personer asyl i Sverige, en nivå som aldrig tidigare uppnåtts. Utgifterna har femdubblats sedan 2010 och uppgår nu till närmare 50 miljarder kronor. Utöver de kortsiktiga kostnaderna i det omedelbara flyktingmottagandet riskerar utgifterna på längre sikt att öka i andra bidragssystem. Helt centralt för att undvika en sådan utveckling är att utrikes födda snabbare kommer i arbete.

Figur 19: Utgiftsutveckling i vissa transfereringssystem. Miljarder kronor.

Källa: Försäkringskassan och Migrationsverket

Om dessa oplanerade utgiftsökningar i transfereringssystemen inte hejdas riskerar de att tränga undan satsningar eller försvåra möjligheterna att bygga upp säkerhetsmarginaler inför nästa kris. För att möjliggöra för fortsatta insatser för att stärka välfärden, skapa fler jobb och öka integrationen krävs att den stegrande utgiftsutvecklingen kontrolleras. Regeringen är oförmögen att på allvar ta tag i utgiftsökningarna och lånar hellre trots att vi befinner oss i högkonjunktur. Moderaterna står för en stramare finanspolitik som vågar och orkar prioritera och fokusera på att hejda utgiftsökningarna.

b. Tillbaka till överskott

Tack vare bland annat det finanspolitiska ramverket hade Sverige överskott i de offentliga finanserna när vi gick in i finanskrisen, och kunde bedriva en aktiv finanspolitik för att upprätthålla efterfrågan och sysselsättningen under krisåren. Svensk ekonomi behöver nu föras tillbaka till balans och överskott. De underskott som är en naturlig följd av en aktiv finanspolitik kan annars bita sig fast och undergräva den styrka som behövs för att stå emot nästa kris.

I förhållande till 2015 förväntas det finansiella sparandet försämrats med 9 miljarder kronor år 2016, och 11 miljarder kronor år 2017. Skälet till de ökande underskotten är dels ökade offentliga utgifter i transfereringssystemen, dels att regeringen i budgetpropositionen väljer att låna till nya förslag och öka underskotten i offentliga finanser.

Regeringens oansvariga hantering av de offentliga finanserna visar på en mycket oroande utveckling där det finanspolitiska ramverket i allt större utsträckning förlorar sin styrande verkan. Både Finanspolitiska rådet och Konjunkturinstitutet kritiserar regeringen och menar att en stramare finanspolitik krävs. Det finns starka budgetpolitiska skäl att ta kontroll över utvecklingen i offentliga finanser och föra sparatet närmare saldomålet.

Som beskrivs i kapitel tre gör Moderaterna och Alliansen bedömningen att finanspolitiken bör vara stramare än vad som aviserats i budgetpropositionen. Det innebär ett starkare sparande än regeringens om 11 miljarder kronor 2017 och fem miljarder kronor 2018. Med en stramare finanspolitik kommer budgeten vara i balans 2017 och gå med överskott 2018, förutsatt att det ekonomiska läget inte förändras. Det medför en stramare politik som dels hejdar utgiftsutvecklingen i transfereringssystemen, dels prioriterar resurser till de viktigaste problem Sverige står inför. Vi lägger all kraft på hur vi bryter utanförskapet, hur vi förbättrar skolan, hur vi stärker konkurrenskraften och hur vi säkerställer tryggheten i hela Sverige.

c. Ett kostnadseffektivt flyktingmottagande

Nästa år uppgår de direkta kostnaderna för migration och etablering till 64,8 miljarder kronor. Det är mer än en femdubbling sedan 2010. Utgiftsökningen drivs till stor del av att fler människor sökt asyl i Sverige, men det finns också flera områden där effektiviteten inte är tillfredsställande och kan förbättras. För att hejda utgiftsutvecklingen och sänka kostnaderna från dagens nivåer föreslår Moderaterna besparingar på mellan åtta och 12 miljarder kronor inom flyktingmottagandet.

Effektivisera Migrationsverket

Migrationsverket har under de senaste åren fått kraftigt ökade resurser och anslaget har ökat med 180 procent sedan 2010. När färre människor nu söker asyl bör Migrationsverket kunna gå in i en ny fas där mindre tid kan läggas på exempelvis boendefrågor och än mer fokus kan läggas på att utreda ärenden och fatta beslut. Givet de stora resurstillskotten finns utrymme för utökad effektivitet. I jämförelse med liknande länder fattar exempelvis Migrationsverket i dagsläget färre asylbeslut i veckan per handläggare; i Finland fattar man exempelvis i genomsnitt fyra beslut per vecka medan motsvarande för Sverige är ett beslut i veckan, och en viktig del i arbetet med att effektivisera Migrationsverket är att förkorta handläggningstiderna.

- Moderaterna bedömer att Migrationsverket bör förbättra sin effektivitet med upp till 10 procent. Det bedöms stärka de offentliga finanserna med cirka 500 miljoner kronor per år under budgetperioden.

Inför åldersbedömningar av ensamkommande barn vid ankomst

Förra året kom 35 000 ensamkommande barn och ungdomar till Sverige. Trots det finns fortfarande inget etablerat system för medicinska åldersbedömningar i asylprocessen. Vi vill se ett statligt huvudansvar och att Sverige ska ta hjälp av kompetens från utlandet för genomförandet av bedömningar. Beslut i åldersfrågan ska dessutom kunna fattas redan vid ankomsten. Moderaterna vill skyndsamt införa åldersbedömningar av unga asylsökande vid ankomst. Ett snabbt och brett införande av åldersbedömningar bedöms

kunna stärka de offentliga finanserna med 500 miljoner kronor per år de kommande två åren, och bör därmed vara högsta prioritet för regeringen.

Effektivisera mottagandet av ensamkommande barn

Nuvarande ersättningssystem för boende och placering av ensamkommande barn har flera brister. Drivkrafter för kommunerna att välja mindre kostsamma alternativ till HVB-hem är små. Moderaterna föreslog redan förra året besparingar på detta område och i årets budget utökas dessa till att, fullt utbyggda, omfatta cirka 7 miljarder kronor per år. Vi välkomnar att regeringen närmar sig Moderaterna i frågan om besparingar inom detta område. Vi har dock förståelse för den stora omställning detta innebär för kommunerna och beklagar att det dröjt för regeringen att lägga fram sitt förslag vilket förkortat omställningstiden.

Ensamkommande barn och ungdomar försörjs av samhället genom placeringen i HVB-hem, stödboende eller familjehem. I underhållsstödet finns tydliga regler om att barn som får vård på institution på statens bekostnad eller vårdas i familjehem, stödboende eller HVB inte har rätt till underhållsstöd. Efterlevandestödet bör få samma tydliga lagstiftning och den som bor i offentligt finansierad verksamhet ska inte ha rätt till efterlevandestöd.

- Moderaterna föreslår att schabloniserade ersättningar införs för ensamkommande barns boenden och att efterlevandestöd vid sådana boenden i offentlig regi avskaffas. Förslagen bedöms stärka de offentliga finanserna med cirka 7,2 miljarder kronor från 2018 och framåt.

Snabbare hantering av verkställighetshinder och tak för offentligt biträde

Den som har nekats uppehållstillstånd i ett lagakraftvunnet beslut kan invända att det föreligger hinder för beslutets verkställighet, så kallat verkställighetshinder. Sverige behöver en mer effektiv ordning för detta område. Ett alternativ är att en invändning om verkställighetshinder på grund av nya skyddsskäl i stället ska framföras direkt till domstol. Detta skulle avlasta Migrationsverket. Vi vill se över detta. Antal timmar med offentligt biträde för asylsökande hos Migrationsverket ska begränsas. I dag finns inga begränsningar och Moderaterna föreslår därför att ett tak införs på maximalt 8 timmar med offentligt biträde som beviljas för asylsökande i första instans.

- Moderaterna föreslår att ett tak införs för antalet timmar med offentligt biträde i första instans. Förslaget bedöms stärka de offentliga finanserna med 121 miljoner kronor 2017 och 93 miljoner kronor från 2018 och framåt.

d. Bidrag och ersättningar vid jobb eller permanent bosättning

Sverige har ett ovanligt välfärdssystem. Förmåner får man inte främst för att man är medborgare eller försäkrad via jobbet utan istället genom att helt enkelt bo i landet. Sjukvård, barnbidrag, föräldrpenning, bostadsbidrag och assistansersättning är några exempel på förmåner som man omfattas av genom att bo här, inte för att man är medborgare eller för att man har jobbat in dem. Dessutom är bidragssystemen mycket generösa.

Moderaterna ifrågasätter om det verkligen är rimligt att man omedelbart och automatiskt får tillgång till hela det svenska socialförsäkringssystemet, eller om det vore

rimligare att fler successivt fick arbeta sig in i rätten till olika bidrag och sociala ersättningar. Detta är särskilt aktuellt i ljuset av att tillfälliga uppehållstillstånd införs som huvudregel 2016 efter Moderaternas förslag. Efter en genomgång av vilka förmåner man bör få vid vilket tillfälle, är vi övertygade om att det går att strama upp en del svenska välfärdssystem och börja tillämpa en delvis ny princip: full tillgång till svenska bidrag och ersättningar får man endast genom eget arbete, genom permanent uppehållstillstånd eller genom att vara svensk medborgare.

Full föräldrapenning enbart vid jobb eller permanent bosättning: Begränsad rätt upp till barnets ettårsdag ska gälla för personer med tillfälligt uppehållstillstånd

I dag har personer med tillfälliga uppehållstillstånd rätt till full föräldrapenning på garantinivå. Detta innebär att även om barnet är i förskoleålder vid ankomsten till Sverige så kan alla föräldradagar tas ut om barnet är under fyra år. Möjligheten till långvarigt uttag av föräldrapenning försenar föräldrars etablering på arbetsmarknaden. Det minskar också nyanlända barns deltagande i förskolan, som är viktigt för språkutvecklingen.

- Moderaterna föreslår att rätten till föräldrapenning för personer med tillfälliga uppehållstillstånd begränsas till 365 dagar eller upp till barnets ettårsdag. Vid jobb och permanent uppehållstillstånd får man rätt till full föräldrapenning på 480 dagar.

Samma kvalificeringsregler i garantipensionen ska gälla för alla

Garantipensionssystemet är en grundtrygghet för dem som haft låg eller ingen inkomst. Systemet har en inbyggd kvalificeringsmodell. För att få full garantipension krävs att man har bott minst 40 år i Sverige. Har man bott i Sverige kortare tid minskar garantipensionen med 1/40 för varje år som saknas. Om de totala pensionsförmånerna inte räcker till finns äldreförsörjningsstöd. För personer som kommit som flykting eller skyddsbehövande finns en undantagsregel som innebär att bosättnings tiden i hemlandet räknas in i försäkringstiden. Därmed skiljer sig ersättningen för olika grupper utrikes födda och kvalificeringsmodellen sätts ur spel. Skillnaden i total ersättning kan uppgå till 1 700 kronor per månad.

- Moderaterna föreslår att undantaget i kvalificeringsregeln för garantipension tas bort. Samma kvalificeringsregler ska gälla för alla.

e. En sjukförsäkring som stödjer återgång i arbete

Under lång tid och stärkt av Alliansens sjukförsäkringsreformer sjönk ohälsotalet kraftigt, och trenden mot ett allt bredare utanförskap kunde brytas. Under senare år ser vi dock att sjukfrånvaron i Sverige återigen stiger kraftigt. De psykiska diagnoserna har sett en särskilt stor ökning och är sedan 2014 den vanligaste sjukskrivningsorsaken. Kostnaderna i statens budget för sjukpenning och rehabilitering uppgick till 32 miljarder kronor år 2014 och i år beräknas de ligga runt 42 miljarder kronor. Denna ökning beräknas fortsätta. Nivån på dessa utgifter kan jämföras med hur det såg ut år 2010 då motsvarande kostnader var 21 miljarder kronor.

Långvarig sjukfrånvaro leder till att kontakten med arbetsgemenskapen bryts och privatekonomin försämras. Utanförskapet är både ekonomiskt och socialt. Effekterna

kan också vara stora i nästa generation: barn till föräldrar som är långtidssjukskrivna tenderar att själva bli sjukskrivna i större grad än andra. För Moderaterna är det därför självklart att samhällets insatser i möjligaste mån ska inriktas på att hjälpa människor tillbaka till arbetslivet. Den som är sjuk eller skadad och inte kan arbeta ska självklart ha rätt till ersättning, vård och rehabilitering. Men den som har eller får tillbaka sin arbetsförmåga måste alltid få stöd och hjälp att komma tillbaka i arbete.

Att regeringen trots utvecklingen driver en politik som riskerar att öka sjukskrivningarna är oansvarigt. Att avveckla den bortre tidsgränsen och öppna upp för att förtidspensionera unga är fel väg. Istället bör sjukförsäkringssystemet reformeras för att dels bryta den negativa utvecklingen, dels skapa en långsiktigt stabil sjukförsäkring som inte uppvisar de variationer över tid som gällt hittills. Möjligheterna och drivkrafterna att agera för att hjälpa människor tillbaka till arbetslivet måste stärkas för samtliga aktörer i sjukförsäkringssystemet – den försäkrade, arbetsgivaren, läkaren och handläggaren på Försäkringskassan.

Inrätta särskild rehabiliteringskedja för lättare psykiska diagnoser

Psykiatriska diagnoser är sedan 2014 den vanligaste sjukskrivningsorsaken. De vanligaste psykiatriska diagnoserna är depressioner och ångestsyndrom, som stod för 95 procent av de startade sjukfallen med psykiatrisk diagnos år 2015. Den nuvarande rehabiliteringskedjan utformades i ett läge då de psykiska diagnoserna var mindre vanliga än idag och är bättre anpassade för ”traditionella” sjukdomstillstånd.

Arbetsförmågan prövas mot andra arbetsuppgifter vid dag 90 och mot hela arbetsmarknaden vid dag 180. För en person som drabbats av psykisk ohälsa kanske dock långvarig sjukskrivning i hemmet inte förbättrar sjukdomstillståndet, utan viss aktivitet kan ge bättre resultat. Att vänta i 90 dagar innan en prövning görs om det finns andra arbetsuppgifter hos arbetsgivaren som personen kan utföra är inte ändamålsenligt. Det är inte heller rimligt att vänta i ett halvår innan man lyfter frågan om personen överhuvudtaget ska arbeta kvar på sin nuvarande arbetsplats. Det gäller särskilt för personer där sjukdomen kan ha ett samband med en dålig psykosocial arbetsmiljö.

Moderaterna föreslår därför att en särskild rehabiliteringskedja införs för vissa lättare psykiska diagnoser. Syftet är att tidigare än idag skapa förutsättningar för rehabilitering och återgång i arbete, och skapa fler vägar tillbaka till jobb. För den som inte har fått en särskild rehabiliteringsplan ska prövning av arbetsförmåga mot andra arbetsuppgifter eller annan arbetsplats hos arbetsgivaren ske dag 45 istället för dag 90 och prövning av arbetsförmåga mot hela arbetsmarknaden ska ske dag 90 istället för dag 180. Ett särskilt omställningsspår skapas hos Arbetsförmedlingen för att erbjuda stöd till byte av arbetsplats eller arbetsgivare. Försäkringskassans insatser för denna grupp ska utföras av erfarna handläggare specialiserade på psykisk ohälsa och samarbetet med Arbetsförmedlingen ska stärkas.

- Moderaterna föreslår att en särskild rehabiliteringskedja införs för lättare psykiska diagnoser. Moderaterna satsar samtidigt 100 miljoner kronor per år på Försäkringskassan och 100 miljoner kronor per år på Arbetsförmedlingen för inrättande av den nya rehabiliteringskedjan.

Stärk dagens rehabiliteringskedja med tidsgränser och regelbunden uppföljning

Forskningen visar att kontrollinsatser av olika slag, inklusive tidsgränser, minskar användningen av försäkringen, både direkt via kontrollerna i sig och indirekt via drivkrafter att inte vilja bli kontrollerad. För en långsiktigt stabil sjukfrånvaro är en bortre tidsgräns också en central komponent. Genom den skickas en signal om att en sjukskrivning inte kan pågå för evigt vilket skapar drivkrafter för alla inblandade aktörer att agera för att hitta en lösning innan tidsgränsen nås. Inspektionen för socialförsäkringen har funnit att införandet av tidsgränser inte haft någon inverkan på hälsan. Idag finns två tidsgränser där kontroll och prövning av arbetsförmågan sker, vid dag 90 och dag 180. Ingen bortre tidsgräns finns. Moderaterna anser att rehabiliteringskedjan bör förstärkas.

- Moderaterna föreslår att en bortre tidsgräns återinförs och att regelbunden uppföljning av den försäkrades arbetsförmåga ska ske fram till denna tidsgräns. Moderaterna satsar 50 miljoner kronor 2017 och 100 miljoner kronor per år därefter på Försäkringskassan för ökad uppföljning. Införandet av en bortre tidsgräns bedöms stärka de offentliga finanserna med cirka 300 miljoner kronor per år.
- Moderaterna föreslår att nuvarande uppdrag till Försäkringskassan om att öka kontrollerna vid tidsgränserna kompletteras med att handläggarnas sjukskrivningsmönster tydligare och mer systematiskt ska följas upp för att identifiera felaktiga bedömningar och eventuella utbildningsbehov.

Skärp tillsyn, krav och sanktioner för arbetsgivare med hög sjukfrånvaro

Arbetsgivaren har en nyckelroll i arbetet med att minska sjukfrånvaron. Detta gäller särskilt vid psykisk sjukdom. Brister i den psykosociala arbetsmiljön finns särskilt i vissa yrkesgrupper inom offentligfinansierad verksamhet. Sjuksköterskor, barnmorskor, specialistsjuksköterskor, vård- och omsorgspersonal, grundskol- och gymnasielärare är särskilt utsatta. Sammanlagt finns det över 800 000 anställda i dessa grupper vilket innebär att överriskerna får betydande effekter. För att komma till rätta med den höga sjukfrånvaro som finns i vissa sektorer och hos vissa arbetsgivare behöver tillsynen och kontrollen öka bland de arbetsgivare som inte håller nere sjuktalet.

- Moderaterna föreslår att Arbetsmiljöverket får i uppdrag att genomföra en särskild tillsyn av den psykosociala arbetsmiljön inom yrkesgrupper och hos arbetsgivare med särskilt hög sjukfrånvaro. Moderaterna satsar 100 miljoner kronor per år för att Arbetsmiljöverket ska genomföra uppdraget.

Stärk och förtydliga hälso- och sjukvårdens ansvar

Hälso- och sjukvården har en central roll för att bryta långvarig sjukfrånvaro, men samspelet med sjukförsäkringen behöver förstärkas. Den grundläggande brist på samverkan som följer av att sjukvården och sjukförsäkringen finansiellt och organisatoriskt inte har några starka gemensamma intressen och mål, måste balanseras bättre än idag. Kalmarmodellen är ett förslag som innebär att landstinget ska bära hela eller delar av det ekonomiska ansvaret för sjukförsäkringen. Modellen är intressant då den skapar incitament för fler aktörer att hjälpa den sjukskrivne tillbaka i arbete. Landstingen får tydliga incitament att ge hälso- och sjukvården förutsättningar för att arbeta förebyggande eller hjälpa patienter tillbaka till arbete.

- Moderaterna föreslår att hälso- och sjukvårdslagen, i linje med den parlamentariska socialförsäkringsutredningens förslag, ska innefatta krav på behandlings- och rehabiliteringsplanering för att återgå i arbete och krav på samverkan med arbetsgivare, Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen.
- Moderaterna föreslår att Kalmarmodellen genomförs som ett pilotprojekt. Moderaterna satsar 100 miljoner kronor per år för ändamålet under perioden 2017–2021.

Öka tillsynen av läkarnas arbete med sjukskrivningsfrågor

Läkaren har en nyckelroll i sjukskrivningsprocessen. Detta arbete är komplext, vilket bland annat har att göra med svårigheterna kring begreppen sjukdom och arbetsförmåga. Till sin hjälp har läkaren det försäkringsmedicinska beslutsstödet. Det finns dock ett inneboende problem i att läkaren och patienten kan vara oense om vad som egentligen vore bäst för patienten. Samtidigt skapas lätt en målkonflikt för en läkare som agerar inom ett fritt vårdval. Från patientens perspektiv finns alltid möjligheten att gå till en annan läkare som kanske är beredd att agera på det sätt patienten önskar. För att stärka läkarna i deras sjukförsäkringsarbete bör det försäkringsmedicinska beslutsstödet utvecklas och tillsynen av läkarnas och vårdgivarnas arbete med sjukskrivningsfrågor förstärkas. Osakliga skillnader och avvikelser från det försäkringsmedicinska beslutsstödet kan därmed upptäckas och utredas. Vid upprepade anmärkningar liksom vid rent fusk bör rätten till utfärdande av sjukintyg kunna dras in.

- Moderaterna föreslår att Försäkringskassan i nära samarbete med Inspektionen för vård och omsorg får i uppdrag att granska läkares och vårdgivares sjukskrivningsbeteende och även möjlighet att dra in rätten att utfärda sjukintyg vid misskötsel. Samtidigt bör det försäkringsmedicinska beslutsstödet utvecklas. Moderaterna satsar 100 miljoner kronor per år för detta ändamål.

Stärk drivkrafterna att komma tillbaka till arbete

Att regler och ersättningsnivåer i sjukförsäkringen påverkar sjukfrånvaron är väl känt i forskningen. Sjukförsäkringssystemet har idag en långsam avtrappning som medför att ersättningen minskar först vid dag 365 då ersättningsnivån minskar från 80 procent till 75 procent av den sjukpenninggrundande inkomsten. Den första karensdagen är det enda och tydliga exemplet på en tidig tröskel in i sjukförsäkringens sjuklönedel. För att stärka incitamenten att komma tillbaka till arbete tidigare än idag vill Moderaterna stärka drivkrafterna för att komma tillbaka till arbete genom att öka avtrappningen av sjukpenningen och införa en karensdag vid övergången från sjuklön till sjukpenning, det vill säga vid dag 15. Dagens regelverk som medger att särskilt allvarliga sjukdomstillstånd kan undantas från nedtrappningen i ersättningsnivåer ska också fortsättningsvis gälla.

- Moderaterna föreslår att en ny karensdag införs vid dag 15. Den ska tillsammans med den första karensdagen utformas som ett karensavdrag. Detta bedöms stärka de offentliga finanserna med cirka 400 miljoner kronor per år.
- Moderaterna föreslår att sjukpenningen ska uppgå till 75 % av den sjukpenninggrundande inkomsten från dag 90 och 70 % av den sjukpenninggrundande inkomsten från dag 365. Detta bedöms stärka de offentliga finanserna med cirka

1,6 miljarder kronor 2017, 1,7 miljarder kronor 2018 och 2019 samt 1,8 miljarder kronor 2020.

Inför en förebyggandegaranti mot psykisk ohälsa

Utvärderingar av insatser mot psykisk ohälsa innan och efter sjukskrivning har visat att de behandlingar som sätts in innan sjukskrivning hade god effekt på patientens hälsa, medan de som sattes in efter sjukskrivningen hade begränsad effekt. En rimlig målsättning är att den som har ett jobb och är i behov av förebyggande insatser ska kunna påbörja dessa inom en månad. Samtidigt bör lagstiftningen skärpas vad gäller landstingens ansvar att erbjuda förebyggande insatser för att motverka ohälsa.

- Moderaterna satsar 500 miljoner kronor per år på förebyggande insatser inom området psykisk ohälsa. Samtidigt bör lagstiftningen skärpas vad gäller landstingens ansvar att erbjuda förebyggande insatser för att motverka ohälsa.

Stärk anställdas möjligheter att få förebyggande behandling via arbetsgivaren

En arbetsgivare kan erbjuda sin personal skatte- och avgiftsfri personalvårdsförmån i form av motion och annan friskvård av enklare slag och mindre värde. Inom ramen för friskvård omfattas ”stresshantering”, enligt Skatteverket. Idag finns också en möjlighet för arbetsgivaren att göra avdrag för kostnader för förebyggande behandling, om arbetsgivaren kan visa att behandlingen syftar till att den anställda ska kunna fortsätta att förvärvsarbeta. Dessa möjligheter bör utvecklas så att anställda och arbetsgivare uppmuntras agera förebyggande i större grad.

- Moderaterna vill se över friskvårdsbidraget för att säkerställa att förebyggande behandling vid psykisk ohälsa medges regelmässigt.
- Moderaterna föreslår att Arbetsmiljöverket får ett särskilt uppdrag att öka informationen om förebyggande insatser mot psykisk ohälsa till arbetsgivare.

f. Socialförsäkringssystem som stödjer återgång i arbete

Många delar av de svenska bidragssystemen har reformerats under de senaste åren för att öka drivkrafterna att arbeta och minska risken att människor pressas ut i utanförskap. Tack vare alliansregeringens reformer av social- och arbetslöshetsförsäkringarna har utanförskapet minskat med nästan en fjärdedel. Men mer behöver göras. Först och främst måste vi minska hindren för de som står längst ifrån arbetsmarknaden att få det första jobbet, och de som haft ett jobb ska kunna komma tillbaka. Men det är också viktigt att vi har kontroll på socialförsäkringssystemen för att hejda stora utgiftsökningar.

Växling mellan föräldrapenning på grundnivå och förskola stärker arbetslinjen

För den som ännu inte kommit in på arbetsmarknaden är det avgörande att det är lätt att lämna barnen på förskola och att drivkrafterna att söka arbete är tydliga. Långa tider av frånvaro från arbetsmarknaden, exempelvis genom att kombinera bidrag och föräldrapenning leder till att trösklarna in till jobb blir allt högre och risken för långvarigt utanförskap ökar. Utrikes födda kvinnor har idag en sysselsättningsgrad som är 23 procentenheter lägre än för inrikes födda kvinnor. Många har aldrig kommit in på

arbetsmarknaden eller fått sitt första jobb. Denna fattigdomsfälla kan inte accepteras. För att stärka arbetslinjen för dem som aldrig fått sitt första jobb bör en växling göras mellan föräldrapenning för de som saknar sjukpenninggrundande inkomst och utökad förskola för dem som lever på bidrag. Med en mer generös förskola och kortare föräldrapenning bör kraven på att göra sig anställningsbar också öka. Det kan ske exempelvis genom bredare arbetsökande eller utbildning.

- Moderaterna föreslår att föräldrapenning på grundnivå, det vill säga för den som inte har arbetsinkomst, begränsas till 365 dagar. Förslaget bedöms stärka de offentliga finanserna med cirka 0,2 miljarder kronor 2017, 1,1 miljard kronor 2018, 1,3 miljarder kronor 2019 och 1,4 miljarder kronor 2020.

Regler för aktivitetsersättning ska inte leda till utanförskap

Antalet unga med aktivitetsersättning, förtidspensionssystemet för dem mellan 19 och 30 år, har ökat med över 500 procent sedan 2003. Samtidigt har uppemot 25 procent av dem som tidigare haft aktivitetsersättning någon typ av förvärvsinkomst efter 30-årsdagen. Det är en indikation om att unga förtidspensioneras trots arbetsförmåga. En viktig faktor för inflödet av unga i aktivitetsersättningen är att alla ungdomar i grund- och gymnasiesärskola som inte avslutat sin skolgång vid 19 års ålder har automatisk rätt till aktivitetsersättning, utan prövning av arbetsförmåga, vid så kallad förlängd skolgång. Dessa ungdomar tenderar att helt eller delvis bli kvar i förtidspensionssystemet. Moderaterna vill reformera regelverket så att unga människor inte med automatik får förtidspension enbart för att man går i särskola. Som huvudregel bör ungdomar med förlängd skolgång omfattas av det vanliga studiestödssystemet. Förtidspension ska inte vara en rättighet utan beviljas av Försäkringskassan utifrån behov.

- Moderaterna föreslår att ersättningsmodellen vid förlängd skolgång reformeras. Förslaget bedöms stärka de offentliga finanserna med cirka 43 miljoner kronor 2017, 92 miljoner kronor 2018, 150 miljoner kronor 2019 och 226 miljoner kronor 2020.

g. Bekämpa skattefusk och bidragsfusk

I Sverige ska man göra rätt för sig. De som utnyttjar våra system för fusk och missbruk tar sig rätten att leva på andras bekostnad. Det kan aldrig accepteras. Vare sig det gäller de som inte betalar skatten som de ska eller de som tar emot bidrag som de inte har rätt till. En regering som tar ansvar för ekonomin måste outtröttligt bekämpa skattefusk och bidragsfusk. Tyvärr är regeringens insatser mot skattefusk otillräckliga och saknar konkreta förslag för att begränsa möjligheterna till aggressiv skatteplanering och skatteflykt. Samtidigt har frågan om bidragsfusk begravts i en lång utredning trots att skarpa förslag redan finns på bordet. Moderaterna lägger i budgetmotionen för 2017 nya förslag för att skärpa upp kontrollen och göra det svårare att fuska.

Stärk legitimiteten i skattesystemet och försvåra att pengar göms undan

Att motverka skatteflykt och aggressiv skatteplanering är centralt då minst 46 miljarder kronor i skatt som borde ha betalats på internationella transaktioner försvinner varje år enligt Skatteverket. Sedan 2006 har över 40-talet internationella skatteavtal passerat riksdagens bord och lett till ett kraftigt ökat nettoinflöde av kapital från länder med vilka

Sverige har avtal. Men det går inte att luta sig tillbaka; skatteflykten riskerar att hitta nya vägar. Därför bör Skatteverkets och Ekobrottsmyndighetens arbete med att bekämpa skattefusk stärkas. Ett prioriterat uppdrag för Skatteverket är att identifiera nya länder som används för skatteflykt.

- Moderaterna satsar 50 miljoner kronor per år på Skatteverket och 10 miljoner kronor 2017 samt därefter 20 miljoner kronor per år på Ekobrottsmyndigheten för att stärka arbetet med att bekämpa skattefusk.

Skärp skattetiläggen för dem som fuskar med skatten

Sveriges skattesystem bygger till stor del på uppgifter som enskilda själva har lämnat in. Moderaterna öppnade redan i budgeten för 2015 och 2016 för en höjning av skattetilägget för de som fuskar. Konsekvenserna för den som väljer bort att betala skatt ska vara tydliga. Det är bra att regeringen nu ansluter sig till den idén.

- Moderaterna föreslår att skatte- och tulltilläggen höjs med 12,5 %. Förslaget bedöms stärka de offentliga finanserna med 370 miljoner kronor per år från 2018.

Effektivisera kontrollen av reseavdrag

Reseavdraget är viktigt för att säkerställa möjligheterna att bo och arbeta på landsbygden utan att drabbas av orimliga kostnader för arbetspendling. Flera undersökningar har dock tyvärr visat att fusk med reseavdraget är mycket utbrett. Enligt Skatteverket beror det utbredda fusk på tidsvinstregeln, det vill säga att man ska spara minst två timmar på att arbetspendla med bil istället för kollektivtrafik, vilket anses svårt att kontrollera. Med dagens teknik finns det nu bättre möjligheter att kontrollera hur avdraget används. Minskat fusk skulle sannolikt minska miljöpåverkan, eftersom fler sannolikt väljer kollektivtrafik. Moderaterna vill att Skatteverket kraftigt effektiviserar kontrollen av reseavdragets användning genom bättre användning av ny teknik.

- Moderaterna vill ge Skatteverket i uppdrag att med ny teknik effektivisera kontrollen av reseavdrag. Förslaget bedöms stärka de offentliga finanserna med 300 miljoner kronor 2017, 700 miljoner kronor 2018 och 1 miljard kronor 2019 och framåt.

Skärpt kontroll av bidrag med månadsrapportering av inkomster

Moderaterna vill införa att uppgifter om inkomster på individnivå bör lämnas löpande månadsvis till Skatteverket i en arbetsgivardeklaration. Syftet med det nya systemet är att minska skattefusk och skatteundandragande och är efterfrågad av exempelvis byggnadsbranschen. Månadsrapportering av inkomster kan komma att öka företagets administration och bör således användas så effektivt som möjligt. Rapporteringen bör därför utformas på ett sätt som möjliggör användning även för att minska bidragsfusk. Avstämning av arbetsinkomster vid olika typer av bidrag har goda förutsättningar att minska statens kostnader och därmed leda till ännu större offentligfinansiell effekt och minskat bidragsfusk.

- Moderaterna vill införa månadsrapportering av inkomster. Förslaget bedöms stärka de offentliga finanserna med 300 miljoner kronor 2018 och 2 miljarder kronor 2019 och framåt.

Reformera företagsbeskattningen

Företagsskatteutredningen tillsattes av alliansregeringen för att utforma företagsskatterna så att företagande, investeringar och sysselsättning gynnas samtidigt som den svenska bolagsskattebasen skyddas mot exempelvis skatteundandragande. Regeringen gav i april 2015 beskedet att företagsskatteutredningens förslag inte kunde genomföras i sin ursprungliga form och att regeringen skyndsamt skulle vidareutveckla ett nytt förslag. 18 månader senare har fortfarande inget förslag kommit på bordet. Vi vill att regeringen omgående lägger fram ett förslag. Om inte regeringen innan årets slut kommit med ett förslag bör en ny utredning tillsättas med anledning av utvecklingen i omvärlden, vilket Företagsskattekommittén inte kunnat ta hänsyn till i sitt betänkande.

Utred skatteundandragandet i delningsekonomin

Den snabbt växande delningsekonomin är positiv för Sverige. Men då krävs att regelverken uppdateras. Sverige ska välkomna delningsekonomin, men behöver också anpassa svensk skattelagstiftning efter dess framväxt. Moderaterna vill att regeringen lägger ett tilläggsdirektiv till Utredningen om användarna i delningsekonomin genom att lägga fokus på de utmaningar som vårt skattesystem står inför med anledning av delningsekonomin snabba tillväxt.

Inför ett gemensamt utbetalningssystem för offentliga bidrag

Nuvarande system för utbetalningar från välfärdssystemen har mycket begränsade kontrollfunktioner, och står inte i förbindelse med varandra. Detta leder till risker för att dubbelutbetalningar från olika system kan förekomma. Moderaterna vill därför att Statskontoret snabbtredet hur införandet av ett myndighetsgemensamt utbetalningssystem eller en myndighetsgemensam utbetalningskontroll kan upprättas.

Bredda underrättelseskyldigheten vid misstanke om bidragsfusk

Felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen uppskattas till 18–20 miljarder kronor per år, varav de avsiktliga felen från enskilda individer uppskattades till cirka 10 miljarder kronor per år. En underrättelseskyldighet, vid misstanke om felaktig utbetalning till enskilda, mellan myndigheter med stora välfärdsutbetalningar infördes 2008. Lagen omfattar dock inte socialtjänsten och inkluderar inte utbetalningar till juridiska personer. Moderaterna föreslår därför att lagen ändras för att säkerställa att fusk och missbruk som utförs av företag och organisationer fångas upp och att även socialtjänsten har möjlighet att underrätta andra myndigheter vid misstanke om felaktigheter eller brott.

Pröva administrativa sanktionsavgifter för ringa bidragsbrott

Införandet av bidragsbrottslagen har lett till ökad belastning på rättsväsendet. Ett system där myndigheterna kan ta ut en administrativ sanktionsavgift för ringa brott skulle avlasta rättsväsendet och även ha en preventiv effekt. Moderaterna vill snabbtreda förutsättningarna och formerna för att införa administrativa sanktionsavgifter för ringa bidragsbrott.

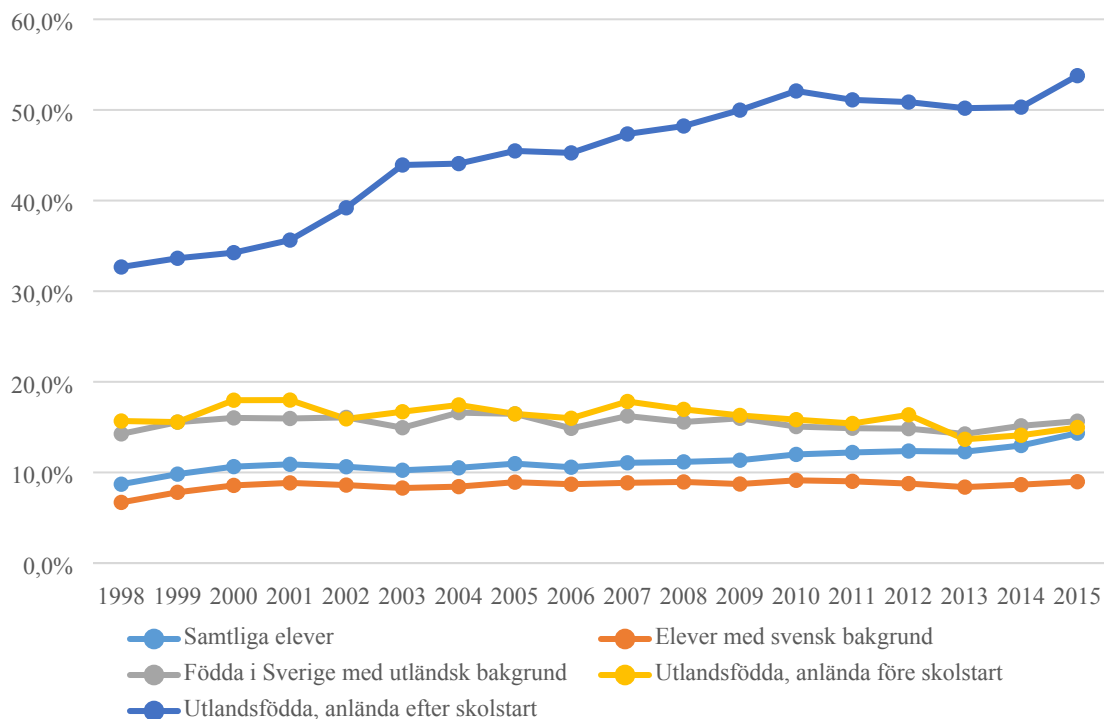
6. Nolltolerans mot dåliga skolor

a. Fortsatta utmaningar för skolan

Sverige ska vara ett starkt land som håller ihop och för detta är skolan avgörande. En bra skola är särskilt viktigt för dem som växer upp i utanförskap. Få väljer utanförskap. Men utanförskapet kan väljas åt en om man växer upp i en miljö där bidragsberoende är mer närvarande än jobb och egen försörjning. För alla dem är skolan vägen ut ur utanförskap och in i det svenska samhället. Därför är nolltolerans mot dåliga skolor en bärande del i Moderaternas plan för ett starkare Sverige.

Skolan står dock inför stora reformbehov. Resultaten i den svenska skolan har sjunkit i 20 år. Ett antal betydande reformer har genomförts under de senaste åren för att vända utvecklingen, men viktiga områden inom skolan behöver fortsatt reformeras. Resultaten från PISA-proven visar att svenska elever presterat allt sämre, och under OECD-snittet inom läsförståelse, matematik och naturvetenskap. Svenska elever lägger också generellt mindre tid på studier än elever i andra länder. Ska Sverige klara av att konkurrera med höga kunskapsnivåer behöver eleverna lägga mer tid på studier.

Figur 20: Andel elever i årskurs nio som inte har godkänt i något av ämnena matematik, engelska, svenska/svenska som andraspråk, 1998–2015.

Källa: Skolverket

Samtidigt sätter migrationskrisen press på skolan. Endast under 2015 sökte över 70 000 barn asyl i Sverige. Barnen är i olika åldrar, kommer från olika länder och talar olika språk. Gemensamt för alla de elever som kommer nya till den svenska skolan är dock att de alla snabbt behöver komma in i den svenska skolan och lära sig svenska, detta för att på ett bra sätt kunna integreras i det svenska samhället och inte försvåra det framtida inträdet på arbetsmarknaden.

Ingen ska behöva känna oro för att det kompromissas med kunskapskraven och ambitionerna i skolan när det kommer nya elever och är krävande tider. Tvärtom. Kvaliteten i svensk skola får inte urholkas, kunskapsresultaten ska stärkas.

Alla skolor ska vara bra skolor och det ska inte spela någon roll i vilken skola man går. För Moderaterna är det självklart att varje elev, oavsett i vilken skola den går, ska få det stöd som krävs för att nå kunskapsmålen. Det finns dock skolor där inte ens hälften av eleverna klarar kunskapskraven. Där generation efter generation lämnar skolan och går in i utanförskap. Det är oacceptabelt.

Moderaterna vill därför införa nolltolerans mot skolor som inte ger tillräckliga kunskaper. Det innebär ett starkt statligt ansvar för dåligt fungerande skolor där staten kan besluta om att ta över driften eller lägga ned en skola – oavsett huvudman.

I svensk skola ska man lära sig allt det som krävs för att kunna stå på egna ben och komma till sin rätt i det svenska samhället. Det är avgörande för Sveriges utveckling och styrka att alla människor rustas med kunskaper. Vi ska vara ett land som byggs och konkurrerar med kunskap. Därför är det en tydlig prioritering för Moderaterna att vi inte tänker spara på skolan. Istället föreslår vi omfattande reformer för att fler ska kunna lära sig mer i skolan, för fler och skickligare lärare, en mer tillgänglig förskola samt nolltolerans mot dåliga skolor.

b. Fler ska kunna lära sig mer i den svenska skolan

Jämfört med andra länder missar en svensk elev nästan ett helt år i undervisningstid under grundskoleåren. Snittet vad gäller i OECD för den obligatoriska delen av skolan är 7 570 timmar medan svenska elever bara får 6 785 timmar.

En timme mer undervisningstid per dag

Målsättningen bör vara att alla elever i svensk skola på sikt bör utöka sin skoldag med ytterligare undervisningstid. Internationella studier ger stöd för sambandet mellan utökad undervisningstid och kunskapsresultat. Utökad undervisningstid har haft tydliga positiva effekter för elevernas resultat i matematik såväl i lägre som högre årskurser. Studier som skattat effekterna av utökad undervisningstid på elevernas prestation i PISA visar på en positiv effekt för exempelvis flickor, utrikes födda och elever med svagare socioekonomisk bakgrund.

Att utöka den generella undervisningstiden är en stor reform för det svenska skolväsendet och det är därför befogat att göra en utbyggnad i steg och i den takt som ekonomin tillåter.

Som ett första steg i att ge svenska elever mer undervisningstid bör skoldagarna utökas med en timme per dag i lågstadiet. Internationell forskning visar att tidiga insatser har störst effekt och därför bör utökningen av undervisningstiden börja i så tidiga år som möjligt.

- Moderaterna satsar 1,3 miljarder kronor 2017, 2,7 miljarder kronor 2018, 4 miljarder kronor 2019 och 5,3 miljarder kronor 2020 som ett första steg för att Sveriges elever ska få en timme mer undervisningstid per dag.

Mer matematik i högstadiet

Svenska elevers matematikresultat i PISA-testet har trendmässigt försämrats sedan undersökningen genomfördes för första gången, år 2000. För att stärka svenska elevers matematikkunskaper behöver matematikundervisningen förstärkas. Regeringen skjuter på införandet av mer matematikundervisning och Moderaterna vill därför utöka undervisningen med en extra timme matematik i veckan på högstadiet från 2017.

- Moderaterna satsar 245 miljoner kronor 2017 och 490 miljoner kronor per år från 2018 för att införa en extra timme matematik i veckan på högstadiet.

Lovskola och läxhjälp till de som riskerar att halka efter

För elever i högstadiet kan extra undervisningstid eller läxhjälp vara avgörande för att komma ikapp studierna i något eller några ämnen. Moderaterna vill utöka satsningen på lovskola och införa en skyldighet för kommunerna att erbjuda lovskola från årskurs sex för alla som riskerar att halka efter. För nyanlända elever vill vi också starta en försöksverksamhet som kombinerar lovskola med sommarkollo, detta för att fler nyanlända barn och ungdomar ska få en god start och ha en meningsfull sysselsättning under sommarmånaderna när skolorna är stängda. Vi föreslår också att obligatorisk läxhjälp införs, det vill säga en skyldighet för kommuner och fristående huvudmän att erbjuda läxhjälp till alla elever från årkurs 4 till 9, för att alla elever ska få goda förutsättningar att lyckas.

- Moderaterna satsar ytterligare 450 miljoner kronor per år på obligatorisk sommarskola från årskurs sex till årskurs nio för alla som riskerar att halka efter. 10 miljoner kronor avsätts för en försöksverksamhet med sommarkollo för nyanlända elever.

Skolstart från sex års ålder

Vi vill på sikt införa en tioårig grundskola, där förskoleklassen blir nya årskurs ett, för att stärka skolans kunskapsfokus. Där ingår också fortbildning av befintliga förskollärare så att de ska bli behöriga att undervisa i den nya grundskolan. Riksdagen har fattat beslut att regeringen bör arbeta fram ett förslag om tioårig grundskola och vidareutbildning av förskollärare så att de kan bli behöriga att undervisa i den nya tioåriga grundskolan. Regeringen bör återkomma med ett sådant förslag snarast.

Prioriterad timplan för nyanlända

För nyanlända elever i tonåren blir den totala skolgången ofta för kort för att hinna uppnå målen i grundskolans alla sjutton ämnen. Rektor ska därför ges långtgående befogenheter att för dessa elever prioritera om i timplanen så att målen i första hand nås i de viktigaste basämnena.

c. Nolltolerans mot dåliga skolor

Moderaterna vill införa nolltolerans mot skolor som inte ger tillräckliga kunskaper. Det innebär ett starkt statligt ansvar för dåligt fungerande skolor där staten kan besluta om att ta över driften eller lägga ned en skola – oavsett huvudman.

Skolinspektionen ska fokusera på att mäta resultat och kvalitet

Skolinspektionens granskning av skolor behöver utgå mer från elevernas kunskapsresultat och undervisningens kvalitet. Vi vill att granskningarna blir tydligare och följer en betygsskala. Om Skolinspektionen bedömer att skolan har kvalitetsbrister ska en åtgärdsplan upprättas. Efter åtgärdsplanen ska Skolverket sedan erbjuda dessa skolor ett särskilt kunskapskontrakt med nationella resurser kopplade till vissa åtgärder som forskningen visar stärker kunskapsresultaten. Det ska inte vara möjligt för en skola att tacka nej till de insatser som erbjuds.

Skärpta insatser för skolor med fallande kunskapsresultat

I de fall skolan inte lyckas genomföra de åtgärder som krävs behövs ett utökat statligt ansvar. Moderaterna vill därför att en skola som trots hjälp inte lyckas lyfta resultaten övergår till statligt huvudmannaskap. Detta gäller oavsett huvudman. Vid behov läggs skolan ner. Det innebär att Skolverket får en ny enhet som är ansvarig för driften av skolor som tidigare omfattats av åtgärder i ett kunskapskontrakt, men inte lyckats förbättra resultaten. Det ska inte heller vara möjligt för ägare till friskolor som tecknar kunskapskontrakt eller ställs under statlig tvångsförvaltning att göra vinstuttag.

- För åtgärder kopplade till införandet av framförallt obligatoriska kunskapskontrakt och statligt huvudmannaskap av svagpresterande skolor satsar Moderaterna 1,2 miljarder kronor från och med år 2017.

Inför ett aktivt skolval

Elever som själva inte väljer skola blir placerade i en skola i enlighet med närhetsprincipen. Det innebär att de som inte känner till det fria skolvalet aldrig ställs inför möjligheten att själv få välja. Vi värnar det fria skolvalet och möjligheten att välja mellan olika skolor. Valfriheten är en rättighet som alla elever ska garanteras. För att säkerställa att alla elever ges möjlighet att använda denna rättighet vill vi att ett aktivt skolval införs i samtliga av Sveriges kommuner.

Inför ett gemensamt kösystem

Ett kommunalt huvudmannaskap innebär att varje kommun har en egen modell för hur deras kösystem till skolan utformas. Vi vill på sikt se att ett enhetligt kösystem tillämpas i varje kommun och där samtliga kommunens kommunala skolor och friskolor ingår. Det året som ett barn fyller sex år ska en skolvalsperiod infalla under våren inför den följande höstens skolstart. Införandet av gemensamma kösystem måste ske med krav på transparens och garanterad rättssäkerhet för såväl skolhuvudmän som elever.

d. Fler och skickligare lärare

Den enskilt viktigaste resursen i skolan är lärarna. Svensk skola står inför stora utmaningar med fallande kunskapsresultat, många nyanlända elever och elever i behov av särskilt stöd. Skolan måste därför bli bättre på att möta varje elev på rätt nivå och hjälp och stöd måste sättas in tidigare än i dag. I detta spelar lärarna en avgörande roll. Enligt Skolverket riskerar det att saknas 70 000 lärare fram till 2025. Om man räknar med den ökade flyktinginvandringen riskerar det att saknas 6 500 lärare till. En löneutveckling som inte hunnit med den i det övriga samhället, en sjunkande status för

yrket och bristfällig kvalitet i utbildningen har lett till en gradvis sjunkande mängd sökande till lärarutbildningen.

Högre lön för skickliga lärare

Skickliga lärare ska ha bra betalt och Sveriges lärare ska känna sig trygga med att de riktade lönehöjningar som görs i dag ska fortsätta att gälla. För att göra läraryrket mer attraktivt behövs även möjligheter att göra karriär och utvecklas i yrket.

Alliansregeringen införde därför karriärlärartjänster och målet var att fler än var femte lärare med pedagogisk högskoleexamen skulle få möjlighet till en förstelärartjänst. Regeringen har nu stoppat den utbyggnaden. Det är beklagligt. I stället behöver karriärlärarsystemet fortsätta att byggas ut. Moderaterna vill att höjningen av lärarlönerna med tre miljarder kronor ska ligga kvar samtidigt som vi vill bygga ut karriärtjänstsystemet och utöka satsningen på fler förstelärare i utanförskapsområden.

- Moderaterna satsar sammanlagt 212 miljoner kronor 2017, 352 miljoner kronor 2018, 540 miljoner kronor 2019 och 548 miljoner kronor 2020 på karriärtjänster, inklusive en särskild förstärkning i utanförskapsområden.

Stärk lärarutbildningen och utöka undervisningstiden

En nyckel till att få fler skickliga lärare är att höja kvaliteten på lärarutbildningen. Vi vill modernisera lärarutbildningen för att öka lärarkompetensen ytterligare. Vi vill ge ett nytt uppdrag till Universitetskanslersämbetet (UKÄ) att utreda hur specialpedagogik och svenska som andraspråk kan ingå som obligatoriska delar av utbildningen. Kvaliteten på lärarutbildningen bör höjas genom att införa lämplighetstest eller antagningsprov.

Över tid har den lärarledda undervisningstiden på lärarutbildningen minskat. För 40 år sedan hade lärarstudenterna i snitt 24 timmar lärarledd undervisningstid per vecka på lärarutbildningen. I dag har över hälften av lärarstudenterna mindre än åtta timmar lärarledd undervisning i veckan. Undervisningstiden på lärarutbildningen behöver utökas.

De medel som tillförs lärarutbildningarna i budgetpropositionen i syfte att öka antalet utbildningsplatser bör i första hand användas för att stärka kvaliteten på lärarutbildningen, exempelvis genom ytterligare utökning av den lärarledda undervisningen. Vid behov, och ifall kvaliteten kan säkras, bör lärosätena kunna utöka antalet utbildningsplatser.

- Moderaterna satsar 300 miljoner kronor 2017, 600 miljoner kronor 2018, 900 miljoner kronor 2019 och 1,2 miljarder kronor 2020 för att öka den genomsnittliga lärarledda utbildningstiden från knappa 8 timmar till nästan 12 timmar per vecka.

Fler vägar in till läraryrket

För att möta behovet av rekrytering behöver fler vägar till läraryrket öppnas där människor med rätt ämneskunskaper men utan lärarkompetens bereds möjlighet att ta sig in. Redan i dag finns utbildningsprogrammet Teach for Sweden som kombinerar studier i bland annat ledarskap med praktik för blivande lärare. Moderaterna vill därför tillföra programmet 50 miljoner kronor för att öppna upp för fler akademiker att bli lärare.

- För att stärka möjligheten för studenter som inte valt lärarutbildningen att senare ta sig in i läraryrket och få fler som lämnat läraryrket att komma tillbaka satsar Moderaterna 50 miljoner kronor per år på Teach for Sweden.

Examensbonus för lärare

Alla som tar examen på utsatt tid från lärarutbildningen bör kvalificera sig för en skattefri examensbonus. Examensbonusen omfattar minst 50 000 kr. Utöver detta får man 10 000 kronor per genomförd termin för det antal terminer som överstiger tre år. Studenten ska kunna ta ut bonusen antingen som en skattefri bonus vid utbildningens slut alternativt som avskrivna studielån. Examen ska avläggas efter 1 januari 2017 och examenspremien ska gälla såväl för nuvarande studenter som för studenter som börjar läsa någon av ovanstående utbildningar under de kommande tre åren.

- Moderaterna satsar 250 miljoner kronor per år på en examensbonus för lärare.

Avlastning för att få mer tid till undervisning och förberedelser

Internationella undersökningar visar att svenska lärare använder mindre andel av sin tid till undervisning jämfört med andra länder. Skolverket pekar på att svenska lärare lägger över två timmar per dag på administration och uppgifter relaterade till ordning och omsorg. Det handlar exempelvis om att iordningställa lokaler, behandla ledighetsansökningar, agera rastvakt och övervaka omklädningsrum. Detta är tid som skulle kunna användas till lärande, förbereda lektioner och till att ge stöd åt dem som behöver det mest.

- För att ge lärare mer tid för att fokusera på undervisningen vill Moderaterna satsa 200 miljoner kronor per år på att utöka antalet lärarassistenter i skolan.

Skärpta befogenheter i klassrummet

Anmälningar om hot och våld mot lärare har ökat under senare tid. I en undersökning från Lärarnas Riksförbund uppger en fjärdedel av lärarna att de utsatts för hot, våld, sexuella trakasserier eller kränkningar inom sin yrkesutövning. Nästan fyra av tio lärare har dessutom blivit hotade med att bli anmälda av elever eller föräldrar. Det resulterar i att lärare drar sig för att tillrättavisa elever eller ingripa vid bråk av rädsla för att bli anmälda. Ett gemensamt vuxenansvar från både skola och föräldrar krävs för att få ordning på stökiga skolor och garantera en trygg arbetsplats för både lärare och elever. Moderaterna vill därför se över de bestämmelser i skollagen som rör trygghet och studiero i syfte att tydliggöra och stärka lärares rätt att ingripa vid en ordningssituation.

Kunskapslyft i fler ämnen

Matematiklyftet, en fortbildning i didaktik för lärare som undervisar i matematik, har utvärderats med goda resultat. Men liknande kunskapslyft behövs också inom andra områden. Moderaterna vill därför ge Skolverket i uppdrag att utforma en plan för hur alla ämnen ska kunna utvecklas liksom Matematiklyftet. Skolverket bör också utreda och tydliggöra ansvarsfördelningen mellan stat och kommun.

Kompetensutveckling för lärare och skolledare

Att vara lärare i dag kräver att man ständigt vidareutvecklar sin kompetens och fyller sin kunskapsbank. Kunskap är i många avseenden en färskvara och det gäller inte minst kunskapen om att lära ut. Vi vill därför att Skolverket får ett nytt uppdrag att se över hur alla skolhuvudmän kan åläggas krav på att ge alla lärare en individuell kompetensutvecklingsplan för att garantera regelbunden fortbildning. På sikt är det rimligt med ett krav på regelbunden fortbildning för bibehållen lärarlegitimation.

På sikt vill vi också inrätta ett nationellt centrum för professionsutveckling som samarbetar med landets lärosäten, Skolinspektionen, huvudmännen för skolan och professionen för att garantera alla lärares och skolledares fortbildning.

e. En mer tillgänglig förskola

Förskolan har stor betydelse för barns chanser att lyckas senare i livet och en viktig utgångspunkt är därför att förskolan ska vara mer än bara barnomsorg. Dagens förskola bör ha höga ambitioner för att ge barnen pedagogisk utveckling och en bra kunskapsmässig grund att stå på inför skolstarten.

Forskningsresultat visar exempelvis att barn som vistats på förskola får ett försprång jämfört med barn som enbart får omsorg i hemmet. Det har även visats att tidig språk- och matematikinläring är viktig för barnens senare skolgång. Förskolans uppgift att lägga grunden inför skolstarten spelar särskilt stor roll för barn som kommer från studieovana hem.

Kvaliteten i den svenska förskolan är överlag god men de skillnader i likvärdighet som syns i grundskolan finns också i förskolan. Skillnaderna märks i antalet behöriga förskollärare men också i hur huvudmännen väljer att fortbilda förskollärarna och vilka karriärmöjligheter som finns.

Allmän förskola från två års ålder

En samstämmig internationell forskning talar för att en brett tillgänglig förskola med god kvalitet och höga pedagogiska ambitioner är en mycket bra grund för fortsatt lärande. Alla barn i Sverige ska ha tillgång till en bra förskola oavsett var i landet man bor. Förskolan är också betydelsefull för att motverka det nya utanförskapet som växer fram, som ofta börjar med att unga tidigt halkat efter i skolan.

Moderaterna vill därför skapa ökade förutsättningar för en bättre och mer tillgänglig förskola. Vi vill att den allmänna förskolan ska utökas till att gälla från två års ålder i stället för dagens tre år. Det skulle innebära att Sveriges familjer får möjlighet till avgiftsfri förskola för sina barn 15 timmar i veckan redan från det att barnet är två år gammalt. Det ger också fler familjer, särskilt de som har små inkomster, ännu bättre möjligheter att kombinera familjeliv med arbete.

- Moderaterna satsar 500 miljoner kronor 2019 och 1 miljard kronor per år från 2020 på allmän förskola från två års ålder.

Förskola för barn i familjer med försörjningsstöd

Förskolan har stor betydelse för barns chanser att lyckas senare i livet och en viktig utgångspunkt är att förskolan ska vara mer än bara barnomsorg. Forskningen visar exempelvis att barn som vistats på förskola har en bättre utveckling än barn som enbart

får omsorg i hemmet. Förskolans uppgift att lägga grunden inför skolstarten spelar särskilt stor roll för barn som kommer från studieovana hem. Därför bör barn till föräldrar som står utanför arbetsmarknaden få mer tid i förskolan. Medel avsätts för att ge alla barn vars föräldrar har fått försörjningsstöd mer än sex månader året innan 30 timmar per vecka på förskolan.

- Moderaterna satsar 1 miljard kronor per år på avgiftsfri förskola för barn i familjer med försörjningsstöd.

Fler karriärvägar för förskollärare och bättre skolledare

Skolverket bör se över möjligheterna att inrätta förstelärare i förskolan. Vi vill även att Skolverket ges i uppdrag att titta på hur befattningsutbildningen ska kunna bli obligatorisk för skolledare i förskolan, precis som för skolledare i grund- och gymnasieskolan.

Bättre utbildning och kunskapslyft för förskollärare

Under de senaste åren har söktrycket till förskollärarytbildningen ökat. Alliansregeringen byggde ut utbildningsplatserna till förskollärarytbildningen. Samtidigt som vi fortsätter bygga ut förskollärarytbildningen bör vi säkerställa att utbyggnaden inte sker på bekostnad av utbildningens kvalitet. Även fortbildningen av befintliga förskollärare bör ses över. Vi vill också utreda hur vi kan förbättra implementeringen av förskolans läroplan för att stärka likvärdigheten i förskolan.

Bättre övergång från förskola till förskoleklass

Att utbildningssystemet hänger ihop måste genomsyra utbildningspolitiken. En del i att förstärka den sammanhållna skolan är en mer likvärdig överlämning från förskola till förskoleklass. Det behöver ses över hur vi kan säkerställa att alla förskolor lämnar över kunskaper om barnens utveckling genom en kvalificerad överlämning mellan förskolan och förskoleklassen.

f. En gymnasieskola för jobben och den högre utbildningen

En ny gymnasieskola med högre och mer ändamålsenliga kunskapskrav är på plats. Yrkesprogrammen förbereder ungdomarna bättre för arbetsmarknaden genom mer tid för yrkesämnen. Lärlingsutbildning, som stärker kopplingen mellan utbildning och arbetsmarknad, har införts som ett permanent alternativ och flera olika insatser genomförs för att öka omfattningen och kvaliteten i det arbetsplatsförlagda lärandet. Entreprenörskap i utbildningen och satsningar på yrkeshögskolan är andra viktiga insatser som gjorts.

Tydligare yrkesutgångar i högskolan

Gymnasieskolan står för en viktig del av den nationella kompetensförsörjningen. Därför vill vi fortsätta underlätta ungdomars övergång till arbetsmarknaden och stärka gymnasieskolans bidrag till kompetensförsörjningen, främst inom områden där det råder brist på utbildad arbetskraft. Det är viktigt att yrkesprogrammen blir mer attraktiva för eleverna. Matchningen mellan arbetsmarknadens behov, utbildningsutbudet och

elevernas intresse måste bli bättre. Vi vill öka attraktiviteten i teknik- och vårdprogrammen genom tydligare yrkesutgångar, till exempel gymnasieingenjör respektive undersköterska.

Ny yrkesväg för elever utan gymnasiebehörighet

Gymnasiets introduktionsprogram samlar elever som inte nått gymnasiebehörighet och behöver komplettera ämnen från grundskolan. Många nyanlända elever vill börja på gymnasieprogrammet Yrkesintroduktion där de kan träna sina yrkesfärdigheter under tiden som de kompletterar sin behörighet på gymnasiets program Språkintroduktion. Dagens regler innebär dock att eleverna kan få svårt att kombinera utbildningarna. Det behöver bli möjligt att lära sig svenska, läsa in gymnasiebehörighet och samtidigt lära sig ett yrke. Moderaterna vill därför ändra skollagen och möjliggöra för ett nytt gymnasieprogram, som kombinerar innehållet i programmen Språkintroduktion och Yrkesintroduktion för att nyanlända elever snabbare ska få en utbildning som leder till jobb.

e. Högre utbildning för bildning och konkurrenskraft

Högre utbildning har en central roll i det kunskapssamhälle som vi vill förvalta och utveckla i Sverige. Den är viktig för människors tillgång till bildning och möjligheten att ta del av kunskap och fritt söka ny. Den är viktig för företagets kompetensförsörjning och matchningen på arbetsmarknaden. Och den är viktig för att öka innovation och entreprenörskap.

Antalet platser på högskoleutbildningar vars efterfrågan på arbetsmarknaden är stor, till exempel läkarutbildningen, sjuksköterskeutbildningen och ingenjörutbildningarna, har ökat under de senaste åren. Den eftergymnasiala vuxenutbildningen har också byggts ut och yrkeshögskolan inrättats. Men fortfarande finns brist på utbildad arbetskraft, och matchningen på svensk arbetsmarknad fungerar dåligt. Att företag kan rekrytera kvalificerad specialist- och yrkeskompetens är centralt för konkurrenskraft och tillväxt.

Reformera högskolans resurstilldelningssystem och stärk Universitetskanslersämbetets kvalitetsutvärdering

För den kunskapsintensiva industrin är högskolan särskilt viktig. Trots en omfattande satsning på antalet platser i högre utbildning sedan 1990-talet ser vi fortsatta utmaningar för företagen att få tillgång till specialistkompetens. Detta beror till stor del på att utbildningskvaliteten samtidigt har fallit över tid och att resurserna per student fördelas på ett sätt som premierar kvantitet framför kvalitet. Moderaterna vill därför låta utreda hur ett reformerat resurstilldelningssystem som premierar kvalitet i högre utsträckning ska utformas. Moderaterna vill också förstärka kvalitetsutvärderingen hos Universitetskanslersämbetet, och att myndigheten ska behålla sitt mandat att stänga ned undermåliga program.

Förbättra möjligheten för utländska universitet att etablera sig i Sverige

Den svenska högskolan är internationaliserad, men mer kan göras för att ytterligare öppna högskolesektorn både för framstående internationella studenter och för lärare. Ett

sätt är att locka utländska universitet till att etablera sig i Sverige. Moderaterna vill därför se över hur tillståndsgivning för utländska lärosäten som vill upprätta filialer i Sverige kan förenklas.

7. Arbete och ansträngning ska alltid löna sig

Trots högkonjunkturen växer utanförskapet. Närmare motsvarande en miljon människor lever i utanförskap och arbetslösheten förväntas vända upp om ett par år. Kvinnor drabbas allra hårdast när utanförskapet växer i utsatta grupper. En viktig förklaring till det växande utanförskapet är den bristande integrationen.

Att pressa tillbaka utanförskapet är en central del i Moderaternas plan för ett starkare Sverige. Det handlar framför allt om att minska bidragsberoendet och att alltid se till att arbete lönar sig mer än att leva på bidrag.

För att åstadkomma detta krävs en politik som sätter jobben främst. Vår politik syftar till att ta tillvara varje människas förmåga att växa av egen kraft. Vi vill att människor ska få ett arbete, en lön, arbetskamrater och en chans att forma sina egna liv. Eget arbete ger gemenskap och skapar en känsla av att vara behövd, samtidigt som det ger självständighet genom egen inkomst. Att människor arbetar lägger också grunden för hela samhällsekonomin. Fler i arbete innebär en ökad efterfrågan i ekonomin och därmed fler arbetsuppgifter att utföra, men också ökade resurser till vår gemensamt finansierade välfärd genom att skattebasen växer.

a. Utmaningar på svensk arbetsmarknad

I takt med att bidragsberoendet minskat i de grupper som står relativt nära arbetsmarknaden ser vi hur utanförskapet förändras. Det blir smalare och djupare. Risken att grupper som står nära arbetsmarknaden återigen pressas ut i utanförskap kvarstår visserligen, och förstärks av att regeringen nu gör det mindre lönsamt att arbeta. Men den största utmaningen på svensk arbetsmarknad idag är att bryta det nya och växande utanförskap som drabbar dem som står längre ifrån arbetsmarknaden.

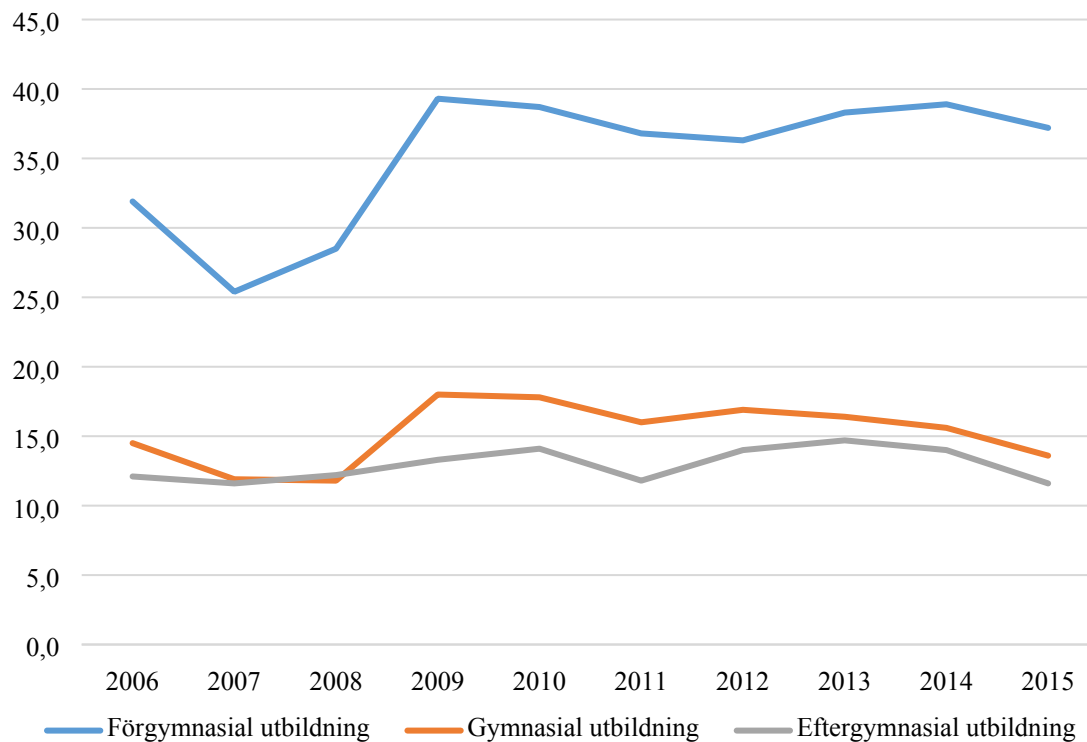
Det nya utanförskap vi ser i Sverige kan beskrivas med att många människor aldrig får sitt första jobb och överhuvudtaget inte kommer in på arbetsmarknaden. Delvis på grund av de trösklar som finns i form av höga skatter på arbete, men också för att många saknar de kunskaper och erfarenheter som krävs på den svenska arbetsmarknaden. Det är unga och utrikes födda som drabbas allra hårdast.

Den svenska arbetsmarknaden har under lång tid präglats av trösklar i form av hög skatt på arbete som gjort det mindre lönsamt och attraktivt att arbeta. Idag växer ytterligare trösklar fram, i form av att kunskapskraven på arbetskraften ökar. Antalet jobb som kan utföras med endast grundskoleutbildning minskar samtidigt som kraven på att förvärvsarbetande ska kunna byta arbetsplats, yrke eller bransch ökar. Nya jobb i främst tjänstesektorn som kräver mer begränsad utbildning växer visserligen till, men inte i lika stor utsträckning som andra arbeten med liknande kompetenskrav försvinner. SCB:s prognos visar att efterfrågan på arbetskraft med förgymnasial utbildning sjunker med nästan 40 procent fram till 2035.

Unga som inte får med sig tillräckliga kunskaper från gymnasiet har därför svårigheter att ta sig in på arbetsmarknaden, och riskerar att få det än svårare i

framtiden. Bland de unga som varken arbetar eller studerar har minst en tredjedel inte gått klart gymnasiet. Arbetslösheten för unga utan gymnasieutbildning är mer än dubbelt så hög som för ungdomar som har klarat gymnasiet. Gruppen drabbades hårdare under finanskrisen och har inte återhämtat sig sedan dess.

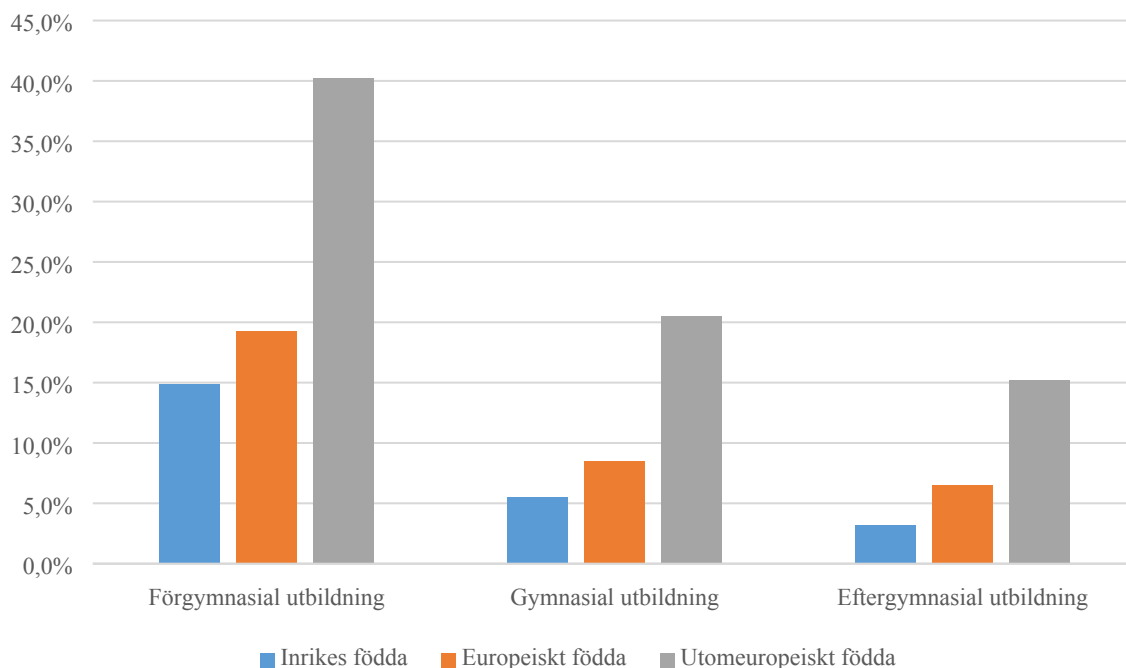
Figur 21 Arbetslöshet utifrån utbildningsnivå (20–24 år). Procent av arbetskraften

Källa: Eurostat

När kunskapskraven på arbetsmarknaden ökar, och jobb med lägre utbildningskrav blir färre, drabbas också utrikes födda som har liten erfarenhet av den svenska arbetsmarknaden och ofta har begränsad utbildning. Inom gruppen nyanlända som befann sig i etableringsuppdraget i mars 2016 hade hälften högst förgymnasial utbildning. Sysselsättningsgapet mellan utrikes och inrikes födda i Sverige är bland de högsta i Europa. Visserligen kan variationen delvis förklaras av sammansättningen i gruppen utrikes födda, men det ändrar inte slutsatsen att kvaliteten och effektiviteten i integrationsarbetet måste förbättras.

Figur 22 Arbetslöshet efter utbildningsnivå och födelseregion 2015 (15–74 år). Procent av arbetskraften.

Källa: SCB (AKU)

När vi tittar på arbetslöshetens sammansättning och dess förändring över tid är utvecklingen tydlig. Arbetslösheten hos personer med förgymnasial utbildning ökar medan den minskar i andra grupper, och gruppen utrikes födda ökar som andel av arbetslösheten.

Det nya utanförskapet är i dag den centrala utmaningen på svensk arbetsmarknad. Enligt Arbetsförmedlingen kommer andelen inskrivna arbetslösa med utsatt ställning på arbetsmarknaden passera 75 procent av samtliga inskrivna arbetslösa under 2017. Till denna grupp räknas just utomeuropeiskt födda och arbetslösa med högst förgymnasial utbildning.

Att bekämpa utanförskapet idag måste i mycket hög utsträckning syfta till att ge unga utan utbildning och utrikes födda utan svenska erfarenheter betydligt större möjligheter att ta klivet in på arbetsmarknaden. Flera strukturella problem som finns på arbetsmarknaden är särskilt problematiska för dessa grupper. Höga trösklar in på arbetsmarknaden i form av starka marginaleffekter på arbete, och få jobb som kan utföras för dem med mer begränsad utbildning, påverkar unga utan utbildning och utrikes födda särskilt hårt och stänger många ute.

När unga och utrikes födda inte får sitt första jobb ger det svåra följd effekter för den enskilde. Det riskerar att låsa in människor i utanförskap från mycket ung ålder och därmed skapa ett närmast livslångt utanförskap. Varje människa i utanförskap nekas möjligheten att bygga en framtid utifrån sin egen vilja och förmåga. Det skapar otrygghet och ofrihet. Effekterna är också stora för samhällsekonomin. När en allt större del av den arbetslösa arbetskraften befinner sig långt ifrån arbetsmarknaden och inte är rustad för att ta de jobb som finns ökar matchningsproblemen på svensk arbetsmarknad. Företagen hittar inte den arbetskraft de behöver för att växa och utvecklas.

Att bryta det nya utanförskapet är därför till lika delar en social utmaning som en rent ekonomisk. Det krävs avgörande reformer på många politikområden för att vi ska lyckas.

b. Tydliga krav på att göra sig anställningsbar för det första jobbet

Det finns många orsaker till att människor hamnar i utanförskap, men oavsett anledning får det negativa effekter för individen och för samhället. Varje människa i utanförskap nekas möjligheten att bygga en framtid utifrån sin egen vilja och förmåga. Det skapar otrygghet och ofrihet.

Många delar av de svenska bidragssystemen har reformerats under de senaste åren för att öka drivkrafterna att arbeta och minska risken att människor pressas ut i utanförskap. Men det finns starka indikationer på att mer behöver göras. Försörjningsstödet är en grundläggande del av det svenska trygghetssystemet. Stödet är tänkt att täcka det nödvändigaste, under relativt korta perioder och när ingen annan försörjning är möjlig. Vi ser nu att det långvariga biståndsmottagandet ökar, från 31,7 procent av de vuxna biståndsmottagarna 2010 till 38,1 procent 2015. För att hejda denna utveckling och se till att fler går från försörjningsstöd till egen försörjning, behöver drivkrafterna för att komma tillbaka i arbete förstärkas.

Öka aktivitetskraven i försörjningsstödet

Internationell forskning visar att kombinationen av aktivitetskrav och ekonomiska incitament har störst betydelse för att minska bidragstagandet och öka sysselsättningen. Många kommuner arbetar effektivt med aktivitetskrav inom försörjningsstödet, men det kan förbättras ytterligare på många håll. Inom ramen för migrationsöverenskommelsen som slöts mellan Alliansen och regeringen beslutades att aktivitetskraven för att få försörjningsstöd skulle skärpas inom ramen för socialtjänstlagen.

Socialtjänstlagen bör tydligt slå fast att den som är arbetsför och oförhindrad är skyldig att stå till arbetsmarknadens förfogande i hela landet. Moderaterna anser också att fler som lever på bidrag behöver omfattas av aktivitetskrav. Ett rimligt krav att ställa är till exempel att språkundervisning ska kunna ske under föräldraledigheten för den som också får försörjningsstöd. Det skulle hjälpa utrikes födda kvinnor att ta steget närmare arbetsmarknaden.

Många kommuner arbetar också framgångsrikt med hembesök och uppsökande verksamhet för de som lever på bidrag. Hembesök är ett viktigt verktyg för att kunna ge rätt stöd till dem som är i behov av försörjningsstöd samt även för att identifiera fusk och felaktiga utbetalningar. Det ger också möjlighet att nå den som inte har kontakt med arbetsmarknaden alls. Socialtjänstlagen bör därför ses över med syfte att alla kommuner ska göra regelbundna, och vid behov oanmälda, hembesök.

- Moderaterna satsar 20 miljoner kronor per år på att ge Socialstyrelsen i uppdrag att stödja kommunerna i att införa och utveckla aktivitetskrav i försörjningsstödet. Ytterligare 30 miljoner kronor satsas på att ge IVO i uppdrag att stärka tillsynen över att socialtjänstlagen följs vad gäller aktivitetskrav.

Öka aktivitetskraven under nyanländas etableringsfas

Moderaterna anser att aktivitetskraven under etableringstiden bör skärpas. Deltagande i insatser ska följas upp under etableringstiden. Etableringsersättningen då man utan giltigt skäl inte deltar i etableringsinsatser ska sänkas i större omfattning än vad som är fallet idag. Aktivt deltagande i insatser som till exempel språkundervisning ska krävas för att erhålla permanent uppehållstillstånd om man saknar jobb eller egen försörjning.

c. Sänk trösklarna för att få det första jobbet

En stor och ökande andel av de som är arbetslösa i dag har svag förankring på arbetsmarknaden och svårigheter att etablera sig. Det kräver nya vägar in på arbetsmarknaden och ökade drivkrafter för företag att anställa.

Kostnaderna för att anställa en person med bristande erfarenhet eller kort utbildning i kombination med ett starkt anställningsskydd leder till att inträdande grupper har en svagare ställning än den etablerade arbetskraften. Att sänka kostnaderna för och osäkerheten med att anställa minskar arbetsgivarens risktagande och gör att fler vågar öppna dörren. Bättre möjligheter behövs också för att pröva om en arbetssökande fungerar på arbetsplatsen och för de specifika uppgifter som ska utföras.

Inom ramen för den migrationspolitiska överenskommelse som slöts mellan allianspartierna och regeringen återfinns en lång rad moderata förslag för att bredda vägarna in till arbetsmarknaden. Bland annat kommer nu yrkesintroduktionsanställningarna breddas till att omfatta nyanlända och långtidsarbetslösa och ett breddat RUT-avdrag för flytt-tjänster införs.

Lättare att lära sig jobbet på jobbet med förstajobbet-anställningen

Moderaterna vill införa en ny anställningsform i lagen om anställningsskydd: en förstajobbet-anställning. Anställningen ska vara tidsbegränsad till 18 månader och innehålla vissa utbildningsinslag där arbetsgivaren och arbetstagaren kommer överens om vad utbildningsinnehållet ska bestå av. Arbetsförmedlingen och komvux får i uppdrag att ansvara för stödstrukturer av utbildningsinnehållet. Krav på kollektivavtal ställs inte för de arbetsgivare som väljer att anställa medarbetare genom förstajobbetanställning. Denna nya anställningsform kommer att komplettera YA-jobben genom att utbildningsinnehållet kan anpassas till arbetsplatsens och den arbetssökandes individuella behov. Samtidigt ges arbetsgivaren en förlängd period för att pröva om den arbetssökande klarar de uppgifter som han eller hon utbildas för. På så sätt kan fler unga och nyanlända få in en fot samtidigt som arbetsgivarnas kompetensförsörjning underlättas.

Sänkta anställningskostnader för dem som behöver det mest

Subventionerade anställningar är en viktig väg in för nyanlända och personer med låg utbildningsbakgrund eftersom de sänker arbetsgivarnas kostnader för att anställa. Dagens subventioner fungerar för dåligt och är för krångliga och administrativt tungrodda. För att fler ska kunna få ett första jobb vill vi ersätta befintliga stöd med ett nytt som är betydligt enklare. Förslaget innebär att åtta stöd – nystartsjobb, särskilt nystartsjobb, särskilt anställningsstöd, förstärkt särskilt anställningsstöd, instegsjobb,

extratjänster, traineetjänst i välfärden och traineetjänst för bristyrken – ersätts med en samlad väg in.

Vårt förslag är betydligt enklare och bygger på nystartsjobben som Alliansen införde och som är det stöd som fungerar bäst i dag. Den nya vägen in kräver ingen arbetsmarknadspolitisk bedömning utan endast att personen har varit arbetslös i ett år eller är nyanländ. Stödet ska uppgå till en dubbel arbetsgivaravgift och utgår under lika lång tid som den anställde varit arbetslös. För nyanlända kan stödet beviljas upp till fyra år. Möjlighet till handledarstöd på upp till 6 000 kronor i månaden finns. Handledarstödet storlek bestäms av Arbetsförmedlingen och beror på hur långt ifrån arbetsmarknaden individen står. Nyanlända kvalificerar direkt till fullt handledarstöd under de första två åren, därefter baserat på bedömning från Arbetsförmedlingen.

- Moderaterna satsar 626 miljoner kronor 2017, 1 107 miljoner kronor 2018, 2 056 miljoner kronor 2019 och 2 415 miljoner kronor 2020 på att sänka anställningskostnaderna för dem som behöver det mest.

Tredubblat tak i RUT-avdraget och fler tjänster

Tjänstenäringen är särskilt viktig för utrikes föddas sysselsättning och företagande. I enlighet med allianspartiernas förslag inom ramen för migrationsöverenskommelsen som slöts hösten 2015 med regeringen har RUT-avdraget breddats till flytt-tjänster, trädgårdstjänster och it-tjänster. Sedan regeringen sänkt taket i RUT-avdraget har dock möjligheterna till att skapa nya jobb försämrats. Det finns också tecken på att det sänkta taket i RUT-avdraget har påverkat aktiviteten i branschen negativt. Enligt Skatteverket minskade antalet unika utförare inom RUT-avdraget till 13 300 under perioden januari till juli 2016 jämfört med 15 300 under samma period 2014. För att ta tillvara sysselsättningspotentialen i RUT-sektorn bör det nuvarande taket tredubblas till 75 000 kronor per år och person.

- Moderaterna satsar 140 miljoner kronor 2017 och därefter 130 miljoner kronor per år på tredubblat tak i RUT-avdraget.

Bygg ut och anpassa yrkesvux och komvux

Moderaterna vill göra det möjligt för alla människor att skaffa sig en utbildning som motsvarar arbetsmarknadens efterfrågan för att skapa fler chanser till jobb. Både för dem som saknar en fullständig utbildning och för dem som vill byta yrke eller inriktning spelar den kommunala vuxenutbildningen en viktig roll. Därför föreslog Moderaterna i budgeten för 2016 stora förstärkningar av yrkesvux och en utökad rätt till komvux, och föreslår nu ytterligare satsningar på yrkesvux och lärlingsvux i budgetmotionen för 2017. Det är nu av största vikt att satsningarna byggs ut i planerad takt och att det säkerställs att utbildningarnas innehåll anpassas till de behov som finns. Särskilt kan utbildningsinnehållet behöva anpassas med anledning av det stora antalet nyanlända som behöver komplettera sin yrkesutbildning för att etablera sig på den svenska arbetsmarknaden.

- Moderaterna satsar 1 089 miljoner kronor under 2017 för att bygga ut yrkesvux och lärlingsvux. Satsningen innefattar ökade kostnader för studiemedel och byggs successivt ut till att omfatta 1 700 miljoner kronor år 2020 och framåt.

Yrkesutbildning istället för ineffektiva arbetsmarknadsutbildningar

En ny yrkesutbildning med starkare koppling till arbetsmarknaden bör införas inom ramen för Arbetsförmedlingens verksamhet. Dagens ineffektiva arbetsmarknadsutbildningar är dyra och leder inte till jobb. Moderaterna vill därför fasa ut arbetsmarknadsutbildningen och istället införa en ny yrkesutbildning som möter delar av den arbetskraftsbrist som råder på arbetsmarknaden. Arbetsgivarna ska ges möjlighet att påverka utformning och genomförande av utbildningen och dessutom finnas med i rekryteringsurvalet. Yrkesutbildningen ska alltså, som huvudregel, vara kopplad till en anställning hos en arbetsgivare så att den som går utbildningen med stor sannolikhet har ett jobb som väntar efter utbildningens genomförande. På så sätt ökar chansen att deltagarna kan tillgodogöra sig utbildningen och vara motiverade. Utbildningen kan bestå av både teori och arbetsplatsförlagd utbildning.

- Moderaterna satsar 400 miljoner kronor 2017 och 500 miljoner kronor per år från 2018 och framåt på yrkesutbildning kopplad till en anställning hos en arbetsgivare.

Studiestartsstöd för arbetslösa med kort utbildning

Alliansregeringen införde förhöjt studiestöd för ungdomar för att minska trösklarna att börja studera. För att också minska trösklarna för långtidsarbetslösa över 25 år utan fullständig grundskole- eller gymnasieutbildning att börja studera vill Moderaterna införa ett studiestartsstöd också för denna grupp. Det innebär ett studiebidrag på 9 100 kronor i månaden under maximalt ett år. Genom studier med studiestartsstöd öppnas vägar in på arbetsmarknaden och till fortsatta studier med studiemedel. Fullt utbyggd beräknas reformen omfatta cirka 15 000 personer. Studiestartsstödet ska samordnas med andra förmåner och inte kunna betalas ut samtidigt som exempelvis aktivitetsstöd eller sjukersättning.

- Moderaterna satsar 448 miljoner kronor under 2017 för att införa ett studiestartsstöd. Satsningen byggs successivt ut till att år 2020 omfatta 960 miljoner kronor.

Stärkt handledarstöd för yrkesintroduktionsanställningar

Tyvärr har inte yrkesintroduktionsanställningarna ökat i tillräckligt snabb takt. Sverige har inte råd att göra vägen till det första jobbet lång och svår. En nyckel till en lyckad yrkesintroduktion är en kvalificerad handledning som ges av erfarna medarbetare. För att skapa utrymme för arbetsgivaren att avsätta tid för handledning och att handledaren har tillräcklig kompetens för uppgiften finns ett handledarstöd. För att stärka möjligheterna till god handledning vill Moderaterna utöka handledarstödet i yrkesintroduktionsanställningen från dagens 2 500 kronor per månad till 3 500 kronor per månad.

- Moderaterna satsar 75 miljoner kronor 2018 på stärkt handledarstöd för yrkesintroduktionsanställningar. Satsningen trappas successivt upp och uppgår till 175 miljoner kronor 2020.

Matchningsanställningar för långtidsarbetslösa

För den som varit arbetslös en längre tid är de stöd som finns idag inte alltid tillräckliga. Osäkerheten för arbetsgivaren gällande hur den som varit utan jobb långvarigt ska fungera på arbetsplatsen är stor. Här behöver nya vägar prövas. Moderaterna vill därför

införa så kallade matchningsanställningar. Den arbetssökande får en anställning hos en matchningsaktör, till exempel ett bemannings- eller rekryteringsföretag, och får stöd genom en kombination av handledning och kompetensutveckling. Den arbetssökande har en trygg anställning hos matchningsaktören och arbetsgivaren får pröva personen i fråga utan att bära arbetsgivaransvaret, samtidigt som matchningsaktören aktivt verkar för att den arbetssökande får anställning hos en annan arbetsgivare.

- Moderaterna satsar 81 miljoner kronor 2018 på matchningsanställningar för långtidsarbetslösa. Satsningen trappas successivt upp och uppgår till 194 miljoner kronor 2020.

Förläng tiden i provanställning från sex till tolv månader

Den svenska arbetsmarknadsmodellen har tjänat Sverige väl. Ansvarstagande parter på arbetsmarknaden leder till stabilitet, vilket skapar långsiktigt trygga villkor för investeringar i Sverige. En viktig del i den svenska modellen är att arbetsrätten ger ett starkt skydd mot godtyckliga uppsägningar, vilket bidrar till att skapa trygghet för arbetstagaren.

Flexibiliteten på arbetsmarknaden är dock den svenska modellens akilleshäla. Alltför strikta regleringar kan minska rörligheten och ge vissa negativa effekter på arbetsmarknaden. Effekterna på den totala sysselsättningen är små men en högre del av arbetslösheten riskerar att bäras av inträdande grupper såsom unga och utrikes födda. För att underlätta för dessa grupper att komma in på arbetsmarknaden och få sitt första jobb bör tiden för provanställning förlängas från sex till tolv månader.

d. Det ska löna sig att ta det första jobbet

Sverige har, trots de skattereformer som Alliansen gjort, fortfarande en av västvärldens högsta marginalsatser. Fortfarande upptäcker alltför många att det lönar sig alltför dåligt att arbeta. Det bidrar till att arbetskraftsdeltagandet blir lägre och arbetslösheten högre. Skattesystemet skapar tillsammans med bidragssystemen fortsatt höga trösklar för dem som har låga inkomster. Det medför att många får svårt att komma in på arbetsmarknaden och att antalet arbetade timmar i ekonomin riskerar att bli färre.

Utformningen på skatte- och bidragssystemen påverkar drivkrafterna för att arbeta och är avgörande för att pressa tillbaka utanförskapet och få fler i arbete. Den främsta ekonomiska reformen för fler jobb som alliansregeringen genomförde var jobbskatteavdragen. De steg som tagits i jobbskatteavdraget beräknas ge 120 000 fler jobb och jobbskatteavdraget fortsätter att stötta jobbtillväxten inte bara här och nu utan också under kommande år.

Sverige står nu inför nya utmaningar. De grupper som drabbas av det nya utanförskapet möts av höga tröskeleffekter för att ta sitt första jobb. För dessa grupper behöver trösklarna in på arbetsmarknaden sänkas ytterligare, genom att det blir mer lönsamt att arbeta.

Bidragstak för stärkt arbetslinje

De svenska bidragssystemen är komplexa och kan tillsammans skapa betydande tröskeleffekter. Behovsprövade bidrag som bostadsbidrag och försörjningsstöd ger stora margineffekter. När bidrag staplas på varandra kan den samlade bidragsinkomsten bli

så hög att steget in på arbetsmarknaden försenas eller helt uteblir då det inte lönar sig att arbeta. Idag kan till exempel de samlade bidragen för en familj med tre barn uppgå till nästan 28 000 kronor efter skatt. För att öka drivkrafterna att gå från bidrag till arbete vill Moderaterna införa ett bidragstak i försörjningsstödet och etableringsersättningen. Den exakta utformningen av bidragstaket måste utredas men utgångspunkten ska vara att ett hushåll utan skattepliktig inkomst maximalt ska kunna erhålla 75 procent av lägstalön och bostadsbidrag i samlade bidrag, exklusive barnbidrag och underhållsstöd. Det måste också löna sig att gå från bidrag till både heltidsarbete och deltidarbete. Bidragstaket ska omfatta personer som har etableringsersättning eller försörjningsstöd av arbetsmarknadsskäl. Inom försörjningsstödet ska det alltså inte omfatta den som är sjuk eller av andra sociala skäl inte kan arbeta.

Förstajobbet-avdraget

Trösklarna in till arbetsmarknaden är fortsatt höga för personer med låga inkomster. Exempelvis har en ensamstående kvinna med två barn tre gånger så höga skattelikilar i Sverige som om hon bott i Danmark. Detta skattetryck måste sänkas. Det räcker inte att vårda redan genomförda reformer utan vi bör nu ta nya steg för att fler jobb skapas även med de nya utmaningar vi står inför. När allt fler unga och utrikes födda står utanför arbetsmarknaden och behöver få det första jobbet krävs starkare drivkrafter för att ta sig in på arbetsmarknaden för dem som har låga inkomster. Moderaterna vill därför införa förstajobbet-avdraget, som ger en tydlig skattelättnad riktad till dem som har låga arbetsinkomster. Satsningen uppgår till cirka 12 miljarder kronor.

Förstajobbet-avdraget säkerställer att de som vill – och bör – ta klivet in på arbetsmarknaden och få sitt allra första jobb har tydliga ekonomiska drivkrafter att också göra det.

Förstajobbet-avdraget ger en barnfamilj där föräldrarna är bussförare, undersköterska eller butiksbiträde cirka 500 kronor extra i månaden att röra sig med. Skattelättnader för dem som arbetar, särskilt riktat mot dem som har låga inkomster, är en internationellt sett vanlig och väl utvärderad reform för att bidra till ökad sysselsättning. Liknande skattelättnader finns exempelvis i Danmark, Finland, Frankrike, Storbritannien, Kanada, Nederländerna och USA enligt OECD.

Förstajobbet-avdraget leder både till att människor kan lämna utanförskap och komma i arbete och till att det blir mer lönsamt att arbeta mer. Sammantaget beräknas förstajobbet-avdraget leda till motsvarande 15 000 ytterligare heltidstjänster. Sex av tio av dessa beräknas komma från utanförskap, då sysselsättningen väntas öka med drygt 9 000 personer.

- Moderaterna satsar 9 miljarder kronor 2017 och 12 miljarder kronor per år från 2018 och framåt för att sänka skatten för dem med låga inkomster.

Den som lär sig jobbet på jobbet ska kunna tjäna 12 000 kronor skattefritt

Moderaterna vill införa en ny anställningsform, förstajobbet-anställningen. Anställningen ska vara tidsbegränsad och innehålla vissa utbildningsinslag där arbetsgivaren och arbetstagaren kommer överens om vad utbildningsinnehållet ska bestå av. För att öka attraktiviteten i att lära sig jobbet på jobbet inför Moderaterna ett förstärkt förstajobbet-avdrag som innebär att den som har en förstajobbet-anställning endast bör skatta för den del av inkomsten som överstiger 12 000 kronor per månad.

- Moderaterna satsar 100 miljoner kronor 2017, 200 miljoner kronor 2018 och 300 miljoner kronor per år från 2019 för att den som lär sig jobbet på jobbet endast ska skatta på den del av inkomsten som överstiger 12 000 kronor per månad.

Jobbstimulans i försörjningsstödet

Länge var försörjningsstödet sådant att för varje krona man fick genom egen ansträngning trappades stödet av med en krona. Detta skapade hinder och belönade inte egna ansträngningar. Under 2013 införde alliansregeringen en jobbstimulans för att göra det mer lönsamt att gå från bidrag till arbete. Stimulansen innebär att för den som har fått försörjningsstöd under sex månader i följd kan 25 procent av en sökandes nettoinkomst från arbete undantas från att räknas med vid beräkningen av rätten till ekonomiskt bistånd. Men fortfarande är trösklarna höga. Att gå från försörjningsstöd till ett deltidsjobb lönar sig till exempel ofta dåligt.

Därför föreslår Moderaterna att jobbstimulansen som i dag finns i försörjningsstödet förstärks från 25 procent till 40 procent. Samtidigt bör aktivitetskraven i socialtjänstlagen skärpas.

Den ökade jobbstimulansen kan ha betydande effekter på hushållsekonomin för dem med de allra lägsta inkomsterna. För en ensamstående tvåbarnsförälder som får ett halvtidsjobb som vårdbiträde skulle jobbstimulansen kunna innebära ytterligare en tusenlapp i ökad inkomst varje månad.

- Moderaterna vill skärpa aktivitetskraven för att erhålla försörjningsstöd och satsar samtidigt 200 miljoner kronor per år på ökad jobbstimulans i försörjningsstödet.

Jobbstimulans i nyanländas etableringsersättning

Drivkrafterna för jobb bland nyanlända behöver stärkas under etableringstiden. I likhet med försörjningsstödet skapas betydande marginaeffekter när en person går från etableringsersättning till arbete. När etableringsreformen genomfördes infördes därför också en jobbstimulans som innebär att den som har arbete som en aktivitet i sin etableringsplan får behålla etableringsersättningen utöver sin lön under sex månader. Den jobbstimulansen har regeringen avskaffat. Moderaterna anser att drivkrafterna att arbeta bör förstärkas och vill återinföra jobbstimulansen. Samtidigt bör aktivitetskraven under etableringstiden skärpas.

- Moderaterna vill skärpa aktivitetskraven för att erhålla etableringsersättning och satsar samtidigt 155 miljoner kronor 2017, 143 miljoner kronor 2018 och 109 miljoner kronor 2019 och 2020 på att införa en jobbstimulans i ersättningen.

Jobbstimulans i asylsökandes dagersättning

Drivkrafterna för jobb bland asylsökande är i dag svaga då det finns tydliga marginaeffekter när en person arbetar under asyltiden. Om en asylsökande tar ett arbete avräknas hela dagersättningen för varje intjänad krona. Då dagersättningen är låg är konsekvenserna begränsade vid heltidsjobb, men kan vara betydande om det gäller kortare uppdrag och deltidsjobb som ofta är den första vägen in på arbetsmarknaden under asyltiden. För att det ska löna sig bättre att arbeta bör en jobbstimulans införas för de asylsökande som börjar arbeta där de kan tjäna upp till 60 000 kronor per år innan dagersättningen börjar trappas ner.

- Moderaterna satsar 25 miljoner kronor per år från 2017 för att införa en jobbstimulans för asylsökande som går från bidrag till arbete.

Arbetslöshetsförsäkringen som effektiv omställningsförsäkring

Arbetslöshetsförsäkringen reformerades under alliansregeringen i syfte att uppmuntra till arbete, öka sysselsättningen och stärka dess roll som omställningsförsäkring. Enligt ekonomiska bedömare som Konjunkturinstitutet och Riksbanken leder reformer av detta slag till ett ökat deltagande på arbetsmarknaden och därmed till ökad sysselsättning. Höjningen av arbetslöshetsförsäkringen som regeringen genomförde 2016 har nu en motsatt effekt. En tidig hög ersättning riskerar att förlänga arbetslöshetsperioderna eftersom människor skjuter upp sitt jobbsökande eller ställer för höga krav för att acceptera ett nytt jobb. Finanspolitiska rådet bedömer att regeringens höjning leder till 27 000 färre jobb.

Det är viktigt att värna a-kassans roll som omställningsförsäkring. Nivån på taket i a-kassan, samt ersättningsens avtrappning, bör fortsatt vara sådan att den tydligt uppmuntrar till att söka och skaffa jobb. Moderaterna föreslår därför att taket i arbetslöshetsförsäkringen under de 100 första dagarna av arbetslösheten uppgår till 760 kronor per dag och därefter uppgår till 680 kronor per dag. Förslaget innebär en högre nivå de 100 första dagarna jämfört med den försäkring som gällt fram till regeringens höjning, men ger starkare drivkrafter till arbete än regeringens förslag. Samtidigt säkerställer avtrappningen av ersättningen att den tydligt uppmuntrar till att söka och skaffa jobb. En uppskattning av sysselsättningseffekterna ger vid handen att Moderaternas utformning leder till ytterligare cirka 18 000 jobb jämfört med dagens a-kassa.

- Moderaterna föreslår att taket i arbetslöshetsförsäkringen under de 100 första dagarna av arbetslösheten uppgår till 760 kronor per dag och därefter uppgår till 680 kronor per dag. Förslaget bedöms förstärka de offentliga finanserna med cirka 1,6 miljarder kronor 2017, 1,6 miljarder kronor 2018, 1,9 miljarder kronor 2019 och 2,2 miljarder kronor 2020.

e. Bättre etablering med fokus på jobben

Många utrikes födda arbetar, men andelen är betydligt lägre än bland inrikes födda. Det tar lång tid för de som kommit till Sverige som asylsökande att komma i arbete och egen försörjning. Efter åtta år från det att uppehållstillstånd beviljats har enbart hälften i denna grupp någon form av arbete. Enbart en av fyra har en helårsanställning. Många fastnar i bidragsberoende.

Insatserna för att påskynda vägen in i arbets- och samhällsliv brister betydligt idag. Bristande samverkan mellan de aktörer som har ansvar för nyanländas etablering, däribland Arbetsförmedlingen och kommunerna, försvårar för flexibla lösningar. Ledtiderna för att bedöma och validera utländsk utbildning och arbetslivserfarenhet är för långa. Språkutbildningen är inte tillräckligt tillgänglig och möjligheten att delta i målgruppsanpassad eller yrkesinriktad sfi varierar mellan olika län och kommuner. Trots att hälften av alla nyanlända har en utbildning som motsvarar max grundskola är det en mycket liten andel som studerar i den kommunala vuxenutbildningen under etableringstiden.

Den första tiden i Sverige är mycket viktig för hur framtiden här kommer att se ut. Långa tider av väntan riskerar att försena etableringen och låsa fast människor i passivitet. Svenskundervisning och kompetenskartläggning bör ske från första dagen man kommer hit. Onödiga hinder som försvårar för asylsökande att ta ett jobb ska tas bort. Tidiga insatser är särskilt viktigt i dagens läge givet de långa väntetiderna. Det rör sig idag om många månader och i vissa fall flera år innan ett slutligt beslut.

Svenskundervisning och kompetenskartläggning från dag ett

Bristande språkkunskaper är en viktig orsak till bidragsberoende och utanförskap. Moderaterna har med övriga allianspartier och regeringen kommit överens om att svenskundervisning ska ges redan under asyltiden. Detsamma gäller obligatorisk samhällsorientering. Vi vill även se en digitalisering av sfi. Därmed kan man i ett tidigt skede få del av svenskundervisning anpassad till utbildningsbakgrund och eventuella yrkeskunskaper.

Direkt då man kommer till Sverige ska det ske en kompetenskartläggning. På så sätt kan den asylsökande få en snabb uppfattning om hur de yrkeserfarenheter man har står sig på arbetsmarknaden. De åtgärder som regeringen vidtar på detta område är otillräckliga. Kompetenskartläggning blir idag i regel aktuellt först då den asylsökande beviljats uppehållstillstånd och därmed har varit i Sverige i många månader och i vissa fall år.

- Moderaterna satsar 100 miljoner kronor per år 2017 och 2018 och 55 miljoner kronor 2019 och 2020 på kompetenskartläggning direkt vid ankomst till Sverige.

Förlängd etableringsplan och ökat statligt ansvarstagande

Arbetsförmedlingen har idag huvudansvaret för nyanländas etablering i Sverige. Under de två åren som etableringen pågår ska nyanlända delta i svenskundervisning, samhällsinformation och insatser för att komma i jobb. En särskild ersättning, etableringsersättning, utgår under tiden som den nyanlände deltar i aktiviteter. Idag fungerar Arbetsförmedlingens etableringsuppdrag inte som avsett. Samverkan med framförallt kommunerna är bristfällig och behöver förbättras. De insatser som erbjuds inom ramen för etableringen är av skiftande kvalitet. För nyanlända som har kort utbildning från hemlandet är den tvååriga etableringstiden, det vill säga den tid som etableringen pågår, ofta för kort. Enbart 32 procent är i studier eller har ett jobb idag tre månader efter att etableringen har avslutats och enbart fem procent har ett jobb utan stöd.

Moderaterna vill att etableringstiden förlängs från dagens två år till tre år för nyanlända i åldern 28 till 54 år med kort utbildningsbakgrund (max grundskola i nio eller tio år). En förlängning innebär att staten tar ett större ansvar för individens insatser och försörjning. Detta underlättar för kommunerna. Vi avvisar därmed en mindre del av den förändring av ersättningen till kommuner för nyanlända som infördes den 1 januari 2016.

- Moderaterna satsar 1,2 miljarder kronor 2017, 1,3 miljarder kronor 2018, 1 miljard kronor för 2019 och 0,9 miljarder kronor 2020 på en förlängning av etableringstiden.

Inför en utbildningsplikt

Hälften av nyanlända till Sverige har endast en utbildning som maximalt motsvarar grundskola i nio eller tio år. En tredjedel har inte ens en färdig grundskoleutbildning från hemlandet. Alla som kommer till Sverige ska göra vad de kan för jobb och egen försörjning. Vi har skolplikt till och med nionde klass. Det är rimligt att detta krav även ställs på människor som kommer till Sverige senare i livet. Möjligheten att införa en utbildningsplikt för nyanlända som inte har färdig grundskola och inte klarar sin egen försörjning bör utredas. Att utbilda sig för att uppnå grundläggande kompetens ska vara en del av att få ersättning från offentliga medel.

Stimulanser till kombinerade utbildningar inom etableringsuppdraget.

Trots att så många nyanlända saknar grundläggande utbildning från hemlandet är det enbart fem procent som under etableringstiden läser grundläggande vuxenutbildning vid sidan av sfi. Vad den typiske deltagaren i etableringsprogrammet gör är att delta i sfi, samhällsorientering och i utbildning i Arbetsförmedlingens regi.

Moderaterna vill se mer av kombinerade utbildningar inom etableringsuppdraget där grundläggande vuxenutbildning varvas med sfi och yrkesutbildning. Vi vill stimulera till sådana utbildningar genom särskilda medel.

- Moderaterna satsar 250 miljoner kronor för 2017 och 150 miljoner kronor för 2018 på stimulanser till kombinationsutbildningar.

Enklare att starta företag för utrikes födda entreprenörer

Om man inte är född i Sverige, har begränsade ekonomiska resurser eller inte fullt ut behärskar svenska språket kan steget för att starta företag vara stort. Det gäller även om man har erfarenhet av företagande från hemlandet. Inte minst kan det bli särskilt svårt att navigera i den svenska byråkratin. För att fler utrikes födda och nyanlända ska våga och kunna ta steget att starta och driva företag vill vi förstärka Almis rådgivning till företagare med utländsk bakgrund, den så kallade IFS-rådgivningen, med 30 miljoner kronor. Bolagsverket och andra berörda myndigheter bör få i uppdrag att se till att verksamt.se finns tillgänglig på fler språk än svenska och engelska samtidigt som det ska kunna gå att registrera sitt bolag på fler språk än svenska. Kravet på aktiekapital bör även sänkas från 50 000 kronor till 25 000 kronor.

- Moderaterna satsar 30 miljoner kronor per år på IFS företagsrådgivning för utrikes födda företagare.

f. Bättre förutsättningar för omställning och ett längre arbetsliv

Med en allt tuffare internationell konkurrens och strukturomvandlingar i form av ökad automatisering och digitalisering, ökar kraven på omställning på den svenska arbetsmarknaden. Att skapa möjligheter för människor att jobba, lära nytt och vidareutbilda sig blir allt viktigare, oavsett var i livet man befinner sig och även om man har barn, lån eller familj.

Samtidigt lever vi allt längre och är allt friskare som äldre. Det gör det naturligt att jobba högre upp i åldrarna, såväl för lönen det ger som för att man trivs på en arbetsplats och för att man känner att man fortsatt kan göra en värdefull insats. Vi behöver också jobba längre för att kunna finansiera vår gemensamma välfärd med en

åldrande befolkning. Arbetsmarknaden behöver då anpassas för att ge fler möjlighet att stanna kvar på arbetsplatsen längre.

Att människor lever allt längre och friskare liv skapar behov av karriärbyten mitt i livet men innebär också nya möjligheter. Att fler och fler äldre fortsätter att arbeta är resultat av en aktiv politik som nu behövs förstärkas. Att erfarna medarbetare vill jobba längre ska inte straffa sig – det ska löna sig. Detta är en central del av Moderaternas plan för ett starkare Sverige. Möjligheten att jobba längre bör omfatta så många som möjligt. Stärkta drivkrafter för arbete högre upp i åldrarna, en anpassad arbetsmiljö och en väl fungerande arbetsmarknadspolitik stärker förutsättningarna för ett längre arbetsliv.

Nuvarande regering går åt andra hållet och har infört en särskild löneskatt för personer som fyllt 65 år. Detta minskar incitamenten till ett längre arbetsliv och riskerar att motverka den goda utveckling vi sett på senare år. Under de två senaste åren har också sysselsättningsgraden minskat något bland äldre trots de goda tiderna.

Lägre skatt på att jobba mer redan från 64 år

Att erfarna medarbetare vill jobba längre ska inte straffa sig – det ska löna sig. Möjligheten att jobba längre bör omfatta så många som möjligt. Stärkta drivkrafter för arbete högre upp i åldrarna, en anpassad arbetsmiljö och en väl fungerande arbetsmarknadspolitik stärker förutsättningarna för ett längre arbetsliv. Moderaterna föreslår därför att det redan från 64 års ålder ska vara lägre skatt för att jobba mer, i stället för från dagens 65 år. Vårt förslag innebär att 70 000 64-åringar får sänkt skatt och sysselsättningen beräknas öka med mellan 1 000 och 4 000 personer. När regeringen vill göra det dyrare att anställa personer över 65 år vill Moderaterna att arbete för äldre ska löna sig än mer. Att jobbskatteavdraget förstärks redan samma kalenderår som man uppnått pensionsåldern stärker drivkrafterna för att stanna kvar på arbetsmarknaden.

- Moderaterna satsar 300 miljoner kronor 2017 och 200 miljoner kronor från 2018 för att förstärka jobbskatteavdraget för dem som närmar sig pensionsålder.

Sänk anställningskostnaderna för äldre

Regeringen införde i budgetpropositionen för 2016 en särskild löneskatt för personer som vid årets ingång har fyllt 65 år. Flera remissinstanser, däribland Konjunkturinstitutet och Ekonomistyrningsverket, anser att förslaget sannolikt kommer att påverka sysselsättningen bland äldre personer negativt. Detta är fel väg att gå. Moderaterna vill sänka anställningskostnaderna för äldre och göra det lättare att jobba även efter 65. Stärkta drivkrafter för arbete högre upp i åldrarna, en anpassad arbetsmiljö och en väl fungerande arbetsmarknadspolitik stärker förutsättningarna för ett längre arbetsliv.

- Moderaterna satsar 1,5 miljarder kronor per år på sänkt löneskatt för äldre.

Bättre möjligheter att finansiera högre utbildning senare i livet

Moderaterna vill skapa en mer flexibel och modern arbetsmarknad där människor har goda möjligheter att byta inriktning och karriär och människor ges flera chanser i livet. Då behöver det bli enklare att skola om sig eller pröva ett nytt jobb.

Om fler ska kunna känna sig trygga med att byta arbete eller till och med bransch, även längre upp i åldrarna, behöver förutsättningarna för omställning förbättras. Det måste därför vara möjligt och attraktivt för fler att studera också senare i livet. En person som behöver bygga på sina studier för att antingen kunna ta större ansvar, exempelvis en undersköterska som efter ett antal yrkesår vill vidareutbilda sig till sjuksköterska, eller helt byta spår ska ha förutsättningarna att göra det. Alliansregeringen tog flera steg för att öka möjligheterna till omställning och kompetensutveckling under arbetslivet genom bland annat ändringar i studiemedelssystemet. Alliansregeringen ändrade också reglerna så att personer med a-kassa ska kunna delta i kortare utbildning med bibehållen ersättning. Men mer kan göras. Därför vill Moderaterna satsa mer på att förbättra möjligheterna att finansiera högre utbildning senare i livet.

För att öka möjligheterna att kombinera arbete och studier vill vi att fribeloppet, den inkomst man kan tjäna utan att studiemedlet minskar, höjs från dagens dryga 170 000 kronor till över 200 000 kronor per kalenderår. Vi vill också att möjligheterna till extra studieveckor för den som fyllt 40 år ska utökas med 20 veckor från 40 veckor till 60 veckor och att åldersgränsen för studiemedel höjs till 60 år. Slutligen bör möjligheten till tilläggs lån för studerande över 25 år med barn höjas från 3 800 kr till 5 000 kr per månad.

- Moderaterna satsar 159 miljoner kronor per år för att förbättra möjligheterna att finansiera högre utbildning senare i livet.

h. Ett jämställt arbetsliv

Sverige är ett av världens mest jämställda länder. Vi har föräldraförsäkring och en väl utbyggd barnomsorg som ger förutsättningar för föräldrar att ta ett stort ansvar för barn och samtidigt förvärvsarbeta. Svenska kvinnor arbetar i hög grad under småbarnsåren och även männen är föräldralediga.

Trots det återstår mycket att göra innan samhället och arbetslivet är jämställt. Fortfarande tjänar kvinnor mindre än män och arbetar deltid i större utsträckning. Kvinnor tar fortsatt ett större ansvar för det oavlönade hushållsarbetet och är i större utsträckning föräldralediga och sjukfrånvarande. Allt detta bidrar till ojämställdhet – i vardagen och i plånboken.

Arbete är en hörnsten i ett jämställt samhälle. Alliansregeringens reformer för att förbättra drivkrafterna för arbete och minska utanförskapet har bidragit till ökade förutsättningar för ekonomisk jämställdhet. Det har blivit mer lönsamt för alla att gå från utanförskap till arbete tack vare jobbskatteavdraget. Eftersom förbättringen relativt sett varit som störst för låg- och medelinkomsttagare har drivkrafterna till arbete stärkts mer för kvinnor än för män. Moderaterna vill fortsätta sänka skatten med tyngdpunkt mot dem som har låga inkomster, inte minst för att göra det mer lönsamt för kvinnor att arbeta.

Kvinnor och män arbetar i genomsnitt lika många timmar per dygn, men män ägnar mer tid åt förvärvsarbete och kvinnor ägnar mer tid åt hemarbete. Det mönster som leder till att kvinnor tar större ansvar för hem och barn och arbetar deltid i högre grad än män etableras i stor utsträckning under föräldraledigheten. Kvinnor är föräldralediga längre än män och stannar också oftare än män hemma från arbetet för att vårda sjuka barn. Fortfarande tas 74 procent av alla föräldrapenningdagar och 62 procent av all

tillfällig föräldrapenning (vab) ut av kvinnor. Även om utvecklingen går åt rätt håll går det alldeles för långsamt.

Behåll jämställdhetsbonusen för ett jämnare uttag av föräldraförsäkringen

Jämställdhetsbonusen uppmuntrar till en jämnare fördelning av föräldrapenningdagarna mellan föräldrar utan att tvinga fram en fördelning genom kvotering. Regeringen har beslutat avskaffa jämställdhetsbonusen från och med 2017. Vi vill behålla jämställdhetsbonusen.

- Moderaterna satsar 318 miljoner kronor 2017, 363 miljoner kronor 2018 och därefter 380 miljoner kronor per år på jämställdhetsbonusen i föräldraförsäkringen.

Vab-bonus för en mer jämlik ansvarsfördelning vid vård av sjuka barn

Tillfällig föräldrapenning i samband med barns sjukdom, så kallad vab, innebär en extra utmaning för vardagspusslet för många familjer. Uttaget av så kallade vab-dagar är också långt ifrån jämställt. Fördelningen av uttaget av vab förändrades inte alls under 2000–2013. Runt 65–66 procent tas ut av kvinnor medan männens andel är 34–35 procent. Vi vill utreda möjligheten att införa en jämställdhetsbonus för uttaget av vab-dagar för att uppnå ett mer jämställt familjeansvar och stärka kvinnors ställning på arbetsmarknaden.

Bättre arbetsmiljö för kvinnor

En annan stor jämställdhetsutmaning är kvinnors arbetsrelaterade ohälsa. Sedan 1980-talet har kvinnor haft högre sjukfrånvaro än män, och skillnaderna fortsätter att öka. Fler kvinnor än män tvingas lämna arbetslivet i förtid på grund av ohälsa och kvinnor uppger också i högre grad än män att de lider av såväl fysiska som psykiska arbetsrelaterade besvär.

Alliansregeringen gav Arbetsmiljöverket i uppdrag att ta fram kunskap samt att utveckla och genomföra särskilda insatser för att förebygga att kvinnor slås ut från arbetslivet på grund av arbetsmiljörelaterade problem. Vi vill ge Arbetsmiljöverket ytterligare resurser för att fortsätta förbättra kvinnors arbetsmiljö – inte minst ser vi behov av att fördjupa arbetet kring psykosocial arbetsmiljö och organisatoriska frågor.

- Moderaterna öronmärker 15 miljoner kronor per år för att fortsätta Arbetsmiljöverkets arbete med att stärka kvinnors arbetsmiljö.

8. Tillväxt i hela Sverige

En av de bärande delarna i Moderaternas plan för ett starkare Sverige handlar om hur vi skapar förutsättningar för tillväxt i hela Sverige. Företagsamhet är grunden för vårt välstånd och det som driver samhället framåt. Jobb kommer inte av sig själva. De skapas när det går att anställa till rimliga villkor och skatterna inte är för höga. Men för att skapa jobb krävs dessutom att man kan bygga, bo, resa, transportera och tryggad energiförsörjning, i hela landet.

Vårt största samhällsproblem är det nya och växande utanförskapet som drabbar utrikes födda och personer utan gymnasieutbildning. Bristande integration och höga

trösklar in till arbetsmarknaden är några av de viktigaste orsakerna till att utanförskapet växer och fördjupas. Samtidigt utmanas vår konkurrenskraft och Sveriges förmåga att skapa nya jobb av en ökad internationell konkurrens samt den tilltagande digitaliseringen. För att bryta utanförskapet och öka vår konkurrenskraft måste Sveriges företagsamhet och förmåga att skapa nya jobb – i hela landet – stärkas. Detta gäller såväl enkla jobb som de jobb som kräver lång utbildning och erfarenhet. Bara genom goda villkor för företagande och företagsamhet kan vi klara de samhällsproblem vi står inför.

a. Svensk konkurrenskraft utmanas

Sveriges ekonomiska framgång förklaras ofta med att de grundläggande villkoren för företagande har varit relativt goda under lång tid. Ett gott företags- och innovationsklimat har utgjort grunden för svenska företag att växa sig starka i Sverige men också genom att exportera och konkurrera internationellt. När olika bedömare och institut mäter Sveriges konkurrenskraft klarar vi oss jämförelsevis väl. På sikt riskerar dock Sverige att tappa det försprång vi haft historiskt. World Economic Forum pekar exempelvis på högt skattetryck, bristande flexibilitet på arbetsmarknaden och problem i utbildningssystemet som stora problemområden för svensk konkurrenskraft. Vi ser liknande tecken i andra mätningar. En femtedel av svenska företag anser att skattesystemet hämmar anställning av kvalificerade, högutbildade medarbetare. Sverige placerar sig under genomsnittet vad gäller andelen av befolkningen som planerar att starta företag i jämförelse med liknande innovationsdrivna ekonomier.

Istället för att stärka svensk konkurrenskraft riskerar regeringens politik i flera avseenden att slå mot tjänster, industri och handel. Försenade infrastrukturinvesteringar, höjd dieselskatt, och hotet om en lastbilsskatt slår mot industrijobben och mot jordbrukssektorn. Höga skatter på jobb försvårar för kunskapsintensiva företag att rekrytera. En återgång till ineffektiv subventionspolitik istället för nödvändiga reformer på bostadsområdet gör det svårare att hitta bostäder för anställda. En skeptisk inställning till arbetskraftsinvandring och utstationering riskerar att ytterligare försvåra för kompetensförsörjningen. Försämrade RUT-avdrag slår mot tjänstesektorn.

Sammantaget krävs fortsatta ansträngningar för att skapa förutsättningar för svenska företag att växa och konkurrera i och utanför Sverige. Vi måste garantera att våra företag möter väl fungerande institutioner och regelverk, ett gott innovationsklimat, tillgång till arbetskraft och kompetens och trygga och effektiva system för infrastruktur och energi.

b. Fler bostäder och en effektivare bostadsmarknad

Bostadsbristen är en av Sveriges stora samhällsutmaningar. En långvarig bostadsbrist har utvecklats till en akut bostadskris. Den uppskattade befolkningstillväxten medför att det behöver byggas drygt 710 000 bostäder fram till 2025. För att nå detta mål krävs ett kraftigt ökat byggande.

Tyvärr har regeringen börjat avveckla den moderna bostadspolitik som lett till att regelbördan minskat och att vi nu bygger mer än vi gjort under de senaste 20 åren. Det stora behovet av fortsatta reformer har fått stå tillbaka till förmån för en återgång till

ineffektiv subventionspolitik. Regeringen står handfallen inför en av Sveriges största samhällsutmaningar.

Sverige behöver en effektiv reformagenda för fler bostäder och bostadspolitiken måste läggas om. Det krävs reformer som förenklar de regler som förhindrar att det byggs nytt och åtgärder som leder till bättre användning av det nuvarande bostadsbeståndet.

Öka rörligheten i det befintliga bostadsbeståndet

Rörligheten på bostadsmarknaden måste öka. Det nuvarande fastighetsbeståndet nyttjas inte effektivt och flyttkedjorna är tröga på grund av inlåsnings effekter på den svenska bostadsmarknaden. Låg rörlighet ger också svårigheter för de som står utanför bostadsmarknaden att ta sig in i både det hyrda och det ägda beståndet och verkar fördröjande på planeringsprocesser.

Reavinstbeskattningen utgör idag en tröskel för människor att flytta från sin bostad. Dagens uppskovsbelopp för reavinsten är för lågt satt och räntan på uppskovet är så pass mycket högre än marknadsräntan att det i många fall inte lönar sig att skjuta upp beskattningen. Regeringens förslag om ett slopat uppskovstak under fyra år är därmed tandlöst, vilket också många remissinstanser beskrivit. Moderaterna föreslår ett permanent slopat uppskovstak samt att uppskovsränta sänks till 1,05 procent för att öka rörligheten på bostadsmarknaden.

Moderaterna anser också att konsekvenserna av den nuvarande hyresregleringen måste ses över. Andrahandsuthyrning måste bli enklare för att snabbt öka det befintliga beståndet. För att förenkla andrahandsuthyrningen bör varje bostadsrättsinnehavare själv ha rätt att besluta om uthyrning i andra hand. Den möjlighet som dagens lagstiftning ger styrelsen i en bostadsrättsförening att förhindra andrahandsuthyrning av bostadsrätter ska alltså tas bort.

- Moderaterna satsar 500 miljoner kronor 2017, 600 miljoner kronor 2018, 700 miljoner kronor 2019 och 800 miljoner kronor 2020 på att slopa uppskovstaket och sänka uppskovsräntan till 1,05 procent.

Korta tiden från idé till spade i marken genom förenklad planprocess

För att underlätta bostadsbyggande behöver det gå snabbare från idé till dess att spaden kan sättas i marken. Tiden för att få ett bygglov och kunna börja bygga uppgår i dag vanligtvis till 3–4 år men kan även vara längre än så. För att korta tiden behövs bland annat färre möjligheter till kravställande i detaljplaner och kortare handläggningstider. För att förenkla den svenska planprocessen behöver den göras om i grunden. Problemet med alltför styrande detaljplaner har lyfts åtskilliga gånger av forskare, utredningar och olika bedömare. Världsbanken anser att avsaknaden av bindande regional- och översiktsplaner leder till att de detaljplaner som produceras görs på en allt för detaljerad nivå och genom ett ineffektivt förhandlingsspel mellan kommun, byggherrar och berörda. I ett första steg bör kraven på när detaljplan fordras minska och privat initiativrätt till nya detaljplaner bör införas. På längre sikt bör detaljplanekravet slopas helt. Riksdagen beslutade 2015 att regeringen bör införa möjligheten till privat initiativrätt för detaljplaner, men regeringen har inte agerat.

- Kommuner bör under vissa omständigheter kunna passera detaljplanprocessen och pröva bygglov direkt.

- Översiktsplaneringen bör stärkas och detaljplanekravet avskaffas.
- Regeringen bör lämna förslag om privat initiativrätt före 1 januari 2018.

Korta tiden från idé till spade i marken genom färre och kortare överklaganden

För att korta tiden innan spaden sätts i marken behövs bland annat kortare handläggningstider och kortare överklaganden. Möjligheten att överklaga myndighetsbeslut är viktig. Samtidigt krävs en balans mellan olika intressen. Möjligheten för enskilda och organisationer att fördröja och hindra byggnation har under åren tillåtits att öka. Det finns även en tendens till upprepade processer där samma person efter förlorat mål väcker klagan vid nästa tillfälle. Först överklagas detaljplan, därefter följer överklagande för bygglov. Överklagandena försvårar och fördröjar byggandet. Det krävs därför att regelverket ses över och att hanteringen av överklaganden effektiviseras.

- Möjligheten till överklagande av bygglov bör begränsas när inga nya omständigheter tillkommit sedan detaljplan överklagats.
- Instanskedjan vid överklagande bör kortas genom att ta bort länsstyrelsen som instans för överklagande.
- Överklaganden bör avgiftsbeläggas.
- Tidsgränser för handläggning av överklagande bör införas hos kommuner och myndigheter och kopplas till ekonomiska sanktioner.
- Sakägarkretsen som har rätt att överklaga bör begränsas påtagligt.

Frigör mer mark till bostäder genom ett reformerat riksintressesystem

Markbrist är ett grundläggande problem som förtar effekten av många andra reformer. Under de senaste decennierna har antalet områden som markerats som riksintressen ökat kraftigt och 60 procent av kommunerna med bostadsbrist menar att statens hantering av riksintressen har hindrat nya bostäder minst en gång de senaste tre åren. Riksintressesystemet behöver ses över i grunden och dagens system med 12 beslutande myndigheter måste reformeras.

- Regeringen, eller en expertgrupp, ska ansvara för att utpeka riksintressen.
- Kraven på att motivera riksintressena när de pekas ut ska stärkas.
- Beslut om riksintressen ska aktivt omprövas i samband med att ny översiktsplan antas av kommun. Om motiveringen inte längre är aktuell upphör riksintresset.
- Bostadsbyggande bör klassas som riksintresse och kulturmiljö och friluftsliv slopas.

Frigör mer mark till bostäder genom ett reformerat system för naturreservat

Sedan miljöbalken trädde i kraft har kommunerna själva möjlighet att besluta om naturreservat. De kommunalt beslutade naturreservaten är i mycket stor utsträckning tätortsnära. Regelverket för naturreservat behöver ses över och reformeras. En snabb tillväxt av kommunalt beslutade tätortsnära naturreservat riskerar att hämma bostadsbyggandet.

- Enbart regeringen, eller en expertgrupp, ska kunna inrätta naturreservat. Möjligheten att upphäva kommunala naturreservat när det är motiverat bör stärkas.

Frigör mer mark till bostäder genom ett reformerat system för strandskydd

Strandskyddet behöver också reformeras. Sveriges alla sjöar har stränder vars sammanlagda längd motsvarar tio gånger jordens omkrets. Strandskyddet fyller en viktig funktion i att värna naturvärden och människans tillgång till dessa naturvärden. Lagstiftningen behöver dock anpassas till dagens verklighet. Trots att lättnader i lagstiftningen gjorts har tillämpningen av lagstiftningen inte fungerat och i många delar av Sverige har strandskyddet blivit mer restriktivt. Strandskyddet bör göras mer ändamålsenligt i hela landet i syfte att förbättra förutsättningarna för byggande och boende i strandnära områden.

- Det generella strandskyddet bör begränsas till 50 meter och möjligheten till utökat strandskydd till max 100 meter bör endast användas undantagsvis.
- Kommunernas beslutanderätt gällande strandskydd ska stärkas relativt länsstyrelsens och Naturvårdsverkets.
- Fler undantag från strandskyddsbestämmelserna bör ses över i syfte att kunna skapa 1) mer socialt blandade bostadsområden, 2) mer attraktiva bostadsområden i glesbygdskommuner och 3) ökat bostadsbyggande där behoven är särskilt stora.

Frigör mer mark till bostäder genom ett reformerat regelverk för buller

Också regelverket kring buller bör reformeras. I dag vill allt fler bo tätare med nära tillgång till kollektivtrafik och service. Med ny byggteknik kan det skapas goda ljudnivåer inomhus även i lägenheter nära till exempel tågstationer. Trots detta utgör riktvärdena för utomhusbuller i dag ett betydande hinder för bostadsbyggande – 72 procent av kommunerna ansåg 2013 att det hindrar bostadsbyggande.

- Riktvärdena för trafikbuller i byggkraven för nya bostäder bör höjas i linje med bullerutredningens förslag och aktuellt tillkännagivande.
- Bullerregelverken bör ses över ytterligare så att det går att bygga närmare vägar och järnvägar – upp till 70 dBA bör vara godkänt för bostadsbyggande. Jämställ allt buller (källa till buller ska inte ha betydelse).
- Inför bullerdeklarationer och flytta ansvar och valmöjligheter till enskilda (utöver minimikrav). Möjliggör bullerservitut för att kunna bygga exempelvis i närheten av tågstationer.

Bygg prisvärda bostäder som alla har råd att bo i

För att få igång byggandet behöver man kunna bygga kostnadseffektivt och ändamålsenligt. Byggbranschens produktivitet har utvecklats dåligt i Sverige, och mer behöver göras för att byggbolagen ska bygga bra och billigt. Byggkostnaderna i Sverige ligger långt över EU-snittet, vilket bidrar till att det inte byggs tillräckligt med bostäder. En viktig faktor är att möjligheten till stordriftsfördelar inte tas tillvara tillräckligt. Sverige behöver en mer industrialiserad byggprocess än i dag. Krav på bostäders utformning, tillgänglighet och energihushållning är grundläggande för att säkerställa en lägsta godtagbar standard på svensk bostadsmarknad. Dessa regler är i dag dock ofta mycket högt satta vilket kan göra det svårare att bygga prisvärt och kostnadseffektivt för till exempel ungdomar och studenter. Regelverket bör därför ses över. I dag finns också problem med att hyresvärdar topprenoverar bostäder och därmed höjer hyran så att hyresgästen inte kan bo kvar. Det försvårar åtkomsten av hyresrätter för svaga hushåll.

- Inför typgodkända hus i syfte att tydligt förenkla och underlätta industriellt byggande.
- Förenkla byggreglerna i syfte att främja byggande och prisvärt boende.
- Se över förutsättningarna för att öka hyresgästers möjlighet att påverka renoveringars omfattning genom till- och frånval.

Ge alla möjligheten att få en första bostad

Bristen på studentbostäder leder till utbredd osäkerhet, långa köer, trångboddhet, hemmaboende, höga hyror och lång pendling. Bostadsbristen drabbar den enskilde studenten och påverkar samtidigt Sveriges förutsättningar för jobb och tillväxt. För att komma tillrätta med bristen på studentbostäder krävs reformer som gör det enklare och billigare att bygga små bostäder. Lärosätena skulle kunna få en större roll i att bidra till fler studentbostäder. Staten kan också ta ett större ansvar genom ett tydligare uppdrag till Akademiska Hus att öka deras byggande och ägande av studentbostäder.

- Ett särskilt förkortat förfarande för plan- och bygglovsprocesserna för studentbostäder bör införas i vilket kommunens processer ska få ta max nio månader.
- Reglerna för tekniska egenskapskrav och utformningsregler för studentbostäder bör förenklas så att det går att bygga mindre lägenheter i fler miljöer.
- En översyn bör göras av marktillgången nära universiteten och högskolorna. Mer mark måste kunna byggas på.
- Högskolornas och universitetens roll för att öka antal studentbostäder bör stärkas. De hinder som i dag kvarstår för lärosäten att äga och bygga studentbostäder bör tas bort. Bland annat bör möjligheten för lärosäten att hyra ut bostäder till alla studentkategorier gälla alla lärosäten och permanentas.
- Akademiska Hus bör få ett tydligare bostadsuppdrag. Ett volymmål i bostadsbyggandet behövs för att öka deras byggande och ägande av studentbostäder.

c. Infrastruktur som binder ihop Sverige

En väl fungerande infrastruktur är en förutsättning för att binda samman Sverige. Det gör det enklare för alla svenskar att resa till jobbet, skolan, biobesöket eller fotbollsträningen. Det är dessutom en förutsättning för att svenska företag ska kunna stå sig väl i den globala konkurrensen och lägger därmed grunden för fler jobb. När människor enkelt och smidigt kan arbetspendla längre avstånd, och när företag har trygg tillgång till energi och tryggt och snabbt kan frakta sina varor från norr till söder, öppnar det upp arbetsmarknader, skapar arbetstillfällen och binder samman landet.

Med en hårdnande internationell konkurrens behöver vi värna om konkurrenskraften i både industrin och handeln. En effektiv, hållbar och pålitlig infrastruktur är en central förutsättning i dessa sektorer. En investering i trygg energiförsörjning och bättre transporter är en investering i industrijobb. Regeringens politik riskerar i flera avseenden att slå mot både industri och handel. Försenade infrastrukturinvesteringar, höjd dieselskatt, långvarig osäkerhet kring energiproduktion och hotet om en lastbilsskatt slår alla mot industrijobb. Det är en politik som Sverige inte har råd med. Sverige behöver en trygg energiförsörjning och bättre och billigare transporter för att kunna konkurrera internationellt.

Stärk transportinfrastrukturen

Investeringar i och underhåll av infrastruktur är en förutsättning för fler jobb och tillväxt i Sverige. Vi kommer i vår kommande infrastrukturmotion redovisa våra samlade investeringar i infrastruktur för nästkommande planperiod 2018–2029. Vår utgångspunkt i utformningen av denna är att hela Sverige ska leva och att vi inte har råd att ställa olika transportslag mot varandra. Tillväxt i hela landet utgör en central del i Moderaternas plan för ett starkare Sverige. Moderaternas prioriteringar utgår ifrån fyrstegsprincipen och de transportpolitiska målen som sätter ramarna för vår politiska inriktning. Alliansregeringen gjorde en historisk satsning och mer än fördubblade anslagen till drift och underhåll av järnvägen. Men vi kan konstatera att det fortsatt finns stora behov av både utökad kapacitet och förstärkt underhåll av såväl järnväg som väg. Sverige ska ha ett transportsystem som både människor och företag kan lita på.

- Moderaterna satsar 3,7 miljarder kronor 2019 och 5 miljarder kronor 2020 på investeringar och underhåll av infrastruktur.

Tyngre lastbilar för klimatsmarta transporter

Att tillåta tyngre lastbilar, upp till 74 ton, är en viktig reform för jobben, för miljön och för industrin i Sverige. Detta har gjorts i till exempel Finland, som därmed har fått en viktig konkurrensfördel jämfört med Sverige inom skogsindustrin. Tyngre lastbilar leder till att samma transporter som görs i dag kan göras av färre lastbilar vilket är bra för såväl miljön som industrins konkurrenskraft. De utvärderingar som har gjorts visar att tyngre och längre lastbilar sänker CO₂-utsläppen per transporterat ton med cirka tio procent, ökar företagets produktivitet med 20–25 procent och sänker deras kostnader med 8–15 procent.

- Moderaterna satsar 300 miljoner kronor per år 2017–2025 för att göra det möjligt för tyngre lastbilar att trafikera våra vägar.

Nej till vägslitageavgift

Moderaterna säger nej till avståndsbaserad vägslitageavgift, även kallad lastbilsskatt, som regeringen ämnar införa. Svenska företag och svensk industri behöver inte ytterligare pålagor i form av straffskatter; de behöver bättre villkor och konkurrensvillkor samtidigt som vi arbetar för att nå ett hållbart samhälle. Ett steg i rätt riktning är i stället de försök som görs med elektrifierade vägar för den tyngre trafiken. Vi tror på tekniska framsteg i stället för straffskatter.

Nej till införande av en nationell flygskatt

Flyget är nödvändigt för att Sverige ska behålla sin konkurrenskraft i ett internationellt sammanhang och binda ihop vårt avlånga land. Regeringen har aviserat att de vill införa en nationell flygskatt. Flygskatter, utformade som en fast avgift per resenär, har visat sig ha omfattande negativa samhällsekonomiska effekter. I Holland medförde skatten en direkt ekonomisk förlust på 13 miljarder kronor under det år den infördes. Beräkningar visar att den potentiella utsläppsminskningen av en flygskatt är 100 000 ton koldioxid vilket endast är 0,2 procent av Sveriges utsläpp. Globala utmaningar kräver globala lösningar och internationellt samarbete. Därför säger Moderaterna nej till införandet av en nationell flygskatt.

Inför ett transportpolitiskt råd

Moderaterna vill tillsätta ett transportpolitiskt råd. Förslaget innebär att en ständig kommitté av oberoende experter ska granska hur medlen till infrastrukturen används. Liket Finanspolitiska rådet ska det transportpolitiska rådet även utvärdera hur regeringen skött infrastrukturarbetet i stort samt vilka större projekt som valts och på vilka grunder dessa val har gjorts. Samhällsekonomiska nyttokalkyler och de transportpolitiska målen ska vara utgångspunkten för rådets granskning av regeringen. Moderaterna anser att ett transportpolitiskt råd kan leda till en effektivare användning av infrastrukturmedel och bidra till att varje investerad skattekrona gör maximal samhällsnytta.

- Moderaterna satsar 5 miljoner kronor per år på att tillsätta och finansiera ett transportpolitiskt råd.

d. Trygg energiförsörjning

Svenska företag och konsumenterna ska kunna lita på att det finns en trygg elförsörjning. En robust och stabil energiförsörjning är central för industrins konkurrenskraft. För att svensk industri ska fortsätta att generera exportintäkter och skapa nya arbetstillfällen krävs god tillgång till energi till internationellt konkurrenskraftiga priser, vilket förutsätter stabila spelregler som möjliggör långsiktiga investeringar både inom den energiintensiva industrin och hos kraftproducenterna. Vi vill säkerställa långsiktiga spelregler i energipolitiken genom att bygga ut den förnybara energiproduktionen, fasa ut fossila bränslen och ge förutsättningar för kontrollerade generationsskiften i den svenska kärnkraften.

Trygg energiförsörjning

En robust och stabil energiförsörjning är central för industrins konkurrenskraft. För att svensk industri ska fortsätta att generera exportintäkter och skapa nya arbetstillfällen krävs god tillgång till energi till internationellt konkurrenskraftiga priser, vilket förutsätter stabila spelregler som möjliggör långsiktiga investeringar både inom den energiintensiva industrin och hos kraftproducenterna. Svenska företag och konsumenterna ska kunna lita på att det finns en trygg elförsörjning. Den överenskommelse som slöts under 2016 av fem partier, i vilken Moderaterna var drivande, innebär bra långsiktiga villkor för Sveriges energiförsörjning och säkrar förutsättningarna för att kärnkraften fortsatt ska kunna vara en viktig del av Sveriges energiförsörjning under en lång tid framöver.

- Moderaterna satsar 1,2 miljarder kronor 2017, 2,4 miljarder kronor 2018, 2,9 miljarder kronor 2019 och 3,3 miljarder kronor 2020 på sänkt skatt på kärnkraft och sänkt fastighetsskatt på vattenkraft.

Sänkt elskatt för serverhallar

Digitaliseringen går snabbt och behovet av datacenter är mycket stort. Det är en elitensiv bransch med betydande tillväxtpotential vilken är utsatt för stor internationell konkurrens. Investeringsbehoven är stora och i Sverige finns de förutsättningar som krävs för att dra dessa investeringar till sig. Däremot är energiskatten på elektrisk kraft för andra företag än inom industrins tillverkningsprocess jämförelsevis hög. Vi vill

därför sänka skatten på el för datacenter till samma nivå som industrins tillverkningsprocess.

- Moderaterna satsar 250 miljoner kronor per år på sänkt skatt på serverhallar.

e. Bättre villkor för entreprenörskap och företagande

Vår ekonomiska framgång förklaras ofta med att de grundläggande villkoren för företagande har varit relativt goda under lång tid. Vi har väl fungerande institutioner, relativt enkla regelverk för att starta och driva företag och en jämförelsevis välutbildad befolkning. Under senare år ser vi samtidigt hur andra länder kommer i kapp inom till exempel digitalisering och regelförenkling för företag. Samtidigt har vissa historiska styrkor för Sverige försvagats, som till exempel utbildningssystemet och företagens kompetensförsörjning. Svenska företag och entreprenörer behöver bättre villkor för företagande för att klara konkurrensen och fortsätta utvecklas.

Kvalificerade personaloptioner för nyckelpersoner i växande företag

Många småföretagare jobbar långa timmar med låg lön i början. De har sällan möjlighet att erbjuda marknadsmässiga löner till nyckelpersoner. För att underlätta för små företags rekrytering av kompetent arbetskraft vill vi därför göra det enklare och mer konkurrenskraftigt att erbjuda anställda incitamentsprogram och delägarskap. Moderaterna föreslår ett väl avvägt förslag som stimulerar till entreprenörskap inom ramen för en ansvarsfull skattepolitik. Företag med maximalt 250 anställda inkluderas istället för den nu liggande utredningens förslag om 50 anställda. Vi vill att gränsen för bruttotillgångar ska uppgå till maximalt 350 miljoner kronor samt ta bort utredningens förslag om tidsgränser för hur länge företaget har funnits. Sammantaget gör detta personaloptioner till ett kraftfullt verktyg för att få företag att växa, attrahera spetskompetens och vara konkurrenskraftiga på en internationell marknad.

- Moderaterna satsar 600 miljoner kronor per år från 2018 på att införa kvalificerade personaloptioner till mindre tillväxtföretag.

Nej till höjd statlig inkomstskatt som minskar drivkrafterna att utbilda sig

Att göra rätt för sig är en av de mest centrala svenska värderingarna och därför bör arbete och egna ansträngningar löna sig bättre. Sverige har en av de lägsta utbildningspremierna i världen. Regeringen väljer trots detta att ytterligare höja skatten för över en miljon löntagare. Moderaterna avvisar regeringens förslag om att höja inkomstskatten för över en miljon löntagare.

- Moderaterna säger nej till regeringens förslag om minskad uppräknings av skiktgränserna för den statliga inkomstskatten.

Gör det enklare och snabbare att anställa utländsk kompetens

Ett viktigt verktyg för svensk industri och svenska företag att hitta rätt kompetens är genom internationell rekrytering. Alliansens reformering av regelverket för arbetskraftsinvandring var ett viktigt steg, men reformarbetet bör fortsätta. Handläggningstiderna för arbetsmarknadsärenden hos Migrationsverket är dock fortsatt alldeles för långa och behöver kortas kraftigt genom att en tidsatt maximal

handläggningstid införs. Den maximala handläggningstiden bör inte få överstiga 30 dagar. En annan utmaning för att rekrytera inom EU är att många EU-medborgare upplever svårigheter med att erhålla personnummer. Därför är vi beredda att göra det möjligt för experter från andra EU-länder att få personnummer även om deras vistelser i Sverige är kortare än ett år.

Sänk kravet på aktiekapital och inför bättre möjlighet till tjänstledighet

Att sänka trösklarna för att starta och driva företag är en viktig del i att skapa fler och bredare vägar till jobb och etablering i Sverige. Sveriges krav på aktiekapital ligger fortfarande jämförelsevis högt och bör sänkas till 25 000 kronor. Moderaterna vill också att det ska bli enklare att våga ta steget och bli entreprenör genom att rätten till tjänstledighet för att starta företag förlängs från de sex månader som gäller i dag till åtminstone ett år. Det bör också bli enklare att växa och anställa genom att så kallade mikroföretag undantas från en del administration så att de kan fokusera mer på att driva verksamheten framåt än på administration.

Stärk ungas och utrikes föddas företagsamhet

Unga och utrikes födda som vill starta eget ska uppmuntras. På så sätt kan de skapa jobb både åt sig själva och åt andra. Moderaterna vill därför satsa på verksamheter som stödjer dessa grupper att starta eget och som framgångsrikt visat på goda och varaktiga resultat.

- Moderaterna satsar 30 miljoner kronor per år på IFS och Almis företagsrådgivning för utrikes födda, samt 22 miljoner kronor per år på verksamheten Ung Företagsamhet och Drivhuset.

f. Stärkt forskning och innovation

Sverige rankas ofta högt i internationella jämförelser av innovation. Exempelvis är Sverige rankat som andra land i världen i Global Innovation Index 2016, efter Schweiz. Sverige ligger också på femte plats i OECD av de länder som satsar mest på forskning och utveckling i förhållande till BNP.

Samtidigt har Sverige flera utmaningar vad gäller de faktiska resultaten i de innovationssystem som finns. Enligt Tillväxtverket minskar Sveriges försprång i mätningar av innovation. Andra ledande innovationsländer, som Danmark och Tyskland, visar också på en positiv utveckling medan Sverige tycks stagnera. Flera förklaringar finns. Andelen högt citerade forskningspubliceringar har sjunkit vilket tyder på att kvaliteten i offentligfinansierad forskning inte lever upp till historiska resultat. Också patentbenägenheten i Sverige har växlat ned. De små och medelstora företagens FoU-intensitet minskar samtidigt som utbudet av riskkapital i tidiga skeden försvagats. Svensk export av hög- och medelteknologiska industrivaror och kunskapsintensiva tjänster utvecklas sämre än våra närmaste konkurrerande länder, särskilt jämfört med Tyskland. En viktig slutsats av de trender som finns är att Sveriges innovationspolitik måste öka fokus på effektivitet och resultat.

Satsningar för forskning och innovation i världsklass

Sverige ska vara en framstående forskningsnation, där forskning och innovation bedrivs med hög kvalitet och bidrar till samhällets utveckling och näringslivets konkurrenskraft. Vi vill se en bredare användning och utveckling av etablerad svensk forskningsinfrastruktur, en ökad mobilitet bland svenska forskare och en ökad samordning mellan olika forskningsfinansiärer. Moderaterna satsar drygt tre miljarder kronor på forskning och utveckling vid full utbyggnad i budgetmotionen för 2017. Vi återkommer till enskilda forskningsfrågor i vår kommande forsknings- och innovationsmotion.

- Moderaterna satsar 460 miljoner kronor år 2017, 1 610 miljoner kronor år 2018, 2 290 miljoner kronor år 2019 och 3 070 miljoner kronor år 2020 på forskning och innovation.

g. Stärk exportnäringen

Sverige är ett exportberoende land. Skogs-, stål-, gruv-, pappers- och verkstadsindustrin har länge utgjort en viktig ryggrad i den svenska exporten. Till det växer nya viktiga exportbranscher fram. Framförallt inom den snabbt växande tjänstesektorn där musik, datorspel, turism och digitala tjänster kring den traditionella industrin blivit allt viktigare. Det är genom öppenhet och handel vi byggt vårt välstånd. Samtidigt utmanas företag och jobb i Sverige ständigt av entreprenörer och innovationer från hela världen. För att kunna konkurrera på den globala marknaden behöver vi förbättra villkoren för företagsamhet och entreprenörskap.

Stabila spelregler med konkurrenskraftiga skattenivåer, god kompetensförsörjning, trygg energiförsörjning och välfungerande frihandelsavtal är avgörande frågor för exportnäringens konkurrenskraft. Regeringens exportsatsningar bleknar tyvärr i jämförelse med de försämringar på dessa grundläggande områden som regeringen föreslår. Höjda skatter med 40 miljarder kronor sedan regeringen tillträdde är ett tydligt exempel på politik som försvårar för svenska exportföretag.

Värna frihandeln

Moderaterna värnar öppenheten och vill driva på i frihandelsförhandlingarna med USA. Sverige bör också ligga i framkant för nya marknader som håller på att öppnas upp och bidra med kunskap och expertis i syfte att bygga upp landet samtidigt som vi kan exportera frihetliga demokratiska värderingar.

Se över möjligheten att införa exportcheckar

Mycket av kunskapen kring exportmarknader finns runt om i landet. Handelskamrar, exportmyndigheter och enskilda exporttjänstebolag besitter såväl kontakter som kunnande kring exportmarknader. Eftersom både länder och marknader skiljer sig åt så ser också efterfrågan på dessa tjänster annorlunda ut. Behovet av exporthjälp kan även skilja sig avsevärt om man säljer pappersmassaprodukter eller mobiltelefoner. Därför vill vi öppna upp för möjligheten att genom exportkreditcheckar låta företag kunna upphandla exportrådgivning av certifierade fristående aktörer såväl som handelskamrar eller andra relevanta instanser.

Satsa på ”born globals”

Sverige är ett av de länder med flest digitala bolag som behöver vara snabbfotade och som ”föds globala”, born global. För dem ser verkligheten annorlunda ut och stöd och hjälp behöver riktas för att särskilt underlätta och stödja företag med en annan affärslogik än den traditionella. Vi vill därför ge ett särskilt uppdrag till Business Sweden att ta fram ett anpassat exportstöd för dessa företag, som ofta återfinns på start-up-scenen i Stockholm, Skåne och Göteborg.

Stärk arbetet med miljöteknikstrategin

De utvärderingar av miljöteknikstrategin som gjorts av Tillväxtverket på regeringens uppdrag visar begynnande positiva resultat. Vi vill fortsatt ge Tillväxtverket i uppdrag att arbeta vidare med miljöteknikstrategin men nu fokusera på de projekt som visat bäst resultat och varit mest lovande. Det bör ske neutralt inom ramen för de aviserade exportsatsningarna.

h. Utnyttja kraften i delningsekonomi och digitalisering

Den snabbt växande delningsekonomin förändrar och utmanar våra traditionella föreställningar om ekonomins funktionssätt, förhållandet mellan arbetsgivare och arbetstagare och hur framtidens skattesystem ska utformas. Några av de stora fördelarna med en växande delningsekonomi är att resurserna kan användas effektivare, varor och tjänster kan komma fler till del och det finns stora potentiella miljövinster av att dela och utnyttja våra resurser bättre. Sverige bör välkomna delningsekonomin och svensk lagstiftning behöver anpassas efter dess framväxt. Delningsekonomin har potential att bli nästa stora frihetsreform för Sverige. Såväl tjänste- som resursutnyttjandet kan breddas samtidigt som fler kan konsumera mer utan att våra resurser dräneras.

Delningsekonomin går hand i hand med digitaliseringen. Genom att allt fler ständigt är uppkopplade breddas marknader och fler varor och tjänster kan komma fler till del. Sverige har en komparativ fördel som ett teknikvänligt samhälle vilket gör potentialen för delning extra stor. I mitten av 2020-talet förväntas den svenska delningsekonomin omsätta 12 miljarder kronor men potentialen för delningsekonomin att bidra till jobb och tillväxt kan vara mycket större om vi bejakar utvecklingen.

Att verka inom delningsekonomin får dock inte blir en förevändning för att fly undan skatt eller att inte följa lagar. De allra flesta vill också göra rätt för sig och politiken måste göra regelverket tydligare. Systemet bör vara enkelt utformat och kan exempelvis vara ett enkelt tillägg i deklarationen, vilket kan skötas digitalt av den enskilde. Exakt hur ett regelverk för en växande delningsekonomi ska se ut bör dock utredas noggrant. Den nya lagstiftningen måste även vara teknikneutral. Nya tekniska lösningar ska inte bli omöjliga att använda på grund av att lagar och regler utformats tekniskspecifikt.

Framöver kommer Sverige att behöva fler enkla jobb och ett effektivare resursutnyttjande för att klara integrations- och klimatutmaningarna. Vi bör därför ha som målsättning att Sverige ska bli världens bästa land att dela varor och tjänster i. Utan en hög ambitionsnivå riskerar vi att bli omsprungna av andra mer teknik- och utvecklingsvänliga länder.

- Moderaterna vill att Sverige ska ha som målsättning att vara världens bästa land att dela varor och tjänster i.

- Moderaterna vill se över möjligheten för Skatteverket och andra berörda myndigheter att genom it- och administrativt stöd förenkla administrationen för köpare och säljare inom delningsekonomin, samt säkerställa att skatteinbetalning sker på ett korrekt sätt.

i. Goda villkor för landsbygden

Vår plan för Sverige innebär att hela landet ska leva. Hela Sveriges utvecklingskraft, tillväxtpotential och sysselsättningsmöjligheter ska tas tillvara. Människor och företag över hela vårt land ska ges möjligheter att växa och utvecklas. Det är självklart för oss att stärka förutsättningarna för företagande, handel och konkurrenskraft så att fler jobb skapas i hela landet. Städerna klarar sig inte utan landsbygden. Jordbruket, livsmedelsproduktionen och skogsbruket lägger grunden för en livskraftig landsbygd.

Regeringens politik försvårar i många delar tillvaron runtom i Sverige. Höjd bensinskatt, minskat RUT-avdrag och förslag om en vägslitageskatt är några exempel på förslag som riskerar att drabba hushåll och företag. Det är fel väg framåt. För att hela Sverige ska leva behöver villkoren för människor att leva och verka på landsbygden istället stärkas.

Nej till höjd bensinskatt

Regeringen har utöver vanlig indexering infört en årlig omräkning av bensin- och dieselskattesatserna. Skattehöjningen kommer över ett par år driva upp bensinskatten med över en halv krona per liter. Alla de som är beroende av bilen för jobb och försörjning ska inte missgynnas för att man bor utanför storstäderna eller långt ifrån en tågstation. Därför vill Moderaterna avskaffa regeringens överindexering av drivmedelsskatter.

- Moderaterna satsar 800 miljoner kronor 2017, 1,6 miljarder kronor 2018, 2,4 miljarder kronor 2019 och 3,3 miljarder kronor 2020 för att avskaffa regeringens överindexering av drivmedelsskatter.

Bredband i hela landet

Väl fungerande bredbandsuppkoppling och telefoni är idag en grundläggande förutsättning för att människor ska kunna bo och verka på landsbygden. Med snabbt bredband och god telefontäckning förenklas både människors och företags kontakter med myndigheter och företag. Moderaterna satsar totalt 850 miljoner kronor fram till 2020 på bredband i hela landet.

- Moderaterna satsar 100 miljoner kronor 2017, 150 miljoner kronor 2018, 250 miljoner kronor 2019 och 350 miljoner kronor 2020 på bredband i hela landet.

Sänkt dieselskatt för att stärka jordbrukets och skogsbrukets konkurrenskraft

Avstånd är en stor nackdel för jordbrukets och skogsnäringens konkurrenskraft. Moderaterna anser att kostnaderna för jordbrukets och skogsnäringens transporter ska ligga på nivåer som inte hämmar konkurrenskraften. Dessvärre höjde den rödgröna regeringen skatten på drivmedel och har dessutom för avsikt att införa en avståndsbasead lastbilsskatt. Det är skattekostnader som gör landsbygdsföretagen

mindre konkurrenskraftiga. Vi säger nej till för landsbygden skadliga skatthöjningar på transporter. Istället gör vi en tillfällig satsning med nedsatt koldioxidskatt på diesel som används i jord-, skogs- och vattenbruket. Vi ökar nedsättningen med 50 öre per liter. Denna satsning är större än regeringens sammanlagda kompensation för jordbruk och skogsbruk.

- Moderaterna satsar 170 miljoner kronor 2017 och 140 miljoner kronor 2018 på en tillfällig nedsättning av koldioxidskatten för diesel som används inom jord-, skogs- och vattenbruk.

Tidigarelägg utbetalningen av gårdsstödet

En mer direkt åtgärd för våra svenska lantbrukare är att Sverige bör utnyttja möjligheten att genomföra utbetalningarna av EU-stöd så tidigt som möjligt inom respektive budgetår, däribland gårdsstödet. Regeringen måste se till att Jordbruksverket så snart som möjligt betalar ut de stöd som lantbrukarna är berättigade till.

En livsmedelsstrategi som främjar inhemsk produktion och export

Livsmedelsindustrin är Sveriges fjärde största industrisektor och mat och dryck utgör runt sex procent av vår samlade varuexport. Moderaternas utgångspunkt är att livsmedelsstrategin bör syfta till regelförenklningar, bättre förutsättningar för ökad produktion och förstärkt konkurrenskraft för jordbrukssektorn.

Ökad export är en grundbult för att öka svenskt livsmedelsföretagande och svensk livsmedelsproduktion. För att öka livsmedelsexporten får Livsmedelsverket i uppdrag att ta fram ett paket för ökad livsmedelsexport i vilket livsmedelsattachéer på viktiga marknader och en exportportal ingår. Det finns också ett stort behov av forskning för att stärka konkurrenskraften inom livsmedelsproduktionen. Vi gör därför en satsning på tillämpad forskning inom livsmedelsområdet, inklusive strategisk samordning för de främsta statliga forskningsfinansiärerna. För att ytterligare förbättra villkoren för livsmedelsproduktionen bör formerna för livsmedelskontroller ses över.

- Moderaterna satsar 20 miljoner kronor per år på ett paket för livsmedelsexport och 20 miljoner kronor per år på tillämpad forskning inom livsmedelsområdet.

Stärk efterfrågan på viltkött

Viltkött är klimatsmart. För att öka efterfrågan på viltkött, även i de offentliga köken, vill vi göra en tidsbegränsad satsning där Livsmedelsverket, Naturvårdsverket och Jordbruksverket tillsammans får i uppdrag att inom ramen för ett pilotprojekt bygga upp stärkt infrastruktur för hantering av viltkött.

- Moderaterna satsar 10 miljoner kronor årligen under perioden 2017–2020 för att Jordbruksverket ska utveckla hantering och konsumtionsmöjligheter av viltkött.

j. Skydda miljö och klimat med effektiva insatser

Moderaternas miljöpolitik grundas i principen om att förorenaren betalar. För att klara klimathotet krävs långsiktiga, realistiska mål och kostnadseffektiva styrmedel. De flesta miljö- och klimathotet möts bäst genom effektiva styrmedel som bidrar till både teknikutveckling och förändrat beteende. Sverige är och ska fortsätta att vara ett

föregångsland. Sverige spelar en viktig roll i internationella sammanhang och ska då vara pådrivande i arbetet med miljö och klimatfrågor.

Under alliansregeringens åtta år vid makten visade vi att en ambitiös miljö- och klimatpolitik och minskade utsläpp av växthusgaser går hand i hand med ökad tillväxt. Utsläppen av växthusgaser i Sverige minskade med 19 procent mellan 2006 och 2014. Det är därför bekymrande att Sveriges miljöpolitik nu är på väg åt fel håll. Flera av regeringens åtgärder döms ut av bedömare som exempelvis Finanspolitiska rådet som ineffektiva. Det ambitiösa miljöarbete som Alliansen genomförde har bromsat in. Tyvärr har utsläppsminskningstakten avstannat. Enligt den senaste statistiken från SCB ökade utsläppen under första kvartalet 2016. Prognosen för att nå miljömålen är dålig och arbetet med att nå miljömålen behöver trappas upp, både genom internationellt samarbete och på hemmaplan med kostnadseffektiva lösningar och effektiva styrmedel i enighet med principen om att förorenaren betalar.

En stark röst för det globala klimatavtalet

I slutet av 2015 enades världens länder om ett gemensamt klimatavtal i Paris. Moderaterna står fast vid den ambitiösa linjen om att EU:s utsläpp ska minska med 50 procent till år 2030, där 40 procent ska uppnås internt inom EU och de resterande 10 procentenheterna ska ske via internationella mekanismer. Vi vill även att Sverige fortsätter driva på för kompletterande insatser vid sidan av klimatförhandlingarna. Den globala koalitionen som Sverige under alliansregeringens tid varit med och startat, och som syftar till att begränsa kortlivade klimatgaser som sot och metan i atmosfären, ska öka sina insatser.

Internationella klimatinvesteringar för största nytta per skattekrone

Miljö- och klimatmål ska sättas så att industri och företag kan fortsätta att verka i Sverige, annars riskerar vi att flytta utsläppen och andra miljöproblem till andra länder utan samma kontroll som vi har i Sverige. För oss är det också viktigt att vi får ut största möjliga nytta för miljön för varje skattekrone som satsas. Vi eftersträvar störst miljönytta per investerad krone, oavsett om satsningarna görs i Sverige eller utomlands. Det är att ta ansvar för miljön, klimatet och skattebetalarnas pengar. Därför vill vi förstärka satsningarna inom Sveriges program för internationella klimatinvesteringar, som har bevisad effekt, hög nytta och kostnadseffektivitet.

- Moderaterna satsar 100 miljoner kronor per år på internationella klimatinvesteringar.

Förlängd supermiljöbilspremie och införande av bonus–malus-system

Ett teknikneutralt bonus–malus-system bör införas där mer miljöanpassade fordon premieras vid inköpstillfället genom en bonus, medan fordon med höga utsläpp av koldioxid får högre fordonsskatt. Det förslag som regeringen nu har på bordet är inte bra. En ny utredning behöver tillsättas för att systemet ska vara teknikneutralt och så effektivt och klimatsmart som möjligt. Supermiljöbilspremien, som utnyttjats i mycket hög utsträckning, bör förlängas fram till dess att ett välutformat och effektivt bonus–malus-system är på plats. För att öka andelen miljöbilar anser vi fortsatt att premien bör vara 40 000 kronor för alla bilar som släpper ut mindre än 50 g/km.

- Moderaterna satsar 700 miljoner kronor på supermiljöbilspremien under 2017.

Mer träffsäker fordonsskatt för de fordon som smutsar ned mest

Den största utmaningen när det gäller att bryta Sveriges beroende av fossila bränslen är transportsektorn. Denna sektor bidrar med den största nationella påverkan på klimatet och här finns det största beroendet av import av energiråvara. I takt med att teknikutvecklingen går framåt bör kraven på de bilar som smutsar ned mest uppdateras utifrån nya förhållanden. Moderaterna föreslår därför höjd fordonsskatt genom att koldioxidgränsen sänks från 111 gram koldioxid per kilometer till 108 gram koldioxid per kilometer. Möjligheterna att dela upp betalningen av fordonsskatt bör även utökas. En mer träffsäker fordonsskatt stärker de offentliga finanserna med 450 miljoner kronor per år från 2017.

Fortsatt satsning på laddstolpar

Moderaterna vill att satsningen på statligt stöd till laddstolpar fortgår, för att säkerställa att nödvändig infrastruktur finns för att en omställning av fordonsflottan ska kunna ske.

- Moderaterna satsar 100 miljoner kronor per år 2017 och 2018 på statligt stöd för laddstolpar.

Nollvision för basindustrin och carbon capture and storage

För att kunna behålla basindustrin i Sverige, samtidigt som vi har ambitiösa klimatmål, behöver staten ha tät dialog och samarbete med basindustrin för att på sikt uppnå en nollvision för basindustrins utsläpp. Nollvision för basindustrin är ett ben och det andra är genom geologisk lagring av koldioxid, carbon capture and storage (CCS). Moderaterna vill avsätta medel för att arbetet tillsammans med basindustrin och med CCS kan påbörjas.

- Moderaterna satsar 5 miljoner kronor 2017 och 10 miljoner kronor 2018 och 2019 för att starta upp samarbetet mellan basindustrin och staten för att uppnå en nollvision för basindustrins utsläpp.

Skatteavdrag för klimatkompensation

Moderaterna vill införa ett skatteavdrag för företag som klimatkompenserar genom olika typer av klimatkompensation, exempelvis genom CDM (clean development mechanism) eller EU:s system med handelsrätter. Vi tror att genom att ge företag valmöjlighet vid klimatkompensation kan det öka intresset samt uppmuntra fler företag att klimatkompensera. Insatser för att minska klimatutsläppen i exempelvis utvecklingsländer är ofta kostnadseffektiva och bör uppmuntras. Moderaterna satsar därför 15 miljoner kronor på ett brett skatteavdrag för klimatkompensering.

- Moderaterna satsar 15 miljoner kronor på ett skatteavdrag för klimatkompensering för företag.

Ta fram en nationell bioekonomistrategi

Sverige är ett land som är mycket rikt på skog. Det medför ett ansvar att bruka skogen rätt. Sverige har länge varit bra på att bruka skogen på ett hållbart sätt och det finns i Sverige enormt mycket kunskap och forskning på området. Genom att ta fram en nationell bioekonomistrategi menar vi att man med hjälp av de gröna näringarna kan

skapa större miljö- och klimatnytta. Den nationella strategin ska vara en väl förankrad strategi som kräver att både stat och näringsliv samverkar för att underlätta omställningen som krävs för exempelvis skogsindustrin och lantbruket.

- Moderaterna satsar 5 miljoner per år 2017 och 2018 och därefter 10 miljoner kronor per år 2019 och 2020 för att påbörja arbetet med en nationell bioekonomistrategi.

Gör om och gör rätt med kemikalieskatten

Moderaterna anser att en väl utformad kemikalieskatt både kan bidra till att stärka miljöstyrningen och samtidigt inbringa skatteinkomster för att stärka det finansiella sparandet. En viktig utgångspunkt för ekonomiska styrmedel på miljöområdet är dock att de i möjligaste mån ska utformas så att förorenaren betalar i relation till sin miljöpåverkan. Styrmedlen ska i största möjliga utsträckning vara kostnadseffektiva, teknikneutrala och administrativt enkla och bör inte avvika alltför mycket från motsvarande styrmedel i andra delar av en gemensam marknad. Den utformning av kemikalieskatten som regeringen nu föreslår uppfyller inte dessa kriterier utan fungerar enbart som en straffskatt på vitvaror och hemelektronik. Det ger svenska aktörer en betydande konkurrensnackdel jämfört med internationella konkurrenter och riskerar att endast ge begränsad miljönytta och i stället leda till att konsumenter gör sina inköp av vitvaror och hemelektronik via utländska återförsäljare, exempelvis på internet. Moderaterna vill därför på sikt se en annan utformning av kemikalieskatten än den som regeringen i dagsläget har föreslagit.

9. Trygghet att lita på

I Moderaternas plan för ett starkare Sverige är tryggheten en central beståndsdel. Tryggheten är den grund som samhället vilar på och en förutsättning för vår utveckling och vår framtid.

Trygghet kräver en väl utformad rättspolitik som förebygger, hindrar och bekämpar brottslighet i hela landet. I ett rättssamhälle kan brottslighet aldrig tolereras.

Rättsväsendet måste vara starkt och ha medborgarnas förtroende. Varje människas trygghet är viktig. Moderaterna värnar om och vill stärka alla människors rätt till trygghet från brott oavsett var i landet man bor. Moderaterna kommer inte att acceptera otrygghet och framväxten av parallella samhällen. Medborgarna har rätt att ställa krav på en fungerande polis i hela landet, som förebygger och utreder brott.

Trygghet kräver också ett starkt svenskt försvar. Försvarsförmågan måste vara så stark och samarbetet med andra likasinnade stater så nära att vi kan möta gemensamma utmaningar. Därför måste Försvarsberedningen omgående ges ett nytt uppdrag att förbereda nästa försvarsbeslut. Denna gång bör beredningen ges ett bredare och modernare uppdrag som tar hänsyn till den kombination av både militära och civila hot som Sverige står inför.

a. Tryggheten utmanas

Vi ser hur otryggheten ökar i delar av Sverige. Stenkastning mot polis och räddningspersonal, bilbränder och våldsbrott och framväxten av parallella samhällen i

några av våra mest brottsutsatta förorter är exempel på att utvecklingen går åt fel håll. I delar av glesbygden har polisen inte resurser att rycka ut vid pågående brottslighet. Tillgången till trygghet är ojämlikt fördelad. Kvinnor känner sig mer otrygga än män. Människor i brottsutsatta förorter är mer otrygga än människor i socioekonomiskt starka områden. Det finns i dag 53 geografiska områden i Sverige där kriminella nätverk har stor negativ påverkan i lokalsamhället. I dessa områden är öppen droghandel, skjutningar och kriminella uppgörelser en del av vardagen för många invånare. Områdena präglas av social oro och utanförskap. Polisens brottsupplärning sjunker samtidigt dramatiskt. Under 2015 klarades enbart 14 procent av alla brott upp, vilket kan jämföras med 18 procent fem år tidigare.

Världen är mer osäker och orolig än på länge och därmed också alltmer oförutsägbar. Rysslands aggression mot Ukraina, särskilt i landets östra delar, visar inga tecken på att avta och spänningen i vårt närområde är fortsatt hög med ett allt mer auktoritärt och aggressivt Ryssland. Den militära upprustningen i Ryssland fortsätter med oförminskad styrka och landet använder övningar som ett sätt att sätta press på länder i vårt närområde, inte minst för att markera mot Nato. I Mellanöstern och Nordafrika ökar radikaliserings och den har kommit att följas av terror. De sönderfallande staterna destabiliserar hela regionen och utgör baser för terror som även riktas mot Europa. Det gångna året med attentat, i bland annat Bryssel, Istanbul, Nice och Paris har med fruktansvärd tydlighet visat hur sårbara våra samhällen är. Konflikter och splittring tillsammans med stora klimatförändringar som orsakar flyktingströmmar påverkar hela världen. Säkerhetsläget är idag mer problematiskt än på mycket länge.

När tryggheten utmanas både på hemmaplan och i omvärlden krävs åtgärder. Moderaterna har en plan för ökad trygghet i hela Sverige. Krafttag behövs för att säkerställa att alla invånare – oavsett var man bor – kan känna trygghet och att rättsväsendet och Försvarsmakten står starka.

b. En starkare och effektivare polis

Samhällsutvecklingen och befolkningsutvecklingen gör att det behövs fler poliser för att utreda och bekämpa brott. Stöld, våldsbrott, bedrägerier, det ökade terrorhotet, flyktingströmmarna och framväxten av parallella samhällen i några av våra mest brottsutsatta förorter är exempel på de utmaningar svensk polis står inför. Vi vill att polisen ökar sin effektivitet och utreder och klarar upp fler brott. En viktig utgångspunkt för polisreformen var att säkerställa att verksamheten bedrivs på bästa sätt i hela landet. Varierande kvalitet i insatser och metodik skulle ersättas av ökad enhetlighet i användningen av arbetsformer som visat bästa resultat vad gäller brottsupplärning.

Det finns fortfarande stora skillnader inom landet vad gäller polisens förmåga att klara upp brott. De stora regionala skillnaderna tyder även på en svag koppling mellan tilldelade resurser och resultat. De områden som har flest poliser i förhållande till befolkningen visar på sämre resultat än de med mindre resurser. Det är inte en acceptabel utveckling. Det är därför viktigt att polisen har tydliga och mätbara mål för sitt arbete.

Ökad trygghet för hela befolkningen fordrar en närvarande och synlig polis. Det gäller såväl i storstäder som i mindre orter och på landsbygden. Sverige är ett stort land och befolkningsunderlaget ser mycket olika ut beroende på var man befinner sig. Hela landet måste uppleva att polisen finns tillgänglig när den behövs. Därför vill vi höja

polisens förmåga betydligt i särskilt brottsbelastade områden samt i glest befolkade delar av landet.

Stärk Polismyndigheten med minst 2 000 poliser och fler civilanställda

I Moderaternas plan för ett starkare Sverige ingår en satsning för att utbilda och anställa minst 2 000 nya poliser. Polisen ska finnas där när vi behöver den. Satsningen ska bland annat inriktas på de områden där brottsligheten är särskilt allvarlig och där otryggheten är som störst, samtidigt som vi säkrar en synlig och närvarande polis i hela landet som kan utreda och klara upp fler brott. Vi vill också säkerställa att Sverige ska ha en miniminivå om minst 20 000 verksamma poliser.

Av såväl kvalitets- som effektivitetsskäl finns ett behov av att i ökad omfattning kunna använda civilanställd personal inom Polismyndigheten för uppgifter som i dag endast får utföras av poliser. För att säkerställa att utbildade poliser i första hand ska ha förutsättningar för att koncentrera sig på kärnuppdraget, att förebygga och utreda brott, avsätter vi stora resurser för att anställa fler civilanställda.

- Moderaterna satsar 150 miljoner kronor 2017, 300 miljoner kronor 2018, 525 miljoner kronor 2019 och 750 miljoner kronor 2020 på att stärka polisväsendet med 2 000 nya poliser.
- Moderaterna satsar 625 miljoner kronor under 2017, 825 miljoner kronor 2018 och 850 miljoner från 2019 för att anställa fler civilanställda inom Polismyndigheten.

Utrustningslyft för bättre arbetsmiljö och ökad säkerhet

För att ge svensk polis bättre förutsättningar att göra sitt jobb krävs det att polisen har tillgång till modern utrustning som är anpassad efter respektive tjänstgöring. Det har rapporterats om att polisen har haft brist på skyddsutrustning och poliser har uttryckt att exempelvis skyddsvästar och hjälmar inte är individuellt anpassade. För att säkerställa att polisen är rätt utrustad för sina olika uppdrag samt för att förbättra arbetsmiljön och säkerhet föreslår Moderaterna ett utrustningslyft riktat till svensk polis.

Polismyndigheten ansvarar för vilken typ av utrustning de avsatta medlen ska användas till, men utrustning till poliser i yttre tjänst ska prioriteras.

- Moderaterna satsar 200 miljoner kronor år 2017 på ett utrustningslyft för polisen.

Utökat utrymme för att höja polisernas löner

Medel avsätts för att utöka utrymmet för att höja polisernas löner. Sammantaget ger de avsatta medlen under budgetperioden utrymme för att höja polisens löner med 2 000 kr per månad. Exakt hur dessa medel används kommer vara upp till Polismyndigheten och ska ske i enlighet med de sedvanliga förhandlingar som sker på svensk arbetsmarknad.

- Moderaterna satsar 150 miljoner 2017, 300 miljoner 2018, 450 miljoner 2019 och 640 miljoner 2020 på ökat utrymme för att höja polisernas löner.

Stärk polisens insatser mot moderna mängdbrott

It-brotten är de brott som har ökat snabbast under de senaste åren. Enligt Brå anmäldes cirka 185 000 bedrägeribrott år 2015, varav 44 procent handlar om någon form av bedrägeri via internet. Under den senaste tioårsperioden har de anmälda

bedrägeribrotten mer än tredubblats (+223 procent). Polisens förmåga att utreda den här typen av brottslighet behöver förstärkas betydligt. Moderaterna vill höja utbildningsnivån för att utreda it-relaterad brottslighet inom Polismyndigheten och Åklagarmyndigheten. Det bör även göras en översyn av strukturerna och organiseringen av arbetet mot it-relaterad brottslighet och av hur man kan utnyttja det internationella samarbetet bättre för att bekämpa denna brottslighet.

- Moderaterna satsar 30 miljoner kronor per år på att stärka polisens insatser mot mängdbrott på internet.

c. Bekämpa terrorismen

Inget tyder i dagsläget på att de utmaningar som finns när det gäller att säkra tryggheten i ett fritt och öppet Sverige kommer att minska. Exempelen på svenskar som genom åren rest till exempelvis Syrien eller Irak för att utföra och delta i terroristträning eller terroristhandlingar är flera. I en skrivelse till Justitiedepartementet redogör Säkerhetspolisen för läget. Myndigheten skriver att de senaste åren har inneburit en betydande utmaning för Säkerhetspolisen att säkerställa en tillräcklig underrättelsetäckning av dem som rest till konfliktområden. Många har återvänt till Sverige med såväl förmåga som kapacitet att kunna utföra allvarliga terrorhandlingar. Säkerhetspolisen varnar för att dessa återvändare, oavsett ursprungsland, utgör ett potentiellt hot mot Sverige och svenska intressen. Samtidigt är det problematiskt att skilja återvändare från andra våldsbejakande extremister. Våldsbejakande extremister som aldrig rest till konfliktområden utgör också ett hot. Säkerhetspolisens förmåga och kapacitet att övervaka potentiella hot, samt förebygga och utreda terrorismrelaterad brottslighet behöver stärkas.

Säkerhetspolisen pekar på att teknikutvecklingen har ändrat förutsättningarna för hemliga tvångsmedel och att det därför är angeläget att regelverket anpassas efter den utvecklingen. Förutom ökade resurser behöver Säpo även rätt verktyg. Det är viktigt att det blir möjligt att använda sig av hemlig dataavläsning. Moderaterna vill även att Säpo ska få möjlighet till signalspaning under förundersökning.

Polisens förmåga att stå emot terrorangrepp på svensk mark måste vara stark. Erfarenheter från terrorangrepp i Sveriges närområde, som exempelvis attentaten i Paris hösten 2015 där flera koordinerade och samordnade attacker skedde samtidigt, visar på vikten av att kunna göra insatser mot terrorister på två eller flera ställen samtidigt. För att polisens nationella insatsstyrka ska ha förmågan att hantera flera händelser ökas resurserna. Därutöver avsätter vi medel för att förstärka Säkerhetspolisens förmåga att förebygga och lagföra terrorismrelaterad brottslighet.

Ökade resurser till Säpo och nationella insatsstyrkan

De ökade krav som ställs i arbetet för att motverka och bekämpa radikaliserings, terrorism och olika former av våldsbejakande extremism innebär att Säkerhetspolisen kommer att belastas ytterligare framöver än vad dagens situation redan innebär. Likt regeringen ökar vi därför anslaget för att förebygga och lagföra terrorismrelaterad brottslighet. Även Nationella insatsstyrkan behöver förstärkas, bland annat genom utökad numerär, för att säkerställa förmågan att hantera flera samtidiga händelser.

- Moderaterna satsar 80 miljoner kronor 2017, 170 miljoner för 2018 och 200 miljoner från och med 2019 för att förstärka Säkerhetspolisens förmåga att förebygga och lagföra terrorismrelaterad brottslighet.
- Moderaterna satsar 30 miljoner kronor per år på polisens nationella insatsstyrka för att öka dess operativa förmåga.

Ökade resurser för att utreda terror- och krigsbrott

Det är viktigt att den internationella åklagarkammaren i Stockholm har tillräckligt med specialutbildade poliser och åklagare som kan bistå i utredningarna. Åklagare har varnat för att krigsförbrytare kan gå fria i Sverige för att det finns för få poliser som utreder de misstänkta brotten. Det är inte acceptabelt. Vi menar att kapaciteten ska vara tillräcklig och behovet ska tillgodoses när det gäller att i Sverige kunna utreda terror- och krigsbrott som begåtts utomlands.

- Moderaterna satsar 5 miljoner kronor per år för att stärka internationella åklagarkammarens förmåga att utreda terror- och krigsbrott.

Åtgärder för att förebygga våldsbejakande extremism och näthat

Värderingar om att varje människa ska ha frihet att råda över sitt eget liv och rätt att forma det efter sina val är starka i vårt land. Radikalisering och våldsbejakande extremism utgör ett hot mot såväl människor som stater och ytterst mot de värderingar som vårt samhälle vilar på. Våldsbejakande extremism måste, utöver rättsväsendets insatser, mötas med förebyggande åtgärder och avhopparverksamhet. Ansvaret för de som jobbar med barn och ungdomar att främja demokratiska värderingar och motverka extremism måste också förtydligas. Moderaterna vill därför förstärka de förebyggande åtgärderna mot extremism. Moderaterna vill också förstärka arbetet för att motverka näthat. Främlingsfientlighet, rasism och sexism kan aldrig accepteras och måste bekämpas i alla forum och på alla platser.

- Moderaterna satsar 30 miljoner kronor per år på åtgärder för att förebygga våldsbejakande extremism samt stärker Datainspektionens anslag med 2 miljoner kronor med uppdraget att förebygga näthat.

d. Skärpta straff för allvarliga brott

Straff ska återspegla hur allvarligt ett brott är och grövre brott ska bestraffas strängare än mindre allvarliga brott. Ytterligare skärpningar av den straffrättsliga lagstiftningen behövs, framför allt när det gäller vissa allvarliga våldsbrott. Ett annat område där lagstiftningen behöver ses över är de delar som avser angrepp mot blåljuspersonal. Det handlar om att skydda människor som arbetar med samhällsviktiga uppgifter, men också om att värna respekten för rättsstaten. Moderaterna anser även att normalstraffet för mord ska vara livstids fängelse.

Livstids fängelse ska vara normalstraff för mord

Riksdagen antog 2014 en lagändring som syftade till att göra livstidsstraffet till normalstraff när personer döms för mord. Högsta domstolen har genom sin tolkning i ett nyligen avgjort mål gett lagändringen en begränsad innebörd. Därmed riskerar den att

inte få det genomslag som avsågs, vilket måste åtgärdas. Lagens strängaste straff ska vara normalstraffet för mord. Det är angeläget att en översyn sker skyndsamt och att regeringen återkommer till riksdagen med ett lagförslag som säkerställer att livstids fängelse blir normalstraffet för mord.

Skärpta straff för attacker mot blåljuspersonal

Attacker mot blåljuspersonal är oacceptabelt och utvecklingen måste brytas. Vi har föreslagit en rad åtgärder för att vända utvecklingen. Exempelvis vill vi skärpa straffen för våld mot tjänsteman genom en egen brottsrubricering där minimistraftet ska vara sex månaders fängelse. Vi vill även bredda lagstiftningen så att den omfattar fler grupper såsom brand- och räddningspersonal genom att det införs ett nytt brott – våld mot alarmeringstjänstpersonal – där det inte uppställs något krav på att angreppet sker mot någon i dennes myndighetsutövning. Ibland riktas även skadegörelse direkt mot polisbilar och andra utryckningsfordon. Vi ser också fall då polisen lockas in i områden för att sedan angripas med stenkastning. När angreppen riktas mot sådana väsentliga samhällsfunktioner bör detta anses särskilt allvarligt.

e. Ett starkt försvar i en orolig omvärld

Världen är mer osäker och orolig än på länge och oförutsägbarheten ökar. Rysslands aggression mot Ukraina fortsätter och spänningen i vårt närområde är fortsatt hög med ett allt mer auktoritärt och aggressivt Ryssland. I Mellanöstern och Nordafrika ökar radikalismen och följs av terror i och utanför regionen. De sönderfallande staterna destabiliserar hela regionen och utgör baser för terror som även riktas mot Europa. De mångfasetterade utmaningar vi står inför kräver ett starkt svenskt försvar. Försvarsförmågan måste stärkas och samarbetet med andra likasinnade stater måste öka för att möta gemensamma utmaningar.

Kalla in Försvarsberedningen

Försvarsuppgörelsen består både av de ökningar den dåvarande alliansregeringen gjorde och av ytterligare 10,2 miljarder kronor under perioden 2016–2020 för satsningar på förmågor utifrån det underlag som Försvarsmakten presenterade inför försvarsbeslutet. Tre särskilda prioriteringar pekas ut – satsningar på försvarets basplatta, förstärkning Gotland samt en stärkt ubåtsjaktförmåga. Detta är nödvändiga åtgärder med fokus på att i närtid stärka Sveriges försvarsförmåga.

Säkerhetsläget är dock mer problematiskt än på mycket länge. Därför måste Försvarsberedningen omgående ges ett nytt uppdrag att förbereda nästa försvarsbeslut. Denna gång bör beredningen ges ett bredare och modernare uppdrag som tar hänsyn till den kombination av både militära och civila hot som Sverige står inför.

Svensk färdplan för Natomedlemskap

Parallellt med åtgärder för att stärka vårt eget försvar måste vi även utöka våra internationella försvarssamarbeten, särskilt det med Nato. Ett svenskt medlemskap i Nato har aldrig varit så angeläget som det är idag. Moderaterna vill att Sverige ska gå med i Nato och vill se en svensk färdplan för Natomedlemskap. Ukrainakrisen har lett till att skillnaden mellan partnerskap och medlemskap i Nato har ökat i takt med att

Nato tvingats lägga större tonvikt på kollektivt försvar. Alla allianspartier är nu för ett svenskt Natomedlemskap. Detta är en viktig förändring i svensk säkerhetspolitik som visar på att allt fler inser vikten av ett svenskt Natomedlemskap i en osäker omvärld.

Moderaterna anser att det är av stor vikt att dialogen kring förutsättningarna för ett svenskt och finskt medlemskap i Nato fortsätter och fördjupas. Resultatet av utredningen om Sveriges internationella samarbeten inom försvars- och säkerhetspolitiken, inklusive Nato, är en viktig pusselbit i detta. Utredningen bidrar med ökad kunskap när det gäller vad ett Natomedlemskap skulle innebära för svensk del och drar slutsatsen att Sverige är beroende av hjälp utifrån för vår säkerhet. Utredningen bör vara en viktig utgångspunkt i en angelägen och bred debatt om nästa steg i svensk säkerhetspolitik och hur ett medlemskap i Nato skulle stärka Sveriges säkerhet.

Fortsatta behov för personal- och materielförsörjning

Det svenska försvaret står inför utmaningar i framtiden när det gäller såväl personal- som materielförsörjningen. En hållbar personalförsörjning är en av de största utmaningarna för försvaret. Försvarsmakten ska vara en attraktiv arbetsgivare. Det kräver goda villkor för anställningarna och ett bra meritvärde vid avslutad anställning, men inte minst en meningsfull vardag där fokus ligger på kärnuppgiften. Frivilligheten är grunden i det svenska försvarets personalförsörjning. Den möjliggör att vi kan ha välövade och kompetenta soldater och sjömän i förband som hålls samman över tid och som kan användas såväl för försvaret av Sverige som i internationella insatser. Värnplikten är vilande och kan aktiveras vid behov. Försvarsmaktens långsiktiga personalförsörjning har precis utretts. Försvarets personalförsörjning ska fortsatt bygga på frivillighet, men i utredningen föreslås det att frivilligheten kompletteras med en mindre del värnpliktig personal. Det är Försvarsmaktens behov som ska styra utformningen av försvarets personalförsörjning. Från Moderaternas sida har vi en öppenhet inför att använda alla de verktyg som står till buds inklusive en delvis återaktiverad värnplikt, detta mot bakgrund av det försämrade omvärldsläget men även utifrån de problem som finns i personalförsörjningen idag.

Bortom 2020 finns stora utmaningar i försvarets materielförsörjning, vilka kommer att kräva ytterligare resurser till Försvarsmakten. Det svenska försvaret ska ha tillgång till modern materiel för att kunna möta en motståndare som ligger i teknologisk framkant. Detta kräver stora investeringar i försvarsmateriel. Försvarsberedningen har till exempel lyft behovet av fler JAS Gripen E, ytterligare en ny ubåt och tillgång till kryssningsrobotar för långräckviddig bekämpning. Det är viktigt att dessa behov tillgodoses och att det finns en långsiktig plan för hur detta ska gå till.

Utred om det psykologiska försvaret ska återupprättas som egen myndighet

Informationskrigföring är ett instrument som visat sig vara mycket effektivt. Genom att sprida desinformation kan en eventuell fiende underminera och förstöra förtroendet för ett lands civila, politiska och militära ledning och underblåsa interna motsättningar. Moderaterna vill därför låta FOI utreda möjligheten att återupprätta det psykologiska försvaret som egen myndighet.

- Moderaterna satsar 30 miljoner kronor per år på Totalförsvarets forskningsinstitut (FOI) för att bibehålla forskningskompetensen och utreda det psykologiska försvaret.

Inför en cyberdoktrin

En aspekt av modern krigföring som blir allt mer betydelsefull är cyberförmågan. Genom att slå mot elektroniska flöden kan man orsaka allvarliga störningar i ett samhälles vitala infrastruktur och försvaga ett lands försvarsförmåga. Sverige måste kunna möta den sortens hot med både en defensiv och en aktiv cyberförmåga. Vi bör även ha en cyberdoktrin som klargör att Sverige inte kommer att vara först med att använda sin aktiva cyberförmåga.

Öka samordningen för hybridkrigföring

Moderaterna vill även se en mer funktionell försvarsunderrättelseförmåga, bättre samordning mellan civila och militära förmågor inom totalförsvaret samt ökade möjligheter till kunskaps- och erfarenhetsutbyte mellan försvarets specialförband och polisens nationella insatsstyrka.

- Moderaterna satsar 20 miljoner kronor per år på Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) för att stärka arbetet med det civila försvaret.

Fortsatta internationella insatser

Slutligen måste vikten av fortsatta internationella insatser framhållas. Genom dem skapar vi fred och säkerhet på plats där de görs, men de är även centrala för Sveriges säkerhet. Säkerhet i samverkan med andra ska fortsatt vara en hörnsten i svensk försvars- och säkerhetspolitik. De eskalerande skeendena i vissa delar av Mellanöstern och Nordafrika visar vilken säkerhetsrisk kollapsade stater utgör för det egna närområdet, men även som bas för terrorister som utför dåd i andra delar av världen. Det är därför viktigt att Sverige och andra länder även fortsatt har ett starkt internationellt militärt engagemang för fred, säkerhet och stabilitet. Vi måste också ha en helhetssyn på insatserna där mål rörande långsiktighet och resultat, men även effektivitet och uppföljning, är självklara delar.

10. En ansvarsfull migrationspolitik

Krig, konflikter och oroligheter runt om i världen gör att ett stort antal människor i dag är på flykt. I år beräknar FN att det rör sig om 65 miljoner människor. På två år har det till Sverige kommit en kvarts miljon asylsökande. Sverige har haft ett oproportionerligt stort mottagande i förhållande till jämförbara länder. EU:s gemensamma asylsystem har inte fungerat alls. Hur flyktingmottagandet till Sverige kommer se ut framöver är mycket osäkert och beror bland annat på hur andra länder i EU och hur EU som helhet agerar.

Att det kommit många asylsökande till Sverige på kort tid innebär stora påfrestningar i delar av samhället. Det är idag brist på till exempel skolplatser, lärare och socialsekreterare. På sikt handlar det om att människor som kommit hit ska ha jobb, egen försörjning och någonstans att bo. Att skapa fler vägar in på arbetsmarknaden är helt avgörande för att det ska fungera.

För att skapa ett hållbart mottagande och upprätthålla förtroendet för och legitimiteten i asylsystemet behöver asylprocessen präglas av ordning och reda. Vi behöver ha tydliga regelverk som skapar förutsättningar för ett jämnt

flyktingmottagande inom EU. Vi ska ha korta och rättssäkra processer. Den som får uppehållstillstånd ska ha goda förutsättningar att etablera sig i Sverige och få arbete och bostad. Den som nekas uppehållstillstånd ska lämna Sverige och återvända till sitt hemland.

a. En långsiktigt hållbar migrationspolitik

Moderaterna står för en långsiktigt hållbar migrationspolitik. I en tid när så många människor är på flykt är det viktigt att Europa och övriga delar av världen kan erbjuda skydd undan krig och förtryck. Samtidigt måste mottagandet i Sverige fungera i praktiken. För att migrationspolitiken ska vara långsiktigt hållbar krävs bland annat att myndigheter och kommuner klarar sina uppdrag.

Sverige behöver ordning och reda i flyktingmottagandet

Åtgärder såsom tillfälliga uppehållstillstånd och skärpta försörjningskrav vid anhöriginvandring bör bli permanenta och gälla även efter att giltighetstiden av den nuvarande tillfälliga lagen har gått ut.

Därutöver behöver Sverige en lagstiftning som ger förutsättningar för en tillfällig paus i flyktingmottagandet, detta mot bakgrund av det mycket stora mottagande av asylsökande vi har haft och den osäkerhet som präglar bland annat EU:s förmåga att hantera den gemensamma asylpolitiken. Med en tillfällig paus skulle Sverige enbart ta emot kvotflyktingar och asylsökande som kommer direkt från tredje land. Övriga direktavvisas till det säkra land de kommit via. Liknande lagstiftning beslöts på försommaren av stortinget i Norge och har föreslagits av regeringen i Danmark.

Gemensamt ansvar för flyktingmottagandet i EU

Sverige har tagit och tar ett stort ansvar för människor på flykt. I fjol tog vi emot drygt 160 000 asylsökande. Det är det största mottagande som ett OECD-land någonsin haft under ett enskilt år i förhållande till antal invånare. Moderaterna vill ha ett fungerande EU-gemensamt asylsystem. I det ligger att EU-gemensamma beslut efterlevs av alla medlemsländer. Det största problemet har inte varit svårigheter att fatta beslut på migrationsområdet på EU-nivå, utan att få besluten att efterlevas. Vi vill att ekonomiska incitament och sanktioner på EU-nivå används för att få länder att efterleva besluten och ta ett större ansvar.

Tillfälliga uppehållstillstånd övergår till permanenta när man kommer i jobb

Alla länder inom EU har förbundit sig till samma konventioner för att skydda människor på flykt. Det är en grundläggande princip för alla stater som står upp för mänskliga rättigheter, och en princip som Moderaterna aldrig viker från. Vi ser dock att integrationen i Sverige har fungerat alldeles för dåligt, vilket ger oss anledning att se över hur asylreglerna kan påverka människors drivkrafter. Politiken har mycket att bidra med för att underlätta för människor att integreras i det svenska samhället – men vi måste också förvänta oss att människor vill och har förmåga att göra det. Vi vill stärka människors drivkrafter till arbete och integration.

Moderaterna föreslår därför att huvudprincipen för uppehållstillstånd bör ändras från permanenta till tillfälliga uppehållstillstånd. Detta bör gälla även efter att giltighetstiden

för den treåriga lagstiftningen om begränsade möjligheter att beviljas uppehållstånd i Sverige har gått ut. Vi vill att det tillfälliga uppehållstillståndet blir permanent om man fullföljt de etableringsaktiviteter man har i sin etableringsplan, eller om man innehaft en anställning med lön efter villkor i sex månader. Detta är en del i att öka incitamenten och egenansvaret i att bidra till att göra sig anställningsbar. Har etableringsinsatserna inte fullföljts förlängs det tillfälliga uppehållstillståndet om skyddsbehov kvarstår.

Utvidga försörjningskravet för anhöriginvandring

Försörjningskravet infördes 2009 av alliansregeringen. Sverige var då det enda land i EU som saknade liknande krav. I och med införandet av kravet infördes också en mängd undantag som gör att kravet idag endast omfattar under en procent. Regeringen avskaffade undantagen inom ramen för den treåriga asyllagstiftning som föreslogs hösten 2016. Moderaterna vill att det nya regelverket ska gälla permanent.

Värna arbetskraftsinvandringen och stoppa missbruk

Sverige behöver arbetskraftsinvandring för att ge företag, offentlig sektor och organisationer möjlighet till god kompetensförsörjning. Moderaterna vill värna det svenska regelverket för arbetskraftsinvandring, samtidigt som missbruk måste beivras. Vi vill införa ett tak på trettio dagar för den maximala handläggningstiden av arbetstillstånd, då väntetiden idag är för lång. Vi vill att Migrationsverket i sin kontrollfunktion ska ges direktåtkomst till vissa uppgifter hos andra myndigheter för att motverka missbruk av systemet med arbetskraftsinvandring ytterligare. Därför vill vi även införa en ny brottsrubricering och skärpa straffen vid bland annat medvetet lämnade oriktiga uppgifter i tillståndsprocessen.

b. Ett effektivt återvändande

Det måste vara en tydlig skillnad på ett ja och nej i asylprocessen. Våra insatser i Sverige måste vara inriktade på människor som har ett skyddsbehov, inte på de som saknar skyddsbehov. Det handlar också om trovärdigheten till systemet. Därtill finns en uppenbar risk för att skuggsamhällen med människor som är i landet utan tillstånd växer sig större om skillnaden mellan ett ja och ett nej i asylprocessen inte upprätthålls.

Effektivt återvändande för de som nekas uppehållstillstånd i Sverige

Moderaterna vill se ett kraftigt förstärkt återvändandearbete. Migrationsverkets, polisens och Kriminalvårdens insatser måste intensifieras. Det behöver bli enklare att ta hand om id-handlingar i asylärenden. Fler återtagandeavtal med andra länder måste komma på plats. Sådana avtal bidrar till att underlätta återvändandet. Förvar är en viktig åtgärd då det finns en risk att en person avviker. Möjligheten till förvar bör användas i större utsträckning och förvarsplatserna bör bli fler. Det behövs minst ett nytt förvar i norra Sverige. Lagstiftningen bör skärpas så att det inte, som idag, går att ansöka om asyl på nytt efter fyra år.

- Moderaterna satsar på förstärkt återvändandearbete och fler förvarsplatser 100 miljoner kronor under 2017, 100 miljoner kronor under 2018, 75 miljoner kronor under 2019 och 60 miljoner kronor under 2020.

Tillfällig satsning på förhöjt återetableringsstöd

Den som vill återvända till sitt hemland från Sverige kan under vissa förutsättningar få återetableringsstöd. För att få återetableringsstöd ska man ha återkallat asylansökan eller fått avslag på den och man vill självmant återvända till ett land där situationen gör det svårt att ordna bostad och jobb. Återetableringsstödet uppgår till 30 000 kronor för varje person över 18 år och 15 000 kronor för barn under 18 år. En familj kan få högst 75 000 kronor. Medlen till återetableringsstöd bör öka för att möjliggöra för fler att återetablera sig på ett tryggt sätt.

- Moderaterna satsar 100 miljoner kronor under 2017 och 2018 på utökade resurser för återetableringsstöd.

11. En trygg välfärd och bättre sammanhållning

Moderaternas plan för ett starkare Sverige tar sikte på att bygga Sverige starkare genom fler jobb och en stark ekonomi. Det är också grunden för att bygga ett starkt välfärdssamhälle som håller ihop. Det är när fler människor arbetar som vi kan bygga en starkare välfärd. När vi skapar jobb och gör det lättare att starta och driva företag kan fler vara med och betala för vår gemensamma välfärd. Fler i arbete är den bästa garanten för en trygg skola, vård och omsorg.

Det ska vara ordning och reda i välfärden och varje skattekrona ska användas omsorgsfullt. Det krävs god insyn, tillsyn och tydliga krav. Vårt fokus ska vara på kvalitet i form av höga resultat samt upplevd kvalitet hos patienter och brukare. Det skapar förutsättningar för en trygg välfärd och bättre sammanhållning.

a. Stärk välfärdens finansiering

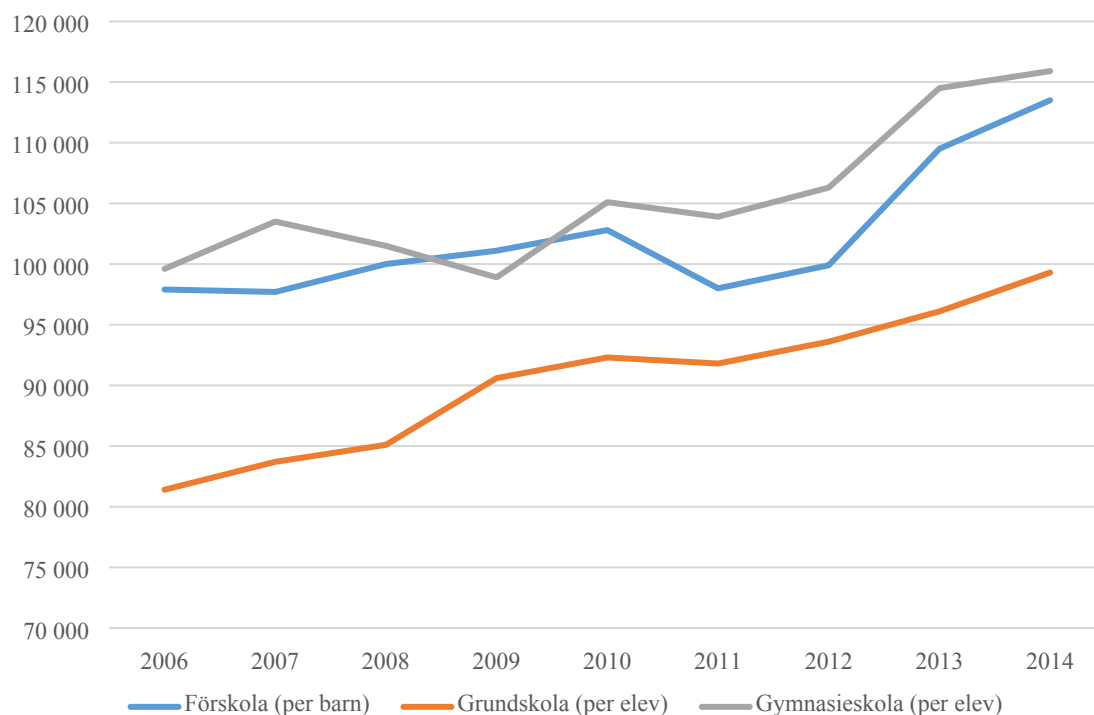
Med en åldrande befolkning och ett stort flyktningmottagande står kommuner och landsting inför betydande utmaningar under kommande år. Behovet av bostäder, skolor, vård och omsorg ökar samtidigt som antalet skattebetalare inte följer med. Utmaningarna förstärks av att många kommuner har omfattande underhålls- och investeringsbehov då det nu är närmare 60 år sedan kommunernas stora investeringar på 1950- och 1960-talen genomfördes. Kommunernas ekonomi kommer befinna sig under betydande press under kommande år.

För att långsiktigt och uthålligt stärka välfärden krävs att ekonomin växer och att fler kommer i jobb. När fler betalar skatt och skattebasen växer skapas mer resurser till vår gemensamt finansierade välfärd. Det är utgångspunkten för Moderaternas politik. När Moderaterna föreslår sänkta skatter, stramare bidrag och bättre företagsklimat, handlar dessa åtgärder ytterst om att långsiktigt trygga vår välfärd. Moderaterna vill hitta en avvägning som gör att våra trygghetssystem fångar upp och skyddar människor som oförskyllt råkar illa ut till följd av sjukdom, arbetslöshet eller arbetsskada men som samtidigt ger tillräckliga drivkrafter till arbete.

Bokslutet efter åtta år i regering visar på att Alliansens ekonomiska politik och välfärdspolitik har fungerat och gått hand i hand. Alliansens ekonomiska politik bedöms ha lett till att motsvarande knappt 270 000 jobb skapades 2014 jämfört med när Alliansen tillträdde. Enligt beräkningar från riksdagens utredningstjänst har vård, skola

och omsorg samtidigt stärkts med mer än 100 miljarder kronor i fasta priser. Resurserna för både vård, skola och omsorg har också ökat per invånare.

Figur 23: Resurser per elev i för-, grund- och gymnasieskolan 2006–2014 (fasta priser). Kronor.

Källa: Riksdagens utredningstjänst

På kort sikt finns dock anledning att stärka välfärdens finansiering från statligt håll. Det krävs dels för att stärka kommunernas ekonomi generellt, dels för att höja ambitionsnivån i den svenska skolan. Därför gör Moderaterna en satsning dels på oriktade statsbidrag, dels på riktade medel för en bättre skola i hela Sverige.

Välfärds miljarder och lokalt integrationsarbete

Kommunernas ekonomi kommer befinna sig under betydande press under kommande år. Moderaterna satsar därför oriktade medel på 33 miljarder kronor till kommunerna under 2017–2020. Samtidigt görs riktade satsningar för att stärka den svenska skolan om 26 miljarder kronor under samma tidsperiod.

Sverige har sedan lång tid haft stora problem med att integrera nyanlända på arbetsmarknaden. Med dagens stora flyktingmottagande behöver stora insatser göras för att bryta mönstret och stärka integrationen av nyanlända. Resurser och insatser behöver göras nationellt men också ute i kommunerna. Sveriges kommuner kan inte vänta utan behöver resurser här och nu för att kraftfullt förbättra arbetet med integration av nyanlända.

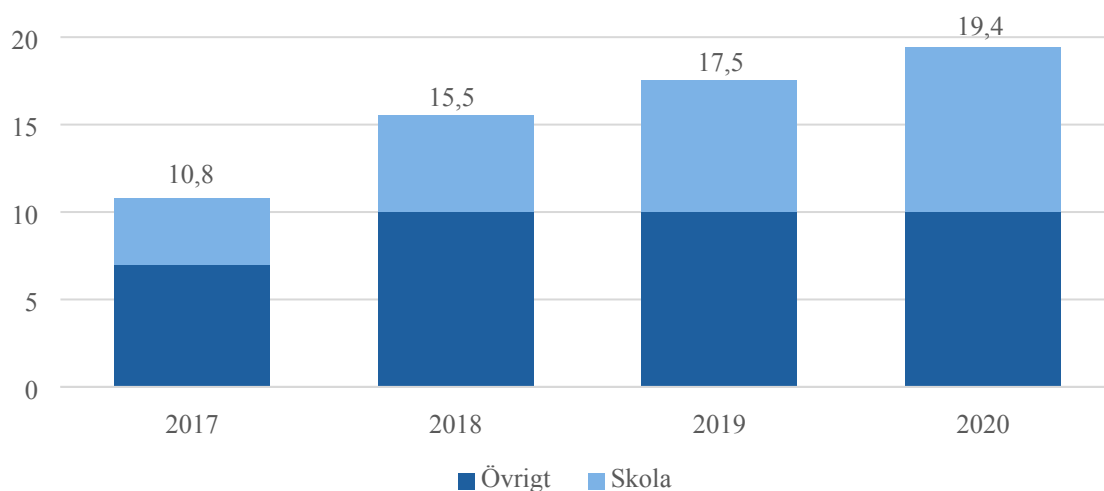
Moderaterna föreslår därför en satsning på 4 miljarder kronor för att stärka kommunernas arbete med integration. Pengarna ska kunna användas för att stärka kommunerna gällande integrationsinsatser, skola, socialtjänst, välfärd och bostäder. En fungerande vardag och språkinläring är grunden för att kunna söka sig in på arbetsmarknaden. Då måste kommunerna klara att erbjuda bra sfi, bostäder nära jobben och en skola som fungerar.

Sammanlagt uppgår resurstillskotten till skolan, vården, omsorgen och den allmänna välfärden till över 60 miljarder kronor under budgetperioden. Detta ska jämföras med regeringen som satsar 40 miljarder kronor på kommunerna under samma period.

- Moderaterna satsar 37 miljarder kronor till kommunerna under 2017–2020 i oriktade statsbidrag samt insatser för att stärka integrationen, och 26 miljarder kronor i riktade satsningar för en bättre skola i alla kommuner.

Figur 24: Moderaternas välfärdssatsningar. Miljarder kronor.

Miljarder kronor

Källa: Egna beräkningar

b. En hälso- och sjukvård av hög kvalitet i rätt tid

Svensk vård och omsorg uppvisar i ett internationellt perspektiv goda resultat. Samtidigt finns fortfarande brister. Långa väntetider och otillräcklig tillgänglighet är fortfarande ett problem i delar av vården. Fördelningen av resurser mellan dem som har större och dem som har mindre behov fungerar inte optimalt. Brist på kompetens i vissa vårdyrken, till exempel sjuksköterskor, är vanligt i stora delar av landet. Vården är fortfarande inte jämlik: i dag finns det oacceptabla skillnader gällande såväl kvalitet och kontinuitet som väntetider.

Trots att väntetiderna sjunkit betydligt i den svenska vården finns fortfarande stora, och ibland livsavgörande, skillnader inom landet. Väntetiderna för lungcancer är ett exempel där stora variationer kan vara skillnad mellan liv och död. Byråkrati och administration, kommun- eller landstingsgränser ska inte få hindra den enskilde att få vård av hög kvalitet i rätt tid. Läget har tydligt förbättrats de senaste åtta åren bl.a. genom riktade satsningar. År 2007 väntade var fjärde patient mer än 90 dagar på en operation i specialistvården, år 2014 hade motsvarande drygt var åttonde patient en så lång väntetid. Men mer behöver göras.

Det är oroande att regeringen inte verkar ta dessa utmaningar om väntetider, tillgänglighet och kvalitet på allvar. Regeringen har tillsammans med Vänsterpartiet avskaffat kömiljarden och omvandlat den till ett generellt statsstöd till landstingen utan några krav på prestation eller minskning av väntetiderna. Det riskerar att leda till att landstingen omprioriterar sina egna resurser och att stödet därmed har mycket små effekter på vårdens kvalitet och tillgänglighet.

Moderaterna står för en annan politik. Vi sätter patienten först. Kvalitet, tillgänglighet och valfrihet är ledorden för de förslag som presenteras i budgetmotionen.

En utvecklad prestationsbunden vårdgaranti

Trots kortare köer är det alltför många som fortfarande upplever att det kan vara svårt att komma i kontakt med sjukvården. Vissa landsting klarar inte heller kraven i den nationella vårdgarantin och det är stora skillnader mellan landstingen. Medan väntetiderna i vården har kortats väsentligt de senaste åren är bristande samordning och samverkan inom och mellan vårdgivare ett problem i dagens hälso- och sjukvård. Därför behöver den prestationsbaserade vårdgarantin utvecklas, bl.a. vad gäller tidsgränser och för att omfatta hela vårdkedjan.

Moderaterna föreslår därför att den prestationsbundna vårdgarantin utvecklas med tydligt fokus på att korta väntetider och öka tillgängligheten i hälso- och sjukvården. Förutom att fortsatt främja tillgänglighet och korta köer ska den också öka huvudmännens förutsättningar och drivkrafter att skapa mer sammanhållna vårdkedjor och öka vårdgivarnas helhetsansvar för patienten. Vi vill utveckla vårdgarantin, stimulera ökat fokus på patientflöden samt säkra och förstärka det fria vårdvalet. Därutöver ges särskilt stöd till utveckling av kvalitet och innovationer i vården.

- Moderaterna satsar 650 miljoner kronor per år på en utvecklad prestationsbunden vårdgaranti från 2017, med ökat fokus på tillgänglighet och samordning.

Säkra kompetensförsörjningen i vården

Frågan om den framtida kompetensförsörjningen inom vården måste lösas långsiktigt. De ökande kraven i vården och omsorgen kommer att kräva fler medarbetare. Moderaterna vill ta fram en nationell, långsiktig och hållbar strategi gällande personalförsörjning, som tar hänsyn till den snabba medicinska och tekniska utvecklingen. Strategin bör gälla framtida behov av till exempel specialistsjuksköterskor, röntgensjuksköterskor och biomedicinska analytiker.

- Moderaterna satsar 100 miljoner kronor per år från och med 2017 för att förbättra kompetensförsörjningen inom vården.

Inför examensbonus för sjuksköterskor

Sjuksköterskor, och särskilt specialistsjuksköterskor, är ett av de största bristyrkena idag. Ett av problemen är att det är få som sökt sig till dessa utbildningar samt att långt ifrån alla studenter som börjat på utbildningarna har fullföljt dem. För att stärka kompetensförsörjningen i vården föreslår Moderaterna att alla som tar examen på utsatt tid från lärar- och sjuksköterskeutbildningen ska få en examensbonus. Examensbonusen omfattar minst 50 000 kronor. Bonusen kan även vara större ifall en student läser en längre utbildning, som överstiger tre år. Studenten ska kunna ta ut bonusen antingen som en skattefri bonus vid utbildningens slut alternativt som avskrivna studielån.

- Moderaterna satsar 250 miljoner kronor per år från och med 2017 på en examensbonus för sjuksköterskor.

Samla kompetens och stärk kvaliteten i cancervården

Utvärderingar har visat på stora regionala skillnader inom cancervården. Genom ökade riktade resurser och genom att samla kompetensen vill vi stärka jämlikhet och kvalitet i cancervården. Det är bra att även regeringen ställer sig bakom denna satsning. I syfte att bidra till snabbare diagnoser och högre kvalitet och stärka likvärdighet vill vi att viss avancerad högspecialiserad cancervård koncentreras till färre utförare av vård.

Stärk den psykiatriska vården

Den psykiska ohälsan i Sverige fortsätter att öka. Särskilt oroande är den ökande psykiska ohälsan hos barn och unga. Därtill har andelen barn och unga som får diagnosen neuropsykiatrisk funktionsnedsättning ökat kraftigt. Akuta psykiatriska problem tycks också öka. Vård på sjukhus för självsador har tydligt ökat bland unga, enligt exempelvis Karolinska Institutet. Den psykiatriska vården står inför många utmaningar. Några av dessa handlar om långa väntetider och stora variationer mellan olika delar av landet avseende såväl kvalitet som tillgänglighet. Vi avsätter medel de kommande fyra åren i syfte att genomföra strukturerade försöksprojekt gällande att utveckla vårdgarantin för barn och unga inom den psykiatriska vården.

- Moderaterna satsar 30 miljoner kronor per år från och med 2017 för att påbörja en förstärkning av den psykiatriska vården för barn och unga.

Hög kvalitet i vården genom tydliga och enhetliga krav

Moderaterna vill införa en generell tillståndsplikt för alla utförare i välfärden. Det ska som huvudregel krävas tillstånd för att bedriva verksamhet enligt skollagen, socialtjänstlagen, lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) samt hälso- och sjukvårdslagen. Därtill bör sanktionsmöjligheter införas vid uppenbara brister som gör att vårdgivare och utförare inte uppfyller de grundläggande tillståndskraven.

För att stärka kvaliteten i välfärden bör Inspektionen för vård och omsorg (IVO) få ett utökat uppdrag i syfte att bl.a. stärka tillsyn, uppföljning och patienternas och anhörigas möjligheter att framföra klagomål och brister gällande vårdens kvalitet och bemötande. Vidare bör Myndigheten för vård- och omsorgsanalys få ett särskilt uppdrag att se över hur staten kan stimulera och stödja en långsiktig satsning på nationella kvalitetsregister och att kartlägga goda exempel inom e-vård i syfte att sprida dem.

- Moderaterna satsar 50 miljoner kronor per år från 2017 för att stärka tillsyn och uppföljning hos Inspektionen för vård och omsorg och utvecklingen av kvalitetsregister och goda exempel hos Myndigheten för vård- och omsorgsanalys.

Valfrihet i vården som gynnar alla

Rätten att själv få välja var och hur man tar del av hälso- och sjukvården är en viktig del i att kunna utforma sitt eget liv och sin egen tillvaro. Man ska kunna välja sin vård utifrån egna behov och förutsättningar, oavsett var i landet man bor. Detta i sin tur förutsätter mångfald och alternativ. Det vill Moderaterna värna, inom ramen för system som sätter tydliga och enhetliga kvalitetskrav på alla offentliga och privata utförare.

c. En trygg ålderdom och äldreomsorg av hög kvalitet

Andelen äldre i Sverige ökar stadigt. Det är idag ungefär två miljoner människor som är över 65 år. Det är positivt och någonting att glädjas åt. Men att åldras innebär ofta ett ökat behov av hjälp i vardagen. Hur hjälpen utformas påverkar i hög grad livskvaliteten. Moderaternas utgångspunkt är att varje människa är unik, med egna önskemål och intressen. Rätten till självbestämmande är lika viktig oavsett ålder. Den välfärd som betalas med våra gemensamma resurser ska därför präglas av stor valfrihet, hög kvalitet och ett värdigt bemötande och finnas tillgänglig för alla som behöver den.

Sveriges äldre kan vänta sig fler år med god hälsa än i de allra flesta länder. Idag lever vi i genomsnitt 20 år efter pensioneringen. Det är en fantastisk utveckling. Men det kräver också en förändring i synen på äldre. Det är viktigt att politiken visar förståelse och respekt för att äldre inte är en homogen grupp människor med samma behov och önskemål. Det behöver skapas fler vägar för att underlätta för människor att leva det aktiva liv de vill leva.

En viktig fråga för många äldre är att få ekonomin att gå ihop i vardagen. Regeringens skattehöjning som ökar kostnaderna för att anställa äldre gör det svårare för äldre att vara aktiva på arbetsmarknaden och på det sättet förbättra både sin egen och samhällets ekonomi. Möjligheten att fortsätta arbeta handlar om att ha ett sammanhang där man behövs och där man har en social tillhörighet.

Höjt bostadstillägg för pensionärer

Bostadstillägg är ett skattefritt tillägg som ges till pensionärer med låg pension. Bostadstillägget är inkomstprövat och riktar sig till pensionärer med låga inkomster. Omkring 90 procent av de som får bostadstillägg är ensamstående och det finns en stor överrepresentation av kvinnor. 2015 var 76 procent kvinnor av det totala antalet pensionärer med bostadstillägg. Moderaterna vill höja bostadstillägget eftersom det är en förmån som på ett effektivt sätt träffar de pensionärer som har de minsta ekonomiska marginalerna. Förslaget innebär att pensionärerna med lägst inkomst kan få upp till 100 kronor mer i månaden i bostadstillägg.

- Moderaterna satsar 200 miljoner kronor per år för att höja bostadstillägget för pensionärer med upp till 100 kronor i månaden.

Stärkt kompetensförsörjning och ökad kvalitet i äldreomsorgen

De största samhällsutmaningarna för att säkra en trygg ålderdom för alla äldre handlar om att skapa en mer tillgänglig vård, att möjliggöra en äldreomsorg av högre kvalitet och att kunna säkra kompetensförsörjningen. Regeringen har ett ensidigt fokus på att öka antalet personal, och bortser ifrån att det finns många andra faktorer som påverkar kvalitet, valfrihet och värdighet inom äldreomsorgen.

Moderaterna förstärker de satsningar på mer personal i äldreomsorgen som görs med ytterligare medel 2017–2019. I de samlade satsningarna på äldreomsorgen bör en fortsatt satsning på ett nationellt måltidslyft ingå. Samtidigt behövs en riktad satsning på kompetensförsörjning och ökad kvalitet som bland annat ska bidra till att utveckla en nationell strategi gällande personalförsörjning och kompetensutbildning för medarbetare och chefer. Därtill ska fler satsningar på mobil hemsjukvård stödjas.

- Moderaterna satsar 100 miljoner kronor per år på kompetensförsörjning i äldreomsorgen.

Bryt ensamheten och öka livskvaliteten för äldre

Vi vill påbörja en nationell satsning tillsammans med andra aktörer för att öka livskvaliteten för äldre inom äldreomsorgen. Äldre som bor i äldreboende ska ha möjlighet att få sällskap för att gå ut och promenera i friska luften. Vi vill dessutom åstadkomma ett måltidslyft inom äldreomsorgen oavsett om det handlar om maten som serveras i äldreboende eller hemtjänst. Maten ska vara ett glädjeämne i vardagen för äldre.

- Moderaterna satsar 10 miljoner kronor per år från och med 2017 för att påbörja ett arbete att bryta äldres ensamhet och öka deras livskvalitet.
- Moderaterna satsar 30 miljoner kronor per år från och med 2017 för att påbörja ett måltidslyft i äldreomsorgen.

Mer mobil vård för de mest sjuka äldre

Vi vill påbörja en nationell satsning tillsammans med andra aktörer för att metodiskt och strukturerat stimulera mer av en mobil nära vård för de mest sjuka äldre. Det handlar främst om dem med en eller flera kroniska sjukdomar. En styrande princip bör vara att vården ges nära befolkningen. Vi avsätter medel de kommande fyra åren i syfte att genomföra pilotprojekt gällande mer mobil vård för de mest sjuka äldre.

- Moderaterna satsar 30 miljoner kronor per år från och med 2017 för att förstärka en utveckling av mer mobil nära vård för de mest sjuka äldre.

Förenkla biståndsbedömningen

Moderaterna vill minska den administrativa bördan kopplad till biståndsbedömning och möjliggöra för en mer förenklad biståndsbedömning. Vi vill ge de äldre tillsammans med närstående utökade möjligheter att själva, i samråd med biståndsbedömarna, utforma vad de beviljade omsorgstimmarna bör ägnas åt oavsett om det handlar om äldreboende eller hemtjänst.

Hög kvalitet i äldreomsorgen genom tydliga och enhetliga kvalitetskrav

Moderaterna vill säkra tillståndsgivning, tillsyn, uppföljning och utvärdering inom äldreomsorgen genom ett tydligt uppdrag och ökade resurser till Inspektionen för vård och omsorg.

d. En trygg social omsorg som sätter barnens uppväxtvillkor först

Sverige är ett av världens bästa länder att växa upp i för barn och unga. Det ska fortsatt vara så. Sverige ska vara ett land där alla blir sedda och hörda och känner sig behövda oavsett ålder, bakgrund och erfarenheter. De allra flesta barn i Sverige har det bra; samtidigt finns det emellertid barn som inte har det bra. Vissa barn mår dåligt och lever i en uppväxtmiljö som till och med ibland är direkt skadlig.

Höjd inkomstgräns i bostadsbidraget

Bostadsbidrag är en inkomstprövad förmån och inkomstgränserna för prövning av rätten till bostadsbidrag har varit oförändrade sedan 1997. Moderaterna föreslår att inkomstgränsen för prövning av rätten till bostadsbidrag för barnfamiljer ska höjas från 117 000 kronor till 127 000 kronor för ensamstående och från 58 500 kr till 63 500 kr för makar.

- Moderaterna satsar 150 miljoner kronor per år för att höja inkomstgränsen för bostadsbidrag som lämnas till barnfamiljer.

En nationell handlingsplan för socialtjänsten

Dagens socialtjänst behöver en nystart. Socialtjänstlagen som trädde i kraft år 1982 behöver moderniseras. Men man behöver även tackla frågor om kompetensförsörjning och organisation samt socialtjänstens inriktning och uppdrag. Särskilt personalflykten från socialtjänsten måste vändas. När sju av tio socialsekreterare funderar på att byta yrke är det en allvarlig larmsignal. Moderaterna föreslår att en nationell handlingsplan för socialsekreterarna och socialtjänsten tas fram och genomförs under kommande år.

- Moderaterna öronmärker 250 miljoner kronor per år inom ramen för anslaget för bidrag till utveckling av socialt arbete för att påbörja genomförandet av en nationell handlingsplan för socialsekreterarna och socialtjänsten.

Inrikta socialtjänstens arbete på att barnen ska klara skolan

Barn i familjer med regelbunden socialtjänstkontakt bör särskilt uppmärksammas för sina skolresultat, oavsett föräldrarnas problem. Ingen annan fråga betyder mer för deras långsiktiga möjligheter att lyckas. Moderaterna vill att socialtjänsten i större utsträckning ska prioritera barnens skolresultat i familjer med sociala problem. Familjer som får stöd av socialtjänsten ska bland annat få hjälp att söka sig till skolor utanför utanförskapsområden. Socialstyrelsen bör i ett första steg ta fram en handlingsplan för hur socialtjänsten ska stärka sitt arbete med att hjälpa utsatta familjer att se till att barnen klarar skolan. Möjligheten att erbjuda föräldrar att delta i ett föräldrastödsprogram under barnets uppväxt bör också prövas.

- Moderaterna öronmärker 30 miljoner kronor per år inom ramen för anslaget för bidrag till utveckling av socialt arbete för att utveckla socialtjänstens metoder för att hjälpa utsatta familjer att se till att barnen klarar skolan.

Hög kvalitet i socialtjänsten genom tydliga och enhetliga krav

Moderaterna vill säkra tillsyn, uppföljning och utvärdering inom socialtjänsten genom ett tydligt uppdrag och ökade resurser till Inspektionen för vård och omsorg.

e. Tillgänglig kultur för alla

Kulturen följer oss genom livet. Utgångspunkten är kulturens egenvärde och självklara roll i samhället. Kulturen och konsten är ovärderliga för yttrandefriheten, kreativiteten, bildningen, demokratin, humanismen och öppenheten. Konsten bidrar till att

problematisera och utmana invanda föreställningar och tankemönster. Ett rikt kulturliv skapar, bevarar och utvecklar omistliga värden i samhället.

Moderaterna kommer att fortsätta värna ett kultur- och idrottsliv där resurser riktas särskilt mot barn och unga från miljöer där idrotts- och kulturaktiviteter inte är ett självklart val. Lärdomar från framgångsrika projekt visar att det med en genomtänkt metodik går att bryta sociala, kulturella och religiösa barriärer som hindrar barn och ungdomar att ägna sig åt kultur.

En ny filmpolitik

Svensk film är både en viktig konstart och en framgångsrik kreativ näring. Vi ser med oro på regeringens hantering av filmpolitiken och dess brist på respekt för riksdagens beslut. Det som nu behövs är en regering som tar ett helhetsgrepp om filmpolitiken och ger svar på de stora och viktiga filmpolitiska frågorna som exempelvis breddad finansiering, samverkan, organisationsförändringar, digitalisering, produktionsförutsättningar och insatser mot illegal nedladdning. Regeringen har chockhöjt momsen på biobiljetter från 6 till 25 procent. Detta innebär ökade kostnader för alla biobesökare och slår hårt mot många mindre biografteater ute på landsbygden. Moderaterna anser att film är en del av kulturpolitiken som följaktligen bör erhålla samma momssats, sex procent, som annan kulturverksamhet.

- Moderaterna satsar 240 miljoner kronor per år på sänkt biomoms.

Värna och utveckla kulturbyggnaden

Kulturbyggnaden skapades 2007 för att aktivt stötta nyskapande kultur. Erfarenheten visar att riktat stöd för nya konstnärer i början av deras yrkesverksamma gärning är viktigt. Kulturbyggnaden lägger grunden för framtidens svenska konst- och kulturskapande och bör byggas ut de närmaste åren.

- Moderaterna dubblar statsbidraget till Kulturbyggnaden med 25 miljoner kronor med ambitionen att den externa delfinansieringen ska öka i motsvarande grad.

Barns och ungas rätt till kultur genom Skapande skola

Skapande skola handlar om att sätta alla elevers rätt till kultur och egen kreativ utveckling i centrum. I mötet mellan elever, professionella kulturarbetare och pedagoger sker en värdefull utveckling. Reformen kompletterar det arbete som sker i kulturskolorna och förstärker skolornas olika estetiska ämnen. Moderaterna föreslår att Skapande skola även ska omfatta gymnasieskolan.

- Moderaterna satsar 53 miljoner kronor per år på Skapande skola i gymnasiet.

Stärk barns läsande i socioekonomiskt utsatta områden

Läsning är grunden för ett barns språkliga och intellektuella utveckling. En god läsförmåga är nyckeln till en framgångsrik skolgång och skapar möjligheter för resten av livet. Språkinläring handlar även om alla barns och ungas rätt till kunskap.

- Moderaterna satsar 50 miljoner kronor per år på en lässatsning. Statens kulturråd ges i uppgift att rikta stödet mot grupper barn och unga från socioekonomiskt svaga områden.

Stärk möjligheterna till idrott för alla barn och ungdomar

Idrotten ska ge barn och unga glädje. Men vi ser också en samhällsutmaning i att barn och ungdomar i större utsträckning än tidigare slutar, eller aldrig börjar, idrotta. Moderaterna vill att alla barn och unga ska få chansen att hitta glädjen med idrott. Därför är det viktigt både att utöka skolidrotten och att uppmuntra till frivilligidrott utanför skolan. Moderaterna satsar därför på att stärka idrottens roll på fritidshem genom att samarbetet mellan föreningsliv och fritidshem fördjupas.

Utanförskap avspeglar sig även i barns och ungas idrottande. Idrottslyftet syftar just till att inkludera fler barn och ungdomar från olika bakgrunder i idrottsföreningarnas verksamhet. Integrationsfrågan är en av vår tids stora utmaningar. Utanförskapet ska brytas och nya vägar in i samhället måste byggas. Det goda samhället skapar vi tillsammans. Därför gör Moderaterna en särskild satsning på idrott för ökad integration.

- Moderaterna satsar 10 miljoner kronor per år för att Skolidrottsförbundet ska kunna erbjuda alla barn fysisk aktivitet genom fritids.
- Moderaterna satsar 80 miljoner extra för att inom ramen för Idrottslyftet genomföra ett handslag med idrottsrörelsen för ökad folkhälsa och integration.

12. Övrig finansiering och budgetförstärkningar

Utöver de åtgärder som har beskrivits tidigare i budgetmotionen föreslår Moderaterna följande större finansieringsförslag och budgetförstärkningar.

Effektivisering av myndigheter

För att finansiera prioriterade satsningar görs en justering av de anslag som berörs av PLO-uppräknig. Detta ger ett ökat effektiviseringsstryck och tar tillvara besparingsmöjligheter hos myndigheterna. Effekten av justeringen motsvarar en 30-procentig minskning av PLO-uppräknigen under perioden 2017 samt en 35-procentig minskning under perioden 2018–2020. Anslag inom utgiftsområde 4, 6 samt 16 är undantagna.

- Moderaterna föreslår en effektivisering av myndigheterna genom en begränsning av PLO-uppräknigen. Detta bedöms stärka de offentliga finanserna med 310 miljoner kronor 2017, 830 miljoner kronor 2018, 1 580 miljoner kronor 2019 samt 2 510 miljoner kronor 2020.

Nedsatt rikthyra för myndigheter i Stockholms innerstad

Det bedöms finnas utrymme för effektiviseringar av lokalkostnaderna för de myndigheter som befinner sig i Stockholms innerstad: därför reduceras rikthyran för dessa myndigheter.

- Moderaterna vill reducera rikthyran för myndigheter i Stockholms innerstad. Åtgärden bedöms stärka de offentliga finanserna med 61 miljoner kronor 2017, 125 miljoner kronor 2018, 210 miljoner kronor 2019 samt 242 miljoner kronor 2020.

Effektivisering av arbetsmarknadsutbildningen

Arbetsmarknadsutbildningen har haft svaga resultat under senare år och många av dem är även kostsamma. Vi ser därför ett stort behov av att rikta om resurserna till mer effektiva insatser.

- Moderaterna vill rikta om 1,1 miljard kronor per år från arbetsmarknadsutbildningen för att finansiera satsningar för att fler ska få sitt första jobb.

Effektivisering av de subventionerade anställningarna

Moderaterna effektiviserar de subventionerade anställningarna och minskar antalet olika subventioner från åtta till en. Det bedöms leda till effektiviseringar.

- Moderaterna vill effektivisera de subventionerade anställningarna. Åtgärden bedöms stärka de offentliga finanserna med 90 miljoner kronor 2017, 1 340 miljoner kronor 2018, 640 miljoner kronor 2019 och 350 miljoner kronor 2020.

Höjd reducerad moms

Att genomföra begränsade höjningar av konsumtionsskatter medför att resurser kan frigöras samtidigt som de genomsnittliga kostnadsökningarna för hushållen runt om i Sverige bedöms som små. För att skapa utrymme för prioriterade reformer bör den reducerade momsen höjas från 12 % till 13 %. Att höja momsen med en procentenhet medför en ökad månadskostnad med cirka 30 kronor för en person som tjänar 25 000 kronor i månaden. För att kompensera för momshöjningen föreslås att bostadstillägget för pensionärer utökas samt att inkomstgränserna i bostadsbidraget för barnfamiljerna höjs.

- Moderaterna vill höja den reducerade momsen från 12 % till 13 % vilket bedöms stärka de offentliga finanserna med cirka 3 miljarder kronor per år under budgetperioden.

Höj fastighetsskatten på obebyggd tomtmark

Den statliga fastighetsskatten på obebyggd tomtmark bör höjas för sådan mark som är avsatt för byggnation av hyresfastigheter. Detta ökar drivkrafterna för markägare att snabbare bebygga detaljplanelagd mark avsedd för flerfamiljsfastigheter.

- Moderaterna vill höja fastighetsskatten på obebyggd tomtmark till 2 procent av taxeringsvärdet vilket bedöms stärka de offentliga finanserna med 200 miljoner kronor per år från 2017.

Slopad gruppregistrering av moms

I dag är vissa företag, framför allt inom den finansiella sektorn, undantagna från mervärdesskatt. Beskattningen bör göras mer neutral och därför föreslås att reglerna i mervärdesskattelagen om gruppregistrering slopas.

- Moderaterna vill slopa gruppregistrering av moms vilket bedöms stärka de offentliga finanserna med 400 miljoner kronor 2017 och mellan 320 och 360 miljoner kronor per år under resten av budgetperioden.

Höjd referensränta

Referensräntan vid ränteförmån höjs med 0,5 procentenheter.

- Moderaterna vill höja referensräntan vilket bedöms stärka de offentliga finanserna med 245 miljoner kronor per år.

Vid sidan av dessa förslag görs även budgetomflyttningar som beskrivs i figur 16.

Bilaga A

Förslag till utgiftsramar 2017

Tusental kronor

Utgiftsområde	Regeringens förslag	Avvikelse från regeringen (M)
1 Rikets styrelse	13 268 476	-197 676
2 Samhällsekonomi och finansförvaltning	15 258 562	-170 439
3 Skatt, tull och exekution	10 985 564	-11 712
4 Rättsväsendet	42 466 641	+1 056 000
5 Internationell samverkan	1 913 291	±0
6 Försvar och samhällets krisberedskap	50 254 364	±0
7 Internationellt bistånd	34 990 005	-1 398 000
8 Migration	32 580 319	-508 321
9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg	68 496 164	-435 918
10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning	107 051 805	-4 683 230
11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom	34 774 451	+198 358
12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn	89 491 398	-706 500
13 Integration och jämställdhet	32 635 380	-89 000
14 Arbetsmarknad och arbetsliv	75 656 514	-3 628 582
15 Studiestöd	22 433 999	+149 347
16 Utbildning och universitetsforskning	72 381 263	+11 000
17 Kultur, medier, trossamfund och fritid	14 521 254	-479 165
18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik	6 764 560	-5 535 517
19 Regional tillväxt	3 595 481	±0
20 Allmän miljö- och naturvård	8 403 539	-2 116 440
21 Energi	2 876 898	-420 992
22 Kommunikationer	55 114 917	-420 000
23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel	17 189 401	-302 268
24 Näringsliv	6 456 020	-400 938
25 Allmänna bidrag till kommuner	105 554 920	+404 000
26 Statsskuldräntor m.m.	16 467 790	±0
27 Avgiften till Europeiska unionen	29 586 305	±0
Summa utgiftsområden	971 169 281	-19 685 991
Minskning av anslagsbehållningar	-7 019 457	±0
Summa utgifter	964 149 824	-19 685 991
Myndigheters m.fl. in- och utlåning i Riksgäldskontoret, netto	8 225 872	±0
Kassamässig korrigering	0	±0
Summa	972 375 696	-19 685 991

Bilaga B

Förslag till utgiftsramar 2018–2020

Miljoner kronor

Utgiftsområde	Avvikelse från regeringen (M)		
	2018	2019	2020
1 Rikets styrelse	-250	-332	-428
2 Samhällsekonomi och finansförvaltning	-39	-41	-190
3 Skatt, tull och exekution	-104	-187	-274
4 Rättsväsendet	+1 176	+1 156	+1 271
5 Internationell samverkan	±0	±0	±0
6 Försvar och samhällets krisberedskap	±0	±0	±0
7 Internationellt bistånd	-1 330	-1 417	-1 502
8 Migration	-690	-739	-737
9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg	-423	-380	-406
10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning	-5 054	-5 411	-5 694
11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom	+195	+192	+187
12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn	-2 024	-2 181	-2 460
13 Integration och jämställdhet	+129	+81	+77
14 Arbetsmarknad och arbetsliv	-5 059	-4 912	-4 939
15 Studiestöd	+176	+197	+236
16 Utbildning och universitetsforskning	+66	+1 267	+1 562
17 Kultur, medier, trossamfund och fritid	-507	-498	-480
18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik	-5 548	-5 550	-5 549
19 Regional tillväxt	±0	±0	±0
20 Allmän miljö- och naturvård	-2 463	-2 623	-2 687
21 Energi	-443	-446	-399
22 Kommunikationer	-460	-254	-656
23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel	-316	-340	-367
24 Näringsliv	-398	-389	-403
25 Allmänna bidrag till kommuner	+4 614	+6 439	+8 364
26 Statsskuldräntor m.m.	±0	±0	±0
27 Avgiften till Europeiska unionen	±0	±0	±0
Summa utgiftsområden	-18 752	-16 371	-15 475
Minskning av anslagsbehållningar	±0	±0	±0
Summa utgifter	-18 752	-16 371	-15 475
Myndigheters m.fl. in- och utlåning i Riksgäldskontoret, netto	±0	±0	±0
Kassamässig korrigering	±0	±0	±0
Summa	-18 752	-16 371	-15 475

Bilaga C

Beräkning av statsbudgetens inkomster 2017

Tusental kronor

Inkomsttitel	Regeringens förslag	Avvikelse från regeringen (M)
1100 Direkta skatter på arbete	644 673 535	-8 626 000
1111 Statlig inkomstskatt	61 098 753	-25 000
1115 Kommunal inkomstskatt	706 130 347	+769 000
1120 Allmän pensionsavgift	119 147 538	±0
1130 Artistskatt	1 865	±0
1140 Skattereduktioner	-241 704	-9 370 000
	968	
1200 Indirekta skatter på arbete	559 224 218	-1 871 000
1210 Arbetsgivaravgifter	541 881 353	+629 000
1240 Egenavgifter	13 258 814	±0
1260 Avgifter till premiepensionssystemet	-37 182 250	±0
1270 Särskild löneskatt	44 624 694	-2 500 000
1280 Nedsättningar	-3 825 487	±0
1290 Tjänstegruppliv	467 094	±0
1300 Skatt på kapital	228 671 126	-953 000
1310 Skatt på kapital, hushåll	60 991 059	-1 300 000
1320 Skatt på företagsvinster	113 738 004	+147 000
1330 Kupongskatt	5 141 524	±0
1340 Avkastningsskatt	3 723 364	±0
1350 Fastighetsskatt	32 322 340	+200 000
1360 Stämpelskatt	12 754 835	±0
1400 Skatt på konsumtion och insatsvaror	542 572 582	+2 873 000
1410 Mervärdesskatt, hushåll	413 751 188	+3 560 000
1420 Skatt på alkohol och tobak	26 197 083	±0
1430 Energiskatt	46 894 982	-900 000
1440 Koldioxidskatt	23 657 241	-237 000
1450 Övriga skatter på energi och miljö	4 443 485	±0
1470 Skatt på vägtrafik	20 589 934	+450 000
1480 Övriga skatter	7 038 669	±0
1500 Skatt på import	6 544 499	±0
1600 Restförda och övriga skatter	11 329 183	±0
1700 Avgående poster, skatter till EU	-6 544 499	±0

Offentliga sektorns skatteintäkter (periodiserat)	1 986 470	-8 577 000
	644	
1800 Avgående poster, skatter till andra sektorer	-968 068	-769 000
	432	
Statens skatteintäkter (periodiserat)	1 018 402	-9 346 000
	212	
1900 Periodiseringar	5 312 418	±0
1000 Statens skatteinkomster	1 023 714	-9 346 000
	630	
Övriga inkomster (kassamässigt)	-43 980 801	-204 000
2000 Inkomster av statens verksamhet	27 763 799	-204 000
3000 Inkomster av försåld egendom	5 000 000	±0
4000 Återbetalning av lån	691 450	±0
5000 Kalkylmässiga inkomster	11 294 000	±0
6000 Bidrag m.m. från EU	11 271 830	±0
7000 Avräkningar m.m. i anslutning till skattesystemet	-100 001	±0
	880	
8000 Utgifter som redovisas som krediteringar på skattekonto	0	±0
Statsbudgetens inkomster (kassamässigt)	979 733 829	-9 550 000

Bilaga D

Beräkning av statsbudgetens inkomster 2018–2020

Miljoner kronor

Inkomsttitel	Avvikelse från regeringen (M)		
	2018	2019	2020
1100 Direkta skatter på arbete	-13	-12	-12
	282	846	646
1111 Statlig inkomstskatt	-1 895	-1 853	-1 753
1115 Kommunal inkomstskatt	+913	+1 328	+1 428
1120 Allmän pensionsavgift	±0	±0	±0
1130 Artistskatt	±0	±0	±0
1140 Skattereduktioner	-12	-12	-12
	300	321	321
1200 Indirekta skatter på arbete	-2 192	-2 170	-2 121
1210 Arbetsgivaravgifter	+408	+530	+679
1240 Egenavgifter	±0	±0	±0
1260 Avgifter till premiepensionssystemet	±0	±0	±0
1270 Särskild löneskatt	-2 600	-2 700	-2 800
1280 Nedsättningar	±0	±0	±0
1290 Tjänstegruppliv	±0	±0	±0
1300 Skatt på kapital	-939	-1 175	-1 455
1310 Skatt på kapital, hushåll	-1 480	-1 760	-2 040
1320 Skatt på företagsvinster	+341	+385	+385
1330 Kupongskatt	±0	±0	±0
1340 Avkastningsskatt	±0	±0	±0
1350 Fastighetsskatt	+200	+200	+200
1360 Stämpelskatt	±0	±0	±0
1400 Skatt på konsumtion och insatsvaror	+1 793	+950	-181
1410 Mervärdesskatt, hushåll	+3 480	+3 400	+3 369
1420 Skatt på alkohol och tobak	±0	±0	±0
1430 Energiskatt	-1 900	-2 900	-4 000
1440 Koldioxidskatt	-237	±0	±0
1450 Övriga skatter på energi och miljö	±0	±0	±0
1470 Skatt på vägtrafik	+450	+450	+450
1480 Övriga skatter	±0	±0	±0
1500 Skatt på import	±0	±0	±0
1600 Restförda och övriga skatter	+370	+370	+370
1700 Avgående poster, skatter till EU	±0	±0	±0

Offentliga sektorns skatteintäkter (periodiserat)	-14	-14	-16
	250	871	033
1800 Avgående poster, skatter till andra sektorer	-913	-1 328	-1 428
Statens skatteintäkter (periodiserat)	-15	-16	-17
	163	199	461
1900 Periodiseringar	±0	±0	±0
1000 Statens skatteinkomster	-15	-16	-17
	163	199	461
Övriga inkomster (kassamässigt)	-204	-204	-204
2000 Inkomster av statens verksamhet	-204	-204	-204
3000 Inkomster av försåld egendom	±0	±0	±0
4000 Återbetalning av lån	±0	±0	±0
5000 Kalkylmässiga inkomster	±0	±0	±0
6000 Bidrag m.m. från EU	±0	±0	±0
7000 Avräkningar m.m. i anslutning till skattesystemet	±0	±0	±0
8000 Utgifter som redovisas som krediteringar på skattekonto	±0	±0	±0
Statsbudgetens inkomster (kassamässigt)	-15	-16	-17
	367	403	665

Bilaga E

Utgiftstak för staten (M)

Miljoner kronor, avvikelse från regeringen

	2017	2018	2019	2020
Takbegränsade utgifter	-19 686	-18 752	-16 371	-15 475
Budgeteringsmarginal	-1 314	-14 248	-43 629	-93 525
Utgiftstak för staten	-21 000	-33 000	-60 000	-109 000

Statsbudgetens inkomster (M)

Miljoner kronor, avvikelse från regeringen

	2017	2018	2019	2020
Direkta skatter på arbete	-8 626	-13 282	-12 846	-12 646
Indirekta skatter på arbete	-1 871	-2 192	-2 170	-2 121
Skatt på kapital	-953	-939	-1 175	-1 455
Skatt på konsumtion och insatsvaror	+2 873	+1 793	+950	-181
Offentliga sektorns skatteintäkter (periodiserat)	-8 577	-14 250	-14 871	-16 033
avgår skatter från andra sektorer	-769	-913	-1 328	-1 428
Statens skatteintäkter (periodiserat)	-9 346	-15 163	-16 199	-17 461
Periodiseringar	±0	±0	±0	±0
Statens skatteinkomster (kassamässigt)	-9 346	-15 163	-16 199	-17 461
Övriga inkomster (kassamässigt)	-204	-204	-204	-204
Statsbudgetens inkomster (kassamässigt)	-9 550	-15 367	-16 403	-17 665

Statsbudgetens saldo och statsskulden (M)

Miljoner kronor, avvikelse från regeringen

	2017	2018	2019	2020
Statsbudgetens inkomster	-9 550	-15 367	-16 403	-17 665
därav inkomster av försäld egendom	±0	±0	±0	±0
Statsbudgetens utgifter	-19 686	-18 752	-16 371	-15 475
därav statsskuldräntor	±0	±0	±0	±0
Riksgäldskontorets nettoutlåning	±0	±0	±0	±0
kassamässig korrigering	±0	±0	±0	±0
Statsbudgetens saldo	+10 136	+3 385	-32	-2 190
Statsskuld vid årets slut	-10 136	-13 521	-13 488	-11 298

Den offentliga sektorns finanser (M)

Miljoner kronor, avvikelse från regeringen

	2017	2018	2019	2020
Offentlig sektors inkomster	-8 781	-14 454	-15 075	-16 237
Offentlig sektors utgifter	-20 274	-19 556	-17 462	-16 546
Finansiellt sparande i offentlig sektor	+11 493	+5 102	+2 387	+309
Staten	+11 036	+4 465	+1 228	-750
Ålderspensionssystemet	-512	-396	-289	-389
Kommunsektorn	+969	+1 033	+1 448	+1 448
<i>Finansiellt sparande i procent av BNP (nivå)</i>	0,0 %	0,1 %	0,8 %	1,5 %

Kommunsektorns finanser (M)

Miljoner kronor, avvikelse från regeringen

	2017	2018	2019	2020
Kommunal inkomstskatt	+769	+913	+1 328	+1 428
Kapitalinkomster och övriga inkomster	±0	±0	±0	±0
Statsbidrag under uo 25	+404	+4 614	+6 439	+8 364
därav ekonomiska regleringar	±0	±0	±0	±0
Statsbidrag från övriga utgiftsområden	±0	±0	±0	±0
Inkomster totalt	+1 173	+5 527	+7 767	+9 792
Utgifter	+204	+4 494	+6 319	+8 344
Finansiellt sparande i kommunsektorn	+969	+1 033	+1 448	+1 448

Anna Kinberg Batra (M)

Jessica Polfjärd (M)

Ewa Thalén Finné (M)

Anti Avsan (M)

Karin Enström (M)

Camilla Waltersson Grönvall (M)

Elisabeth Svantesson (M)

Hans Wallmark (M)

Ulf Kristersson (M)

Tobias Billström (M)

Lotta Finstorp (M)

Cecilia Magnusson (M)

Andreas Norlén (M)